

Israelia ko Judabar Atriviba, Men Akinafarir Faragha Zuim

O 1 Atriviba Akar faragha zuim

Akinafarir kam, a Samuelin Akinafarir Namba 2in eghaghanibar gin otivizir bizibagh eghari. An Atrivim Devitin ikirimirir abuananam geghari. An Atrivim Solomonin ikirimirim ko ingangaribagh eghara, egha uaghan, Israelia uan kantri abigha kantrin pumuningin otozimin dughiamin, an aning gativazir atrivibagh eghari. Egha uaghan Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazir mabar eghaghaniba uaghan an iti. Me Godin akaba isa atriviba ko gumazamiziba tuavir aghuimin gin mangasa, men akakagha me migei. Godin akam inigha izir gumazibar mav, a Elaija.

Akinafarir kam, mati Samuelin Akinafarir Namba 1 ko Namba 2. A pura eghaghanir kinim puvati. An atriviba amizir bizibagh eghara uaghan men araziba tuisisi. Atrivir Ikiavira Itir Godin apengan itiba, me ziar aghuiba iti, egha me atrivibar itir dughiaabar, Israelia men apengan ikia deraghavira iti. Ezi atrivir Godin akaba batoziba, me ziar kuraba iti. Egha me atrivibar itir dughiaabar, Israelian dabirabim ikufi. Atriviba arazir kurar kam gami. Me asebar ziaba fasa tintinibar mighsiabar ghuavanadi. Men arazir kam God gamima, a bar men osemi.

Solomon Israelian atrivim̄n iti

(Sapta 1--11)

Atrivim Devit bar ghuri

¹ Atrivim Devit bar ghurizi, an m̄karzim zurama arugharusi. Ezi me inir m̄tiar avagha akuiba isava anevema, da tong fefem a ganidir puvati. ² Kamagh̄n amizi, an ingangarir gumazir dapaniba a miḡia ghaze, “Atrivim, en gumazir ekiam, e ti n̄i bagh guivir igiatam inighti, a n̄i ko iki n̄in akurvagh deragh n̄in ganam. Egh a n̄i muigh daku egh n̄in m̄karzim fefem a daningam.”

³ Kamagh̄n amizi, me kantri Israelin danganiba bar, dar amizir igiar bar diriba bagha ruiagha arui. Egha Sunem̄n nguibam̄n amizim, Abisak, an apigha, a inigha atrivim bagha ize. ⁴ Amizir bar igiar dirir kam̄n ganganiba bar dera, a bar deraghavira atrivim̄n akurvagha an gara a geghufi. Ezi Atrivim Devit tong poroghamiba uari ko akuava amir arazitam̄n a gamizir puvati.

Adoniya atrivim̄n otivasa

⁵⁻⁶ Adoniya, a Devit ko Hagit̄n otarim. Hagit Ap-salom bategha, an girara Adoniya bate. Adoniyan ganganiba bar dera, ezi an afeziam bar fomira iza datirigh̄n, dughiatam̄n tong an arazir kuratam bagha an azangs̄igha kamagh̄n a mikemezir puvati, “N̄i manmaghsua arazir kabagh ami?” Egha datirigh̄n Adoniya uabi, uabi fa ghaze, an atrivim̄n otivam. Kamagh̄n amizi, a m̄dorozir karisba ko hoziaba ko 50plan gumazir a geghuv an faragh mangamiba ini. ⁷ Egha a ghua Seruian

otarim Joap, ko ofa gamir gumazim Abiatar, aning ko mikemezima, aning an akuraghti an atrivimin otivasa aning ifonge. ⁸ Ezi ofa gamir gumazim Sadok, ko Jehoiadan otarim Benaia, ko akam inigh izir gumazim Natan, ko Simei, ko Rei, ko atrivimin midorozir gumazir gavgaviba, me Adoniyan nighnizim ko itir puvati.

⁹ Dughiar mamın. Adoniya ofa damuasa danganir mamın ghu, danganir kam, me kamaghın a dibora ghaze, Kuruzibar Dagiam, a Enrogelin nguazimin aven anadir dipar atuimin boroghın iti. A sipsipba ko bulmakaun apuriba ko bulmakaun igiar mikarziba sara itibav suegha ofa gami. A izasa atrivimin otarir igharaziba, ko Judan atrivimin ingangarir gumazir dapaniba, ko atrivimin ingangarir gumazir igharaziba me bagha akam amada. ¹⁰ Egha an akam inigha izir gumazim Natan, ko Benaia, ko atrivimin midorozir gumaziba, ko an aveghbuam Solomon, a me bagha akatam amadazir puvati.

Solomon atrivimin oto

¹¹ Ezi akam inigha izir gumazim Natan, a Solomonın amebam Batseba bagha ghua kamaghın a migei, “Ni kamaghın oraghiz, o puvati, Hagitın otarim, Adoniya, Atrivim Devitın danganim inigh atrivimin otivasava ami. Ezi en gumazir ekiam Devit, bizir kam gifozir puvati.

¹² Kamaghın, ni uan otarim Solomon ko, gua uaghara aremeghan koghsi, ki gua mikimamin akabar girara mangi dar amuam. ¹³ Ni bar zuamira Atrivim Devit bagh mangi kamaghın a

mikim suam, ‘Atrivim, nan gumazir ekiam, ki nin ingangarir amizim. Ni na ko faragha akam akira kamaghin mikeme, nin otarim Solomon gin nan danganim inigh atrivimin otogh, nan atrivir dabirabim dapiam. Ezi manmaghin amizi, Adoniya datirighin atrivimin oto?’ ¹⁴ Dughiar ni mangi Atrivim Devit ko mikimvira ikiamimin, ki aven izi gavgavim nin akam daning, ni migei moghira mikimam.”

¹⁵ Ezi Batseba atrivimin ganasa atrivim akui naghin a gatin aven ghu. Atrivim Devit bar ghuri, ezi Sunemian amizim Abisak, a geghuva deragha an gari. ¹⁶ Ezi Batseba atrivimin guamin uan tevimming apirigha guam avirazi, atrivim an azara, “Ni bizir tizim gifongegha na bagha izi?”

¹⁷ Ezi Batseba a ikaragha ghaze, “Nan gumazir ekiam, ki nin ingangarir amizim. Ni fomira akar mam Ikiavira Itir God, a nin God, an ziamin na koma anakira ghaze, nan otarim Solomon nin danganim inigh atrivimin otogh, nin atrivir dabirabim dapiam. ¹⁸ Ezi ni oragh! Atrivim, nan gumazir ekiam. Adoniya datirighin atrivimin oto. Ezi ni ti tong kamaghin fozir puvati. ¹⁹ A bulmakaun apuriba ko, bulmakaun igiar mikarziba sara itiba ko, sipsipin aviribav suegna ofa gami. Egha nin otariba ko ofa gamir gumazim Abiatar ko midorozir gumazibar faragha zuir gumazim Joap, a me bagha akaba amangizi me ghue. Egha nin ingangarir gumazim Solomon, an a bagh akatam amadazir puvati. ²⁰ O atrivim, nan gumazir ekiam, Israelian gumazamiziba bar nirara gara ni mizua iti, ni uabi gumazir manatam amiseveghti, a nin danganim inigh atrivimin otogh, egh atrivir

dabirabim dapiam. ²¹ Puvatighi, ni aremegh mangi uan inazir afeziaba iti naghin me ko ikiti, gumazamiziba ki uan otarim Solomon ko kamaghin ga mikimam, ga gumazim ko amizir kuramning. Egh me ga misueghti ga aremegham.”

²² Egha Batseba migiavira itima, akam inigha izir gumazim Natan iza atrivimin dipenimin oto. ²³ Ezi Atrivim Devitin ingangarir gumaziba ghua a migia ghaze, “Akam inigha izir gumazim Natan izegha nin ganasa.” Ezi atrivim an amamangatizi, Natan atrivim akui naghin a gatin aven ghugha, uan tevimning apirigha dapanim avira.

²⁴ Egha Natan Devit migia ghaze, “O atrivim, nan gumazir ekiam, ni ti kamaghin mikeme, Adoniya nan danganim inigh atrivimin ikiva nan atrivir dabirabim dapiam? ²⁵ E orazi, a datirighin ofa damuasa ghua bulmakaun apuriba ko, bulmakaun igiar mikarziba sara itiba ko, sipsipin aviribav suegha ofa gami. Egha nin otariba ko ofa gamir gumazim Abiatar ko midorozir gumazibar faragha zuir gumazim Joap, a me bagha akaba amangizi me ghue. Me datirighin dagheba ko dipaba a koma ada apava an gun tiariba akara ghaze, ‘Adoniya datirighin dughiar ruarimin atrivimin iki mamaghira ikiam.’ ²⁶ Ezi a, na ko, ofa gamir gumazim Sadok ko, Jehoiadan otarim Benaia ko, nin ingangarir gumazim Solomon, an e bagha akatam amadazir puvati. ²⁷ Atrivim, nan Ekiam, manmaghiram ami? Me amir bizir kam, ni an amamangatizi me a gami o? Ni ti, gumazir nin danganim inigh, atrivir dabirabim dapiamim, ni an gun uan ingangarir gumazibav kemezir puvati.”

28 Ezi Atrivim Devit ingangarir gumazibav gia ghaze, “Ia Batseban diaghti a ua izi.” Ezi Batseba ua iza atrivimın boroghın tu.

29 Ezi atrivim a ko akam akıra ghaze, “Ikiavıra Itir God zurara ikia, egha nan akuragha nan osımtızir guar avıribar aven ua na ini. 30 An ziamın, ki guizbangıra ni mıgei, datırighın aruer kamra, ki fomıra Ikiavıra Itir God, a Israelian God, an ziamın, ni ko akar dikırızim gamizi moghın, ki a damighti, an otivam. Ki kamaghın akar dikırızim gamua ghaze, nın otarim Solomon, nan danganım inigh nan atrivir dabirabım dapiam.”

31 Ezi Batseba akar kam baregha, uan tevimning apırigha, aviragha kamaghın mıgei, “Atrivim, ni nan gumazir ekiam. Ni zurara iki mamaghıra ikiasa, ki ifonge.”

32 Ezi Atrivim Devit kamaghın ingangarir gumazibav gei, “Ia mangıva, ofa gamir gumazım, Sadok ko akam inigha izir gumazım Natan, Jehoiadan otarım Benaia, me mıkemeghti, me atrivimın guamın izi.” Ezi me aven ize.

33 Ezi atrivim kamaghın me mıgei, “Ia nan ingangarir gumazıba inigh mangı, nan otarım Solomon inigh a isi nan donki datıghti, an a daperaghti, ia a inigh Gihonın Dıpar Atuir Emımırımın mangı. 34 Egh danganır kamın, ofa gamir gumazım Sadok, ko akam inigha izir gumazım Natan, Solomon Israelian atrivimın otıvsı, aning borem isi an dapanım gıngegh. Ia kamaghın damıgh gıvagh, sıgham gıvi kamaghın araghası suam, ‘Atrivim Solomon dughiar ruarımın atrivimın ikıvıra ikiam.’ 35 Egh ia an gırara izıtıma, a ua nan dıpenımın aven izi nan

atrivir dabirabim dapiam. Kì Israelia ko Judabar atrivimìn ikiasa anemisefe. Ezi kamaghìn, a nan danganim inigh atrivimìn ikiam.”

³⁶ Ezi Jehoiadan otarim Benaia, kamaghìn atrivimìn akam ikaragha ghaze, “Bar guizbangira. Atrivim, ni nan gumazir ekiam. E kamaghsua, Ikiavira Itir God, a nìn God, a mìkemezi moghìn, a bizir kabar amighti da otivam. ³⁷ Ikiavira Itir God ni gamizi moghìn, a Solomon ko ikiva an akurvagham. Egh uaghan, Ikiavira Itir God Solomon damighti, an atrivir gavgavir aghuimìn otoghti, an ziar ekiam nìn ziar ekiam gafiragham.”

³⁸ Kamaghìn amizi, ofa gamir gumazim Sadok, ko akam inigha izir gumazim Natan, ko Jehoiadan otarim Benaia, ko Keretia, ko Peletian adarasi, me bar ghua Solomon inigha, Atrivim Devitìn donki gafagha an akua Gihonìn Dìpar Atuir Emimirimìn uaghiri. ³⁹ Ofa gamir gumazim Sadok ghua Ikiavira Itir Godìn Purirpenimìn sipsipìn komìn boreme aven itim ini. Me Gihonìn itima, a komìn kam inigha borer maba isa Solomonìn dapanim ginga atrivimìn otivasa anemisefe. Me sìghabagh ivima, gumazamiziba bar kamaghìn araghasi, “Solomon a dughiar ruarimìn atrivimìn iki maghira ikiam.” ⁴⁰ Gumazamiziba bar, me bar akongegha diava, marvibagh iviava, Solomonìn gin uamategha Jerusalemìn zui. Men dindiam bar gavgavigha, nguazim gamima a ivazvasi.

Adoniya Atrivim Solomonìn atiatingi

⁴¹ Adoniya uan adarazi ko amegha givagha, niginir ekiam barasi. Ezi Joap sìghabar ararem

baregha kamaghin miġei, “Kar niġinir ekiar manam Jerusalem in oto?”

⁴² Joap miġiavira itir dughiamin, ofa gamir gumazim Abiatar in otarim Jonatan, iza me bato. Ezi Adoniya kamaghin a miġei, “Ni izi. Ni gumazir aghuim, ni ti akar aghuitam inigha e bagha izi.”

⁴³ Ezi Jonatan kamaghin Adoniyen akam ikaragha ghaze, “Noki, en gumazir ekiam Atrivim Devit, a Solomon gamizima an atrivimin oto. Kamagh amizi, ki akar aghuitam inigha izir puvati. ⁴⁴ Atrivim Devit, ofa gamir gumazim Sadok, ko akam inigha izir gumazim Natan ko, Jehoiadan otarim Benaia, ko Keretia, ko Peletian adarasi, bar me amadazi, me Solomon ko zui. Me zuir dughiamin, me Solomon isa Atrivim Devitin donki gisin anefazi, an aperagha zui.

⁴⁵ Me Gihon in Dipar Atuir Emimirimin ghua, ofa gamir gumazim Sadok ko akam inigha izir gumazim Natan, aning borem isa Solomon in dapanim gingegha, a gamizi an atrivimin oto. Ezi kamaghin me bar akongegha araghasa uamategha Jerusalem in izi, ezi datirighin Jerusalem in itir gumazamiziba bar dia niġinir dafar kam gami. Niġinir kamra ia datirighin a barasi. ⁴⁶ Ezi Solomon datirighin atrivimin dabirabim gaperi. ⁴⁷ Ezi atrivimin ingangarir gumazir dapaniba ghua Atrivim Devitin gara, uan naviba a ganiga kamaghin a miġei, ‘Ni datirighin bizir bar aghuim gami. Ikiavira Itir God Solomon damighti, an atrivir gavgavir aghuimin otoghti, an ziar ekiam nin ziar ekiam gafiragham.’ Ezi Atrivim Devit uan dakozimin ikia uan dapanim aviragha ziar ekiam God ganidi. ⁴⁸ Egha a

kamaghin miġei, ‘God datirighin nan otaribar tongin mav amisevezi, a nan danganim inigha atrivimin iti. God na ataghizi, ki uabi bizir an amizir kamın gari. Kamaghin amizi, e Ikiavira Itir God, a Israelian God, e a bagh, bar akongegham.’”

⁴⁹ Gumazir Adoniya koma apiagha ameziba akar kam baregha, me bar atiatigha agoi. Kamaghin amizi, me dikavigha Adoniya ategha tintinibar ghue. ⁵⁰ Ezi Adoniya, Solomonin atiatigha ara ghua, Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua, ofa gamir dakozimin mikebabar itir bulmakaun kombar min garir bizibar suiragha gavgafi.* ⁵¹ Ezi gumazir maba ghua Atrivim Solomon miġia ghaze, “Adoniya nin atiatigha ghua, Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua ovengan atiatigha, ofa gamir dakozimin mikebabar itir bulmakaun kombar min garir bizibar suiki. Adoniya kamaghin miġei, ‘Ki ofa gamir dakozimin suiraghvira iki mangiti, Atrivim Solomon, na misueghti ki aremeghan koghsi a Ikiavira Itir Godin damazimin akar dikirizir gavgavitam damuam.’”

⁵² Ezi Solomon kamaghin men akam ikaragha ghaze, “An arazir aghuim damighti, bizir kuratam a batoghan kogham. Eghti an arazir kuram damighiva, an ovengam.”

⁵³ Egha Atrivim Solomon gumaziba

---

* **1:50:** Israelia kamaghin nighnigh suam, gumazitam me misueghti me aremeghsi damuti, me arı mangi, Godin Dipenimin aven mangi ofa gamir dakozimin mikebamin itir bulmakaun komın suiragh ikiam. Me kamagh nighnisi, me an suiragh deravira ikiam. Ni Ua Me Ini 21:13-14in gan.

amadazıma, me ghua ofa gamir dakozimın Adoniya inigha Solomon bagha ize. Ezi Adoniya atrivimın boroghın tevımning apırigha avirazi, Atrivim Solomon kamaghın a mıgei, “Nı uamategh uan dipenimın mangı.”

2

Devit akar abuananabar Solomon mıgei

¹ Devit fo, an ovengamin dughiam bar roghıra ize, kamaghın amizi, an akar kaba uan otarım Solomon ganıdi. ² A kamaghın mıgei, “Kı kıran oveghangın aremegham. Nı guızın gumazimın mın tugh gavgavigh, uan ingangarım damu. ³ Nı İkiavıra Itir God, nın God nı mıkememizir biziba nı dar amu. Egh nı tuavir aghuir an e bagha inabazıbar gın mangı, egh arazir a ifongeziba, ko an Akar Gavgavıba, ko bizir a damuasa e mıkememiziba, ko a mıgeir akaba, nı bar dar gın mangı. Kamaghın God nın akuraghti, danganır manam nı an itı, nın ingangarım bar deraghvıram otıvam. ⁴ İkiavıra Itir God fomıra akar dıkırızır mamın na gamigha ghaze, ‘Devit, nın ovavır borıba zurara uan navır averıaba ko duabar, bar deravıra nan damazimın daru mangıti, kı zurara nın adarazır gumazıtım damıghtı, a İraelian atrivimın otıvam.’ Kamaghın amizi, Solomon, nı guızbangıra bar deraghvıra an akabar gın mangı, eghti a na gamızır akar dıkırızır kam abıghan kogham.

⁵ “Ezi Solomon, nı oragh. Nı fogha gıfa, Seruian otarım Joap, an arazır kurar kam, an osımtızır

ekiam na ganingi. A Israelian mīdorozir gumaz-ibar dapanir faragha zuimning misoghezi, aning areme. Kar, Nerin otarim Apner ko Jeterin otarim Amasa. A mīdorozimīn dughiamīn aning misoghezi aning aremezir puvati. Bar puvati. A pura gumazir kamning misoghezi aning areme, ezi aningīn osimtīzim an ikiavira iti. ⁶ Ni uan nighnizir aghuimīn gīn mangiva, an arazir kuram uam a ikaragh. Ni aneteghti a pura iki ghurigh uabi aremegh Gumazamizir Oveaghuezi-ibar Nguibamīn magīran marki.

⁷ “Ni uaghan Barsilain otaribar apangkuvigh deraghvira me damu, kar Gileatin Distrighīn gumazim, ni me ateghti me izi nīn adarazi ko dapiagh dami iki. Ki fomira nīn aveghbuam Apsalomīn aravghuzir dughiamīn, me arazir aghuimīn na gami.

⁸ “Ezi Geran otarim Simei, a Bahurimīn nguibar ekiamīn gumazim, a Benjaminīn anabamīn mav, a uaghan iti. Ki tighar Mahanaimīn mangamin dughiamīn, aruer kamra a bar akar kuraba na ganiga, egha na gasighasighasa Godin azangsisī. Egha a ua iza Jordanīn Fanemīn na batozima, ki Ikiavira Itir Godin ziamīn akar dikirizim gamua ghaze, ki a misueghti an aremeghan kogham. ⁹ Ezi puvati, ni mīzazitam a gasegh. Ni kamaghīn nighnighan marki, a gumazir osimtīziba puvatīzim. Ni nighnizir aghuim iti. Ni tuavir manatamīn mangiva, a misueghti an aremegh Gumazamizir Oveaghuezi-ibar Nguibamīn magīram.”

Devit areme

¹⁰ Egha gın Devit uan inazir afeziabar mın aremezıma, me Jerusalemın anefa. Nguibar ekiar kam, me kamaghın a dibori, “Devitin Nguibar Ekiam.” ¹¹ Devit kantri Israelın 40plan azenibar atrivimın ike. A faragha Hebronın nguibar ekiamın 7plan azenibar atrivimın ike, egha 33plan azenibar Jerusalemın atrivimın ike. ¹² Ezi Devitin otarim Solomon an danganım inıgha atrivimın oto. Solomon atrivir gavgavımın otozi, bizitam anebırazir pu. Bar puvati.

Adoniyān ovevem

¹³ Dughiar mamın, Hagitın otarim Adoniya iza Solomonın amebam Batseba bato. Ezi Batseba an azara, “Ni akar aghuitam mikimasa izi, o?”

Ezi Adoniya kamaghın a ikaragha ghaze, “Are, ki akar aghuimra mikimasa izi.”

¹⁴ Egha a kamaghın miġei, “Ki akar bar muziarir mam iti.” Ezi Batseba a miġia ghaze, “A dera, ni na mikim.”

¹⁵ Ezi Adoniya ghaze, “Ni fo, Israelian gumazamiziba bar kamaghın fo, ki atrivimın otivasava ami. Ezi puvati. Ikiavira Itir Godın ifongiamın nan aveghbuam atrivimın otozıma, ki puvati. ¹⁶ Egha ki datirighın azangsızir vamira iti. Ki kamaghın ifonge, ni nan azangsızir kamın amamangatiġh.”

Ezi Batseba ghaze, “Ni mikimti ki oragham.”

¹⁷ Ezi Adoniya kamaghın a miġei, “Ga uaning, ki kamaghsua, ni mangi Atrivim Solomonın azaraghtıma, a nan amamangati, ki Sunemın

nguibamın amızir kam Abisak, ki an ikiasa. Ki fo, atrivim nın akam batueghan kogham.”

¹⁸ Ezi Batseba kamaghın Adoniya miği, “A dera, ki mangi ni bagh atrivimın azangsiğham.”

¹⁹ Egha Batseba, Adoniya bagha Atrivim Solomon mikımasa zuir dughiamın, atrivim dikavigha, ziar ekiam uan amebam danıngasava uan tevımning apırigha uan dapanım avira. Egha a ua uan atrivir dabirabım gaperagha, egha ingangarır gumazıbav geıma, me dabirabır mam inigha iza Atrivim Solomonın dabirabımın vongın an agharır guvımın anetizi, Batseba a gaperı. ²⁰ Egha Batseba kamaghın miği, “Ki azangsizir bar muziarır mam iti. Ki kamaghsua, ni an aghuaghan marki.”

Ezi Solomon kamaghın a ikaragha ghaze, “Amebam, ni purama azaragh. Ni fo, ki nın azangsizimın aghuaghan kogham.”

²¹ Ezi Batseba ghaze, “Ki kamaghsua, ni uan aveghbuam Adonıyan amamangatıghti, a Sunemın amızim Abisakın ikiam.”

²² Ezi Atrivim Solomon azangsizir kam baregha atara kamaghın miği, “Ni tizim bagha Adoniya, Abisakın ikiasa nan azangsi*? Egh ni ti uaghan, a nan danganim inigh atrivimın ikisi ni nan azangsiğham. A nan avebamra. Egh ni uaghan ofa gamır gumazım Abıatar ko Seruian otarım Joap bagh azangsihiba inigh izam.”

²³ Egha Atrivim Solomon, Ikiavıra Itir Godın ziamın akar dikirizim gamua ghaze, “Adoniya

---

* **2:22:** Gumazıtam atrivimın amuım inıghti, kamaghın gumazır kam atrivimın ikiasa. Ni 2 Samuel 3:6-11 ko 16:21-22ın gan.

amizir akar kam, an osimtizim iti. Kamaghin amizi, ki a misueghti an aremegham. Ki kamaghin damighan koghti, God na misueghti ki aremegham. ²⁴ Ikiavira Itir God nan akuragha gavgavim na ganingi. Ezi kamaghin, ki uan afeziam Devitin danganim inigha atrivimin oto, mati Ikiavira Itir God fomira akar dikirizir mamn e gamua ghaze, gin Israelian atriviba nan ovavir boribar tongin aven otivigham. Kamaghin amizima, Ikiavira Itir Godin ziamin bar guizbangira, Adoniya datirighin aremegham.” ²⁵ Egha Atrivim Solomon akar gavgavimin Benaia mikemezi, a ghua Adoniya misoghezima, an areme.

Solomon ofa gamir gumazibar ingangarimin Abiatar agifa

²⁶ Atrivim Solomon kamaghin ofa gamir gumazim Abiatarin migia ghaze, “Ni uamategh uan nguibam Anatotin mangi uan nguazimin iki. Ni osimtizim iti, ezi ki ni misueghan koghti ni aremeghan kogham. Ki fo, ni fomira nan afeziam Devit ko ikegha, Ikiavira Itir God, en Ekiamin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam gisaghpu. Ezi Devit osimtizir aviriba aterima, ni a ko ikia uaghan da ateri. Kamaghin amizi, ki ni misueghan koghti, ni aremeghan kogham.” ²⁷ Egha ofa gamir gumazim Abiatar, Solomon an ingangarimin anegifa. Kamaghira, Ikiavira Itir God fomira Silon nguibamin mikemezir akam, Solomon a gamizi an oto. Akar kam kamakin, ofa gamir gumazim Elin adarasi, men ofa gamir gumazibar ingangarim givagham.†

2:26: 1 Samuel 22:20-23; 2 Samuel 15:24   † **2:27:** Ni 1 Samuel 2:27-36in gan.

Me Joap misoghezi an areme

²⁸ Joap, fomira Apsalomin roroam gamizir puvati, an Adoniyan akurvasi. A datirighin Adoniyan ovevemın miğiriğiam baregha, atiatigha ara ghua Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua, uabin akurvaghasa ofa gamir dakozimin miķebabar itir bulmakaun kombar min garir biziba pamtemin dar suiragha iti. ‡ ²⁹ Ezi gumazir maba ghua kamaghin Atrivim Solomon miğei, “Joap ara ghua Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ofa gamir dakozim pamtemin an suiragha iti.”

Ezi Solomon Jehoiadan otarim Benaian miğia ghaze, “Ni mangiva Joap misueghti an aremegh.”

³⁰ Ezi Benaia Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua kamaghin Joap miğei, “Atrivim ghaze, ni danganir kam ategh azenan mangi.”

Ezi Joap ghaze, “Puvati. Ki azenan mangighan kogham. Ni kaghira na misueghti, ki aremegham.” Ezi Benaia uamategha atrivim bagha ghua, Joapin akamin gun a miğei.

³¹ Ezi atrivim kamaghin Benaian akam ikaragha ghaze, “A dera, ni an nighnizimin gin mangiva a misueghti, an aremegh. Egh an kuam inigh mangi anefagh. Joap gumazir osimtiziba puvatiziba pura me misoagharighizi me ariaghire. Ezi an osimtizir kam, na ko nan afeziamin adarazir iti. Ni a misueghti, an aremeghti, an osimtizir kam uam en ikian kogham. ³² Ikiavira Itir God, Joap amizir arazir kurar kaba ikarvagh, ivezir kuram a daningam. Joap Nerin otarim Apner ko Jeterin otarim Amasa, a midorozir

‡ **2:28:** Ni akar 1 Atriviba 1:50in itimin gan.

sabamın puram aning misoghezi aning areme. Aning an mın gumazir kuramning puvati. Apner, a Israelian midorozir gumazibar dapanim, ezi Amasa, a Judabar midorozir gumazibar dapanim. Nan afeziam Devit fozir puvatizi, Joap arazir kam gami. ³³ Ikiavira Itir God, Joap amizir osimtizir kam ginighnigh, zurara mizazim Joap ko an adarazir aningam. Egh Ikiavira Itir God, zurara dabirabir aghuim ko navir amirizim isi, Devit ko an ovavir boriba, ko an adarasi, ko an ikizimın otivamin atrivibar aningam.”

³⁴ Ezi Jehoiadan otarim Benaia akar kaba baregha, uamategha Ikiavira Itir Godın Purirpenimın aven ghua, Joap misoghezima an areme. Me an kuam inigha ghua an dipenimın boroghın anefa, a gumazamiziba puvatizir danganimın boroghın iti. ³⁵ Ezi atrivim, Jehoiadan otarim Benaia amisevezima, a Joapın danganim inigha midorozir gumazibar dapanimın oto. Egha atrivim, Abiatarın danganim iniasa, ofa gamir gumazim Sadok amisefe.

Me Simei misoghezi an areme

³⁶ Joap aremegha givazima, Atrivim Solomon Simein diagha kamaghın a migei, “Ni Jerusalemın dipenitamın ingarigh, egh dipenir kamra iki. Egh ni bar Jerusalem ategh igharagh mangan marki. ³⁷ Ni Kidronın Fanem girigh vongın Jerusalemın nguibar ekiamın mitaghniyamın ikiavkinighti, ki bar zuamira aruer kamra ni misueghti ni aremegham. Ni kamaghın fogh, ni uabi uan osimtizim bagh aremegham.”

³⁸ Ezi Simei kamaghin a ikaragha ghaze, “Atrivim, nin akam bar dera, ezi ki ni mikemezi moghin damuam.” Kamaghin amizi, Simei dughiar ruarimin Jerusalem in iti.

³⁹ Ezi azenir 3pla ghua givazi, Simein ingangarir gumazir kinir pumuning ara ghua, Getin nguibar ekiamin Atrivim Akis ko iti, a Makan otarim. Ezi gumazir maba kamaghin Simei migei, “Nin ingangarir gumazir kamning ghua Getin iti.” ⁴⁰ Ezi Simei zuamira dikavigha uan donki gaperagha, uan ingangarir gumazimning buriasa Atrivim Akis bagha Getin ghu. An aningin apigha, aning inigha uamategha Jerusalem in ize.

⁴¹ Ezi Solomon kamaghin oraki, Simei Jerusalem ategha Getin ghugha uamategha ize. ⁴² Kamaghin amizi a Simein diazima a izima, a kamaghin a migei, “Ki ni gamizima, ni Ikiavira Itir Godin damazimin akar dikirizim akirigha ghaze, Ni Jerusalem ategh tintinibar daruan kogham. Egha ki kamaghin pamtemin ni migia ghaze, Ni nguibar ekiam ateghti, ki zuamira aruer kamra ni misueghti ni aremegham. Ezi ni kamaghin na ikara, A dera, ki nin akamin gin mangam. ⁴³ Egha ni bizir tizim bagha, Ikiavira Itir Godin ziamin amizir akar dikirizim abigha, uaghan nan akam batoke?”

⁴⁴ Egha atrivim ua kamaghin migei, “Arazir kurar ni nan afeziam Devit gamiziba, ni bar adagh fo. Ezi datirighin ni amizir arazir kurar kaba bagh, Ikiavira Itir God, mizazim ni gasam. ⁴⁵ Egh Ikiavira Itir God deraghvira na damuva, egh zurara Devitin ovavir boribar amuti, me atrivibar otivam.”

⁴⁶ Ezi Simei ghuzima, Atrivim Benaia a migia ghaze, “Ni mangiva Simei misueghti an aremegh.” Ezi Benaia atrivim ategha ghua Simei misoghezi an areme.

Solomon datirighin atrivir bar gavgavimin otozi, gumazitam anebinan ibura.

3

Solomon nighnizir aghuim bagha

God ko migei

(2 Eghaghaniba 1:3-12)

¹ Egha Solomon, Isipian atrivimin guivir mamın ikia, egha arazir kamın a Isipian atrivim ko akam akiri, eghti kantrining deraghvira iki, uaning misoghan kogham. Solomon uan amuim inigha Devitin Nguibar Ekiam Jerusalemın ize. Amizim danganir kamın ikiavira itima, Solomon uan dipenim ko Ikiavira Itir Godın Dipenim ko divazir Jerusalem avinizimin ingari. ² Israelia tighar Ikiavira Itir God bagh Dipenir tamın ingaram. Kamaghın amizi, me tintinibar mighsiabar ghuavanaga an ziam fasa ofabagh ami. ³ Ezi Solomon Ikiavira Itir God gifuegha, uan afeziam Devitin mın arazir God ifongezibar gin zui. Egha an arazir mam ikufi, an asiziba ko pauran mughuriar aghuim zuim isa Ikiavira Itir God bagha mighsiabar dar ofabagh ami.

⁴ Nguibar ekiam Gibeon, a mighsiamın pin ikia egha ofa gamir danganir ekiam iti, egha ofa gamir danganir igharazibagh afira. Ezi me kagh ghuegha Ikiavira Itir Godın ziam fe. Kamaghın amizi, dughiar kamın Solomon ofa damuasa Gibeonın ghu. Solomon 1,000plan asiziba inigha

ofan bar isia mighiriba tuasa Gibeonin ofan dakozir kamın ghua da tue. ⁵ Dimagarir mam, Solomon Gibeonin nguibamin ikia akua irebamin garima, Ikiavira Itir God uabi an akagha a migia ghaze, “Ni bizir tizim gifongegh, nan azaraghti, ki ni daningam.”

⁶ Ezi Solomon kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Nan afeziam Devit, nin damazimin zurara guizin araziba bar deraghavira dar gin ghua, egha arazir aghuir voroghira itim gami. Ezi kamaghin amizi, ni zurara bar an apangkuvigha, bar deraviram a gami. Egha datirighin ni uaghan kamaghin amuavira iti, ezi ki an otarim, ni na ataghizi, ki an danganim inigha atrivimin iti. ⁷ O Ikiavira Itir God, ni nan God. Ki nin ingangarir gumazim, ni na gamizi, ki uan afeziam Devitin danganim inigha atrivimin iti. Ki igiamra ikia ingangarir kam damuamin fofoziba puvati. ⁸ Nin ingangarir gumazim datirighin, ni ua baghavira misevezir gumazamizibar tongin iti. Me bar avirasemezi, gumaziba me mengan ibura. ⁹ Kamaghin amizi, ni nighnizir aghuim ko fofozim na danighti, ki deraghvira nin gumazamizibagh ativagh men ganam. Egh ki fogham, arazir manam a dera, manam ikufi. Puvatighti, ki manmaghira nin gumazamizir avirir kam gativagh men ganam? Guizbangira, gumazitam uabi me gativan iburagham. Ki uabi ki fofoziba bar puvati.”

¹⁰ Ezi Ekiam Solomonin azangsizir kam

3:5: 1 Atriviba 9:2; 2 Eghaghaniba 1:7   **3:9:** 2 Eghaghaniba 1:10; Aghuzir Akaba 2:3-9; Hibru 5:14; Jems 1:5

baregha, Solomon bagha an navim bar dera. ¹¹ Egha God Solomon miġia ghaze, “Ni dughiar ruarimin nguazir kamin ikiasa, nan azangsizir puvati, egha dagiar aviriba iniasa nan azai puvati, egha uan apanibagh asighasighasa nan azai puvati. Ni Israelia gativagh deraghvira men ganamin nighnizir aghuim ko fofozim iniasa nan azai. ¹² Kamaghin amizi, ki guizbangira, bizir ni uabi daningasa nan azangsizim, ki a isi ni daningam. Ki datirighin nighnizir aghuim ko fofozir aghuim ni daningam. Gumazitam fomira fofozir kamagh garitam itir puvati, egh uaghan gin gumazitam fofozir kamagh garitam ikian kogham. ¹³ Guizbangira, ni ziar ekiam ko dagiar aviriba uabi daningasa nan azarazir puvati. Ezi ki bizir kaba bar ni daningam. Dughiar ni atrivimin ikiamim, atrivir igharazitam ni itir ziar ekiam kam itir puvati. ¹⁴ Egh ni uan afeziam Devitin min nan tuaviba ko arazir ki ifongeziba ko nan Akar Gavgavibar gin mangiti, ki ni damuti ni dughiar ruarimin nguazir kamin ikiam.”

¹⁵ Ikiavira Itir God mikemegha givazi, Solomon osegħa dikavigha fo, a irebamin gani. Egha gin a uamategha Jerusalem ghugħa, Ekiamin Akar Dikirizir Gavgavir Boksiamin boroghin tu. Egha ofan bar isia mighiriba ko ofan God ko navir vamiran ikiamim gami. Egha bizir kamin gin, a uan ingangarir gumaziba bagħa isar ekiam gami.

Nighnizir aghuim Solomonin akurazi a deravira kotiam gami

¹⁶ Dughiar mamın, tuavimın amizimning uan osımtızim akırasa atrivim bagha ize. ¹⁷ Amizir mam kamaghın mıgei, “Nan gumazir ekiam, ga uaning, nı oragh. Ki amizir kam ko ga uaning inigha dipenir vamıran ikia, ki otarir mam bate. Egha ki borir kam batir dughiamın, amizir kam uaghan na ko dipenimın iti. ¹⁸ Aruer pumuning gıvazi, mıkezim otozi, a uaghan otarir mam bate. Ga uaningra dipenimın iti. Ezi igharazitav ua ga ko dipenir kamın itir puvati. ¹⁹ Ezi dımangan, an akuav onganigha iragha iza uan borim gısın mıtızi an areme. ²⁰ Ezi dımangan ki akuavıra itima, a nan borim inigha uan mısiamin ghu, egha uan borir kuar kam inigha iza nan boroghın aneti. ²¹ Ki mızaraghara dikavigha otem uan borim danıngasa amua garima, an aremegha gıfa. Egha ki deraghavıra an namnamın gara anesav-suigha ghaze. Kar borir ki otezim puvati.”

²² Amizir kam mıkemegha gıvazi, amizir igharazim kamaghın mıgei, “Puvati. Borir aremezim, a nın borim. Ezi borir angamıra itim, a nan borim.”

Ezi amizir faragha mıkememizim kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Bar puvati. Borir aremezim, a nın borimra. Ezi borir angamıra itim, a nan borim.” Aning atrivimın damazimın uaning adosi.

²³ Ezi atrivim kamaghın aning mıgei, “Gua uaghara akar vamıra bagha uaning adosi. Mav ghaze, ‘Otarir angamıra itim a nan borim.’ Ezi igharazitav uaghan ghaze, ‘Bar puvati. A nan otarim.’”

²⁴ Ezi atrivim kamaghin uan ingangarir gumazibav gia ghaze, “Ia midorozir sabatam inigh izi.” Ezi me ghua midorozir sabam inigha atrivim bagha ize.

²⁵ Ezi a kamaghin me migei, “Ia otarir angamira itir mam, inigh izi tongiram anebigh, egh an akuar vuem isi amizitam daningigh, egh an akuar vuem isi amizitam daningigh.”

²⁶ Ezi guizin borir kamın amebam bar uan borimin apangkuvigha kamaghin atrivim migei, “Nan gumazir ekiam, marki. Ga uaning! Ni borim amizir munam daningigh. Ni a misueghti an aremeghan marki.”

Ezi amizir igharazim ghaze, “Puvati. Ni gan tav daningan kogham. Ni pura tongiram anebikigh.”

²⁷ Ezi atrivim kamaghin migei, “Ia borim misueghti an aremeghan marki. Ia borim isi amizir borir angamira ikiasa migeim daningigh. E fo, anarira guizin borir kamın amebam.”

²⁸ Ezi gin Israelian gumazamiziba bar, Atrivim Solomon kotiamın aven amizimning gamizir nighnizir aghuir kam baregha, dikavir kuram gamigha ziar ekiam a ganıdi. Egha me kamaghin fo, God uabira, guizin arazimın gin mangi osımtıziba akıramın fofozim ko nighnizir aghuım a ganıngi.

4

Atrivim Solomonın ingangarir gumazir dapaniba

¹ Atrivim Solomon Israelian danganiba bar a dagh atifa. ² Ezi an ingangarir gumazir dapanibar kara:

Sadokin otarim Asaria, an ofa gamir gumazim.

³ Sisan otarir pumuning, Elihorep ko Ahiya, aning atrivimın akınafariba osirir gumazimning.

Ahilutin otarim Jehosafat, an atrivim amir biziba bar, a dar eghaghaniba osirir gumazim.

⁴ Jehoiadan otarim Benaia, a midorozir gumazibar dapanim.

Sadok koma, Abiatar, aning ofa gamir gumazimning.

⁵ Natanın otarim Asaria, a distrighbar garir gumazir dapanibar dapanim.

Natanın otarim Sabut, a ofa gamir gumazim, egha a gumazir guizin nighnızir aghuiba atrivim ganıdim.

⁶ Ahisar an atrivimın dipenimın ingangaribar garir gumazir dapanim.

Apdan otarim Adoniram, an atrivimın ingangarir gumazir kinibar dapanim.

⁷ Ezi Solomon uaghan 12plan gumazir dapanibav sefe. Eghti me Israelin distrighın 12pla gativagh dar dagheba iniva, egh atrivim ko gumazimizir a ko an dipenimın itiba bagh da amangiti, me dar amam. Azeniba bar zurara, 12plan iakinibar tongın, iakinir vamira, distrighın kaba vaghvagh men iakinimra, me dagheba isi atrivim ko an dipenimın itir adarasi, me daghebar men akurvagh. ⁸ Ingangarir gumazir dapanir distrighın kabar garibar ziabar kara:

Benhur, a Efraimın anabamın mighsiaba itir danganimın garir gumazim.

⁹ Bendeker, a nguibar ekiar kabar gari: Makas, Salbim, Betsemes ko Elon Bethanan.

¹⁰ Benheset, a nguibar ekiar kabar gari: Arubot, Soko ko, Heferin nguibar ekiamin nguaziba.

¹¹ Ben Abinadap, Dorin nguibar ekiam ko an boroghin itir mighsiabar itir danganim gari. A Solomonin guivir mam in iti, an ziam Tafat.

¹² Ahilutin otarim Bana, a nguibar ekiar kabar gari: Tanak, Megido, ko Betsanin nguibar ekiam ko an boroghin itir nguazim. Nguazir kam a Saretanin nguibar ekiamin boroghin, Jesrilin nguibar ekiamin Sautin amadaghan iti. Distrighin kam in mitaghniyam, aruem anadi naghin Abel Meholan ikegha ghua, Jokmeamin nguibar ekiamin aruem uaghiri naghin tu.

¹³ Bengeber, a Gileatin Distrighin itir Ramotin nguibar ekiamin gara, egha uaghan gumazir kam Jair, an nguibabar gari, a Manasen anabamin gumazir mam. Nguibar kaba uaghan Gileatin nguazimin iti. A uaghan Argopin danganimin gari, a Distrik Basanin iti. Distrighin kam a 60plan nguibar ekiaba iti, da bar divazir gavgaviba ko tiar akar gavgaviba iti. Tiar akar kaba, me brasin ingarizir igugunir gavgavibar da asi.

¹⁴ Idon otarim Ahinadap, a Mahanaimin nguibar ekiamin gari.

¹⁵ Ahimas, a Naptalin anabamin nguazimin gari. A Solomonin guivir igharazim Basemat in iti.

¹⁶ Husain otarim Bana, an Aserin anabamin nguazimin gara, egha uaghan Bealotin nguibar ekiamin gari.

¹⁷ Paruan otarim Jehosafat, a Isakar in anabamin nguazimin gari.

¹⁸ Elan otarim Simei, a Benjaminin anabamin nguazimin gari.

¹⁹ Urin otarim Geber, a Gileatin Distrighin gari. Fomira distrighin kam, Amorian Atrivim Sihon ko Basanin Atrivim Ok, aning an ikia an gari.

Ezi gumazir dapanir vamira, a Judan Distrighin ikia distrighin kabar gumazir dapanir kaba bar adar gari.*

Solomon atrivimin itima kantri bar deraghaviram oto

²⁰ Juda ko Israelin gumazamiziba bar aviraseme, mati ongarir gigim. Me dagheba ko dipaba apava bar akonge. ²¹ Solomon kantrin kaba bar dar atrivimin iti, da Yufretisin Fanemin aruem anadi naghin ikegha ghua, Filistiabar nguazimin aruem uaghiri naghin otogha ghua, sautin amadaghan, Isipin mitaghniamin tu. Kantrin kaba bar Solomonin apengan ikia, egha dughiabar uan takisba isa a bagha iza ghua, dughiar an aremezimin tu.

²² Arueba bar vaghvagha Solomon kamaghin dagheba isi, 6,000 kilogrem plaua ko 3,000 kilogrem plauan aghuiba, ²³ ko 20plan bulmakauba, ko 10plan bulmakaun me akuaghapir mikarziba sara itiba, ko 100plan sipsipba, ko dian ruarimin itiba, ko tuarir mikarziba sara itiba ini.

²⁴ Solomon Israelin boroghin itir kantriba bar adar gara ghua, aruem anadi naghin Yufretisin Fanemin tu. An nguazir mitaghniamin, Yufretisin Fanemin boroghin itir nguibar ekiam Tipsan

---

* **4:19:** Hibrun akam kagh deragha bigha migeir puvati. **4:21:** Genesis 15:18; 2 Eghaghaniba 9:26

ikegha, bar ghua aruem ghuaghiri naghin itir nguibar ekiam Gasan tu. Danganir kabar itir atriviba bar an apengan iti, ezi kantrin igharazir an boroghin itiba, me an apanim gamir puvati. ²⁵ Solomon atrivimin itir dughiamin, Juda ko Israelin nguaziba bar dar gumazamiziba, me Danin nguibar ekiamin ikegha ghua Berseban nguibar ekiamin tu, me bar deraghavira uan wainin azeniba ko fighin temebar boroghin apiav iti. Ezi bizir kuratam me batozir puvati.

²⁶ Solomon hoziabar arighamin dipenir aviriba iti, kar hoziar midorozir karisba mikirvaziba. Ezi a 40,000plan hoziaba dipenir kabagh arisi. Solomon uaghan 12,000plan midorozir gumaziba iti, me hoziabagh apia misozir gumaziba.

²⁷ Distrighin kaba vaghvagha dar 12plan gumazir dapaniba, me Atrivim Solomon bagha iakinir a me bagha inabazimin dagheba iniasa zui. Dagher kaba, da atrivim ko gumazamizir an dipenimin ikia a ko apibar dagheba. Gumazir dapanir kaba, me bar deraghavira uan ingangarim gami, ezi atrivim dughiar tam in daghebar otevezir puvati. ²⁸ Iakinir atrivim inabazimin, me uaghan, hoziar karisbagh etuiba ko hoziar igharaziba bagha, baliba ko graziba isa izi. Me hoziaba bagh dagher kaba inigh, vaghvagh danganir hoziaba iti naghin mangam.

²⁹ God, nighniziba ko fofozir aghuir aviriba isa Solomon ganingi. A fofozir bar aghuiba iti, mati ongarimin gigim, ezi gumazitam da menggan iburagham. ³⁰ An fofozim ko nighnizir

aghuim, aruem anadi naghin itir fofozir gumaziba ko, Isipin itir fofozir gumazibar fofoziba bar dagh afira. ³¹ Solomonin fofozim, a nguazir kamın fofozir gumazibar fofoziba bar dagh afira. Solomonin fofozim, uaghan Etanın fofozim gafira. Etan a Esran adarazir fofozir gumazir mam. Solomonin fofozim uaghan Maholin otaribar fofozim gafira, Maholin otaribar izibar kara, Heman, Kalkol ko Darda. Kamaghın amizi, Israelin boroghın itir kantriba bar, dar gumazamiziba, an ziar ekiamın akam barasi. ³² Solomon, 3,000plan aghuzir akaba osirigha, egha uaghan 1,005plan ighiaba osiri. ³³ An akaba, biziba bar dav gei, mati Lebanonın sidan temer ekiam ko, hisopin min garir temer dagiar divazir miriabar aghuibav gei. A uaghan asızir avıriba ko, kuaraziba ko ipeba ko, osiriba sara miği. ³⁴ Kantriba bar dar atriviba, Solomon barazi, a nighnızir aghuim ko fofozir aghuim itima, ezi me gumaziba amadima me iza an akar aghuiba barasi.

5

Solomon Ikiavıra Itir God bagha Dıpenimın ingarasa bizibar kırı
(2 Eghaghaniba 2:1-18)

¹ Fomıra Hiram Tairın atrivimın ike, a fomıra Atrivim Devitın namakar aghuim. Egha Hiram kamaghın oraki, Solomon, Devitın danganım inigha atrivimın oto, ezi a uan ingangarir gumazir dapaniba Solomonın ganasa me amada. ² Ezi

---

4:31: Onger Akaba 89:1
Solomon 1:1

4:32: Aghuzir Akaba 1:1; 10:1; 25:1;

Solomon, Hiram bagha akam amaga ghaze, ³ “Ni fo, nan afeziam Devit atrivimîn itir dughamîn, apaniba zurara izava a ko misosi. Kamaghîn a Ikiavîra Itir God, uan Godîn ziam famin Dîpenimîn ingaramin dughiaba puvati. A kamaghîn nîghnîsi, Ikiavîra Itir God apanir kaba abînighti, kî uan Ikiavîra Itir Godîn Dîpenimîn ingaram. ⁴ Ezi datirighîn, Ikiavîra Itir God, nan God, kantrin igharazibagh amizîma, me e ko deraghavîram apia. Kantrin kaba datirighîn uam en apanim gamir puvatîzi, arazir kuratam e batozir puvati. ⁵ Kamaghîn amizî, kî datirighîn Ikiavîra Itir God, nan God, an ziam famin Dîpenimîn ingarasa ifonge. Ikiavîra Itir God fomîra nan afeziam ko akar kam akîrigha ghaze, ‘Kî nîn otaritam amîseveghti, a nîn danganim inigh atrivimîn ikiam. Egh a na bagh Dîpenimîn ingaram, eghti gumazamiziba Dîpenir kamîn na bagh roghîra izi nan ziam fam.’ Kamaghîn amizî, kî datirighîn a bagh Dîpenimîn ingaram. ⁶ Kamaghîn amizî, nî uan ingangarir gumaziba, amadaghtîma me sidan temeba okîsi, Lebanonîn Mîghsiabar mangî, eghti kî dar Dîpenir kamîn ingaram. Nî fo, Saidonia temeba oka bar fo, ezi nan ingangarir gumaziba fozir puvati. Kamaghîn amizî, kî uan ingangarir gumaziba amadaghtîma, me puram men akurvaghsî izam. Eghti nî manmaghîn dagîaba, uan ingangarir gumazibagh ivesî ifueghti, kî pura nî danîngam.”

⁷ Ezi Hiram, Solomonîn akar kam baregha, an navim bar dera, ezi a kamaghîn mîgei,

“E datirighin Ikiavira Itir Godin ziam fam. Guizbangira, an otarir aghuim isa Devit ganingizima, an an danganim inigha, atrivimin otogha kantrin gavgavir kamın gari. Devitin otarir kam, a bar nighnizir aghuiba ko fofoziba iti.” ⁸ Egha Hiram kamaghin Solomon bagha akam amaga ghaze, “Ki nin akam baregha givagha, an amamangati. Ki ni bagh temer sidaba ko painin temeba amangam. ⁹ Nan ingangarir gumaziba Lebanonin temeba okegh, da inigh ongarir dadarimin mangam. Me da akuvagh, pamtemin da ikegh, dar ikiziba inigh ongarimin izi, ongarir dadarir ni misevezimin dar arigham. Danganir kamın, nan ingangarir gumaziba dar beniba firighti, nin ingangarir gumaziba da iniam. Bizir vamira ni na bagh a damuasa ki ifonge, ni na ko nan dipenimin iti darazi bagh dagheba amang.”

¹⁰ Kamaghin amizi. Hiram Solomon bagha temer sidaba ko painin temer aviriba oke, ezi da Solomon diborozir dibobonimin tu. ¹¹ Ezi zurara azeniba vaghvagha Solomon 2,000 tan witba ko, 4,000 litan* olivin borer aghuiba isa, Hiram uan adarazi ko damasa me bagha da amadi.

¹² Ikiavira Itir God, akar dikirizir amizimin girara ghua fofozim ko nighnizir aghuiba Solomon ganingi. Ezi Hiram ko Solomon, namakar aghuimningin oto. Aning deraghavira ikiasa, akar dikirizir gavgavir mam gami.

¹³ Atrivim Solomon 30,000plan gumaziba, Israelian danganibar bar me inigha uan ingangarir

---

* **5:11:** Gumazir fomira itir maba akar kam gira, egha me ghaze, akar kam 400,000 litan migei. Ni 2 Eghaghaniba 2:10in gan.

kam damuasa me miġei. ¹⁴ Egha an okoruar 3plan me abiki, ezi okoruaba vaghvagh, gumazir okoruar tam mangi Lebanon kantrin ingangaribar amu ua izam. Eghti iakinir igharazim in okoruar igharazim mangi ingaram. Ezi okoruar 3plan kaba kamagh in ami, tam mangi Lebanon in kantrin iakinir vamiran ingarigh, egh ua izi iakinir pumuning in nguibam in ikiti, igharazim mangam. Me kamagh in uarigh itavragha ingari. Ezi Adoniram a ingangarir gumazir kabar gari. ¹⁵ Ezi Solomon uaghan 80,000plan dagiaba aghorir gumaziba ini, ezi me mighsiabar dagiabar ghor. Egha dagiaba aterasa 70,000plan gumaziba ini. ¹⁶ Egha a uaghan ingangarir gumazir kabar ganasa gumazir dapanir 3,300plan maba amisefe. ¹⁷ Ezi ingangarir gumazir kaba Solomon in akam in ghua, danganir dagiar bar aghuiba iti nagh in dagiabar ghora, dagiar dafar bar dirir pin koziba aghora, egha deravira dar kiri. Egha me da atera Jerusalem in ghua da arisi, eghti gh in me God in Dipenim in ingarsi, dagh is in Dipenim asam. ¹⁸ Ezi dipenim in ingarir fofozir gumaziba uaghan Solomon ko Hiram in ingangarir gumazibar tong in iti. Egha me Gebal in nguibar ekiam in ingangarir gumaziba ko ingara, God in Dipenim in ingaram in dagiaba akira temeba abisi.

6

Solomon Ikiavira Itir God bagha Dipenim in ingari

1 Israelia Isip ataghizir dughiamin ikegha iza datirighin, kar 480plan azeniba. Ezi azenir kam kar namba 4in azenir Solomon Israelian atrivimin itim. Ezi azenir kamın namba 2in iakinim, kar iakinir me kamaghin diborim Siv,* Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingari. 2 Dipenir Atrivim Solomon Ikiavira Itir God bagha ingarizir kam, an ruarim 30 mitan tu, ezi an arozim 10 mitan tu, ezi an tuirivim, a 15 mita ko akuamin tu. 3 Ezi azuarir mam Dipenimin guamin iti. An ruarimin ababanim, mati Dipenimin arozimin ababanimın min 10 mitan tu. Ezi an ruarim 5 mitan tu. 4 Dipenir kamın biriba winduaba iti, ezi winduan kaba dipenimin aven ekevegha, azenan bar sufi. Me winduan kaba, bizir torir muziarir aviriba itibar da ave, eghti angazangarim Dipenimin aven izam.† 5 Ezi danganir muziarir aviriba, Dipenimin miriar 3pla, bar da ekiarugha gavgavim Dipenimin biribagh anidi. 6 Danganir muziarir kaba, da uarigh isin ikia ghuava anaga 3plan ghuriaba iti. Me ghuriar kabar ingarasa, ghuriar 3plan apengan iti akoribar arighasa, me Dipenimin biribar toribar amuan aghua. Kamaghin amizi, me ghuriar namba 2 bagha dipenir akoriba arighasa, an birim gekuigha mong aven ghu, eghti dipenir akorir kam arighamin danganim ikiam. Me kamaghira namba 3in ghuriam uaghan a gami. Kamaghin amizima, ghuriar namba 1, a suvizi an arozimin ababanim, 2 mita ko 28 sentimitan tu. Ezi an pin

---

* **6:1:** Israelian iakinir kam Siv, an Epril ko Mein dughiamin otifi. † **6:4:** Hibrun akam, danganir kamın deragha bigha a migei puvati.

itir ghuriar namba 2, a mong ekevezi, an arozimın ababanım 2 mita ko 74 sentimitan tu. Ezi ghuriar namba 3, an ekevezi an arozimın ababanım 3 mita ko 20 sentimitan tu.

⁷ Me dagıaba inizir danganimın, me bar deraghavıra dagıaba inizir danganimın dar ghora da avısi. Egh me gın ada inigh izi, Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın ingaram. Kamaghın amizi me dıpenimın ingarir dughiamın, hamaba ko, sobiaba, ko ainbar ingarir bizir igharazıba, dar nıgıniaba puvati.

⁸ Ghuriar pın itimningın ghuavanadir adırıziam iti, a Dıpenimın sautın amadaghan iti. ⁹ Ezi Solomonın ingangarir gumazıba, me Dıpenimın mırıabar itir ghuriar kabar ingari, egha sidan temer ararıba inıgha dıpenir siriamın ingari. ¹⁰ Dıpenim avınizir danganı kam, a ghuriar 3pla iti. Ezi ghuriar kabar tuirivimın ababanıba da bar 2 mita ko 28 sentimitan tu. Me sidan temeba inıgha Dıpenimın bıribar poghezi, da dıpenir akorıbar mın ikia ghuriar kaba gavgavım dagh anıdı.

¹¹ Ezi Ikiavıra Itir God gın kamaghın Solomon mıgei. ¹² “Dıpenir ni datırıghın na bagha ingarir kam, kı akam nın iti. Ni deraghvıra arazir kı ifongezıba, ko bizir kı damuasa ia mıkememizıba, ko nan Akar Gavgavıbar gın mangıtıma, kı deraghvıra ni damuam, mati kı fomıra nın afeziam Devit bagha akam akırızı mokın. ¹³ Egh ia Israelia, kı ian tongın ikiam, ia nan gumazamizıba. Egh kı ia ateghan kogham. Bar puvati.”

Me Ikiavira Itir Godin Dipenimin danganiba asingi

(2 Eghaghaniba 3:8-14)

¹⁴ Ezi Solomon uan ingangarir gumaziba ko me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingarigha gifa. ¹⁵ Me Dipenimin aven itir biriba avasa sidan temer arariba inigha da ave, an ghuriar aruir danganimin ikegha, ghua an siriamin tu. Egha me painin temer arariba inigha an ghuriar vazimin itimin da ghuani. ¹⁶⁻¹⁷ Me Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven danganir ekiar mam abigha, birimin ingari. Danganir bar aven itim, me kamaghin a dibori, Danganir Bar Anogoroghezim, ezi an ruarimin ababanim 10 mitan tu. Ezi danganir igharazim, me kamaghin a dibori, Anogoroghezir Danganim, ezi an ruarimin ababanim 20 mitan tu. Birir aning abighizir kam, me temer sidan araribar an ingari. Ezi birir kam ghuavanaga dipenir siriamin tu. ¹⁸ Me sidan temer arariba inigha biriba bar da ave. Eghti gumaziba biribar dagiabar ganam kogham. Egha me seviba ko akimarir onezibar nedazir aghuariba ter ararir kabar dar ghore.

¹⁹ Me Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam arighasa, Dipenir kamın aven Bar Anogoroghezir Danganimin ingari. ²⁰ Bar Anogoroghezir Danganimin ababaniba, bar voroghira ghue, an ruarim 10 mitan tuzi, an arozim uaghan 10 mitan tu, ezi an tuirivim uaghan 10 mitan tu. Me golin aghuiba inigha danganir kamın biriba ave. Danganir kamın

tiar akamın boroghın, me temer sidan ofa gamir dakozir mamın ingari. Egha me uaghan ofa gamir dakozir kam golin da ave.‡ ²¹ Me golin aghuim inigha Anogoroghezir Danganımın aven an biriba bar a da ave. Me uaghan sen golin ingarigha Danganir Bar Anogoroghezimın tiar akamın da agui. Me danganir kamın biriba golin da ave. ²² Kamaghın amizi, Ikiavıra Itir Godin Dipenimın averiam ko ofa gamir dakozir Danganir Bar Anogoroghezimın aven itim, me golin aghuimın bar da ave.

²³⁻²⁶ Me olivin temeba inigha enselin bar gav-gavir pumuningın nedazimningın ingari, egha aning isi Bar Anogoroghezir Danganımın aven aning asam. Aningın ruarimningın ababanım 5 mitan tu. Enselning bar uaghara gari. Aningın avizimning kuigha voroghira iti. Ezi aningın avizimningın ruarımın ababanım vaghvagha 2 mita ko 50 sentimitan tu. Kamaghın amizi, enselin bar gavgavir mamın avizimningın ruarimningın ababanım 5 mitan tu. ²⁷ Me enselin bar gavgavir kamningın ingarigha gıvagha, aning isa Bar Anogoroghezir Danganımın aning asara. Enselin mam agharir guvimın tughav itima, an avizim agharir guvimın itir birimın poro. Ezi enselin igharazim, an agharir kiriamın tughav itima, an avizim agharir kiriamın itir birimın poroghav iti. Ezi aningın avizir igharazimning iza Bar Anogoroghezir Danganımın tongın, uaningın akuigha uaning bira. ²⁸ Me uaghan golin enselin

---

‡ **6:20:** Hibrun akam danganir kamın deragha bigha a miğeir pu.

6:22: Ua Me Ini 30:1-3   **6:23-26:** Ua Me Ini 25:18-20

kamning avara.

²⁹ Egha me Bar Anogoroghezir Danganim ko, Anogoroghezir Danganim, aningın biriba, enselin bar gavgavibar nedaziba, ko akımarir onezibar nedaziba, ko detın tememin nedaziba, dar kira dar ghorı. ³⁰ Egha me gol inigha an ghuriar aruir danganimning avara.

³¹ Egha me Bar Anogoroghezir Danganim bagha olivın temer arariba inigha, tiar akar pumuningın ingari. Egha me tiam asir danganımın ter akınir 5plan mıkebaba itimningın aning agura. Egha dughiar me tiam asim, tiar kamning iza uaghara uaning dukua. ³² Tiar akar kamning, me enselin bar gavgavibar nedaziba ko detın temebar nedaziba ko akımarir onezibar nedazibar, aningın dar kira dar ghore. Egha me gol inigha tiar akamning ko, nedazir kaba saram avara.

³³ Kamaghıra, me Dipenimın Danganir Anogoroghezimın aven zuir tiar akamningın ingarasa, olivın temer ararimning inigha guarir akınimning tiar kamning arıghamımın ingari. Ezi guarir akınir kamning, vaghvagha 4plan mıriaba iti. ³⁴ Egha me painın temer ararir ruarir 4pla inigha tiar akar pumuningın ingari. Tiar akar kamning vaghvagha akuar pumuning iti, ezi me ainsisbar da isav suiki. Pumuning vongın itima, pumuning vongın iti. Da kuamin dughiamın da isıvagh isıvagh mangı uarigh puegham. Egha me tiar akar kamning isa, tiar akamın danganımın aning asara, mati me Bar Anogoroghezir Danganımın tiar akam gamızı mokın. ³⁵ Egha me enselin bar gavgavibar nedaziba, ko detın temebar nedaziba ko akımarir

onezibar nedazibar, aningın dar kira dar ghore. Egha me gol inigha tiar akamning ko, nedazir kaba saram avara.

³⁶ Egha me Dipenim boroghın itir danganir arozim avinizir divazimın ingarasa, dagiar der- agha dıghoregha dikiriziba inigha, 3plan bizibar da arisi, me da uarigh isin arisi. Egha me sidan temer arariba dagiar kabagh isin arisi. Egha me ua dagiar 3plan bizibar uarigh isin arigha, temer araribar bizir mam dagiabagh isin ati, me kam- aghira amua ghua divazir kam agifa.

³⁷ Solomon namba 4ın azenimın atrivimın itir dughiamın, an iakinir namba 2ın, me Ikiavira Itir Godın Dipenimın apengan itir mıngarir gavgavim ati. Iakinir kam me kamaghın a dibori, Siv, iakinir kamın me dipenim asasa dagiaba isa bizibar da arisi. ³⁸ Ingangarir gumaziba 7plan azenibar Dipenir kamın ingari, egha Solomon atrivimın itir azenir namba 11, an iakinir namba 8ın aven, me Dipenimın ingangariba bar da agifa. Me iakinir kam kamaghın a dibori, Bul.Ş Solomon mikemezi moghira, me ingangariba bar deraghavira dagh amizi, Dipenimın ingangariba bar deraghaviram oto.

7

Me Solomon bagha dipenir ekiamın ingari

¹ Solomon ua bagha atrivimın dipeniba itir danganir mamın dipenimın ingari, ezi an ingan- garir gumaziba ingara ghuavira itima, 13plan

---

Ş **6:38:** Israelian iakinir kam Bul, a en iakinir Oktoba ko Novem- ban dughiamın otifi.

azeniba givazi, danganir kamın dipenir kaba gıfa. ² Solomonın ingangarir gumaziba, dipenir ekiar mamın ingari, egha ziam a garıgha ghaze, Lebanonın Ruarir Pızımın Dipenim. Dipenir kamın ruarımın ababanım, 50 mitan tu, ezi an arozımın ababanım, 25 mitan tu, ezi an tuirivimın ababanım, 15 mitan tu. Dipenir kamın, me temer sidan dipenir akiniba isa 4plan bizibar da ase. Egha me dipenimın tuirivimın pın, sidan ter ararir ruariba inıgha akoribar mın dipenir akinibagh ısın da arıki. ³ Egha dipenimın arozımın gın ghua, me akoriba isa 3plan bizibar gın ghua dipenir akinibagh ısın da tuamraki. Akorir kabar dibobonım, 45ın tu, ezi biziba vaghvagha 15plan akoriba iti. Egha me sidan temer bighizibar arariba inıgha an siriamın ingari. ⁴ Dipenimın birir vong ko vongın itiba uaghara winduan bizir 3pla iti. Me winduaba deraghavıra dar abaragha dar ingarizi, da birimningın vong ko vongın ikia, bar voroghıra gara iti. ⁵ Dipenir kamın tiar akaba, da 4plan mırıaba iti. Egha tiar akar kaba, da bizibar aven itima, biziba vaghvagha tiar akar 3pla iti.

⁶ Egha me dipenir mamın ingarigha kamaghın a dibora ghaze, Dipenir Akinir Ekiar Avırıba Itir Dipenim. Dipenir kamın ruarımın ababanım, 25 mitan tu, ezi an arozımın ababanım, 15 mitan tu. Dipenir kamın azuarımın akiniba, da azuarir kamın isiriam gisaghpu.*

⁷ Egha me uaghan Atrivimın Dabirabimın Dipenimın ingari. An ziar ıgharazir mam

---

* **7:6:** Hibrun akam, deragha akar kamın mınгарim abıghizir puvati.

Dipenir Kotiaba Barazim. Kar dipenir Solomon gumamazizibar osimtiziba baraghamim. Me sidan temeba abigha dar arariba inigha, dipenir kamın biriba apıra, ghuriamın arui naghın ikegha, ghuavanaga an siriāmın tu.†

⁸ Egha me arazir kamın gın ghua Solomonın dipenir a uabi ikiamim bagha, me divazir igharazimın aven, Dipenir Kotiaba Barazimın girakirangın an ingaravıra iti. Egha me uaghan dipenir igharazibar mın an ingari. Solomon uaghan dipenir kamaghıra garim uan amuim bagha an ingari. A Isipın atrivimın guivim.

⁹ Dipenir kaba bar, me dagiar bar aghuibara inigha dipenir kabar ingara, dar ghuriabar arui naghın ikegha ghua dar siriabar tu. Egha uaghan danganir uari akuvamim avinizir divazimın ingari. Dagiar kaba, me dar ghora, egha soba ko siselba isa deravıra dar miriabar kiri. ¹⁰ Egha dipenir kabar apengan itir mingariba bagha, me dagiar aghuir bar pın koziba ini. Dagiar kaba, da bar ekefe, dar mabar ababanim, 3 mita ko akuamın tu, ezi mabar ababanim 5 mitan tu. ¹¹ Me dagiar ekiar kaba arigha gıvagha, dagiar dirir me deragha dighora dikiriziba inigha, uaghan sidan temeba isa dipenibar ingari. ¹² Egha dipenir kaba itir danganir kam, me anevinizir divazim bar an ingarava aneghui. Divazir kam, me an ingara, dagiar aghuir me deragha dighora dikiriziba inigha 3plan bizibar da arigha, uarigh isin arisi. Egha me sidan temer arariba dagiar kabagh isin arisi. Egha me ua dagiar 3plan bizibar uarigh isin

† **7:7:** Hibrun akam, deragha akar kamın mingarim abighizir puvati. **7:8:** 1 Atriviba 3:1

arigha, temer araribar bizir mam dagiabagh isin arisi, me kamaghiram amua zuima divazir kam gifa. Me faragha Ikiavira Itir Godin Dipenimin guamin danganir uari akuvimin divazimin ingarizi moghira, divazir kamın ingara ghuavti a gifa. A Ikiavira Itir Godin Dipenimin guamin itir azuarimin min gari.

Huram iza Atrivim Solomonin ingangaribagh ami

¹³⁻¹⁴ Tairin nguibar ekiamin gumazir mam, an ziam Huram. Gumazir kam, brasin bizibar ingarir fofozir gumazir ekiam. An afeziam Tairin gumazim, a uaghan brasin bizibar ingarir fofozir gumazim, ezi an aremegha gifa. Huramin amebam, a Naptalin anabamin amizir mam. Solomon Huram bagha akam amadazi, a iza Solomon a mikemezi moghin, brasin biziba bar dar ingari.

Huram brasin guarir akinir ruarir pumuningin ingari

(2 Eghaghaniba 3:15-17)

¹⁵ Huram guarir akinir ekiar ruarir pumuning brasin aningın ingari. Ezi aningın ruarimning virara 9 mitan tu, ezi aningın arozimning 6 mitan tu. ¹⁶ Egha uaghan a guarir akinir ruarir kamning gisin darighasa brasin dapanimningın ingari. Guarir akinir kamningın dapanimningın guarimin ababanim, 2 mita ko 28 sentimitan tu. ¹⁷ Egha a sen brasbar ingarigha ivemin min da ikegha guarir akinimningın dapanimning adia da agui. Guarir akinimning adiarir kabar, 7plan ikiziba vaghvagha aningın iti. ¹⁸ Egha a bras inigha pomigranetin temer

ovizir aviribar nedazibar ingarigha, da isa brasin guarir akinimningin dapanimning gisin arigha ghu. Guarir akinimning vaghvagha pomigranetin ovizibar nedazir bizir pumuning iti. ¹⁹ Guarir akinir dapanimning vaghvagha aningin ganganim mati akimarir dirim onegharigha iti. Aningin ruarimin ababanim, 2 mitan tu. ²⁰ Guarir akinir kamningin dapanimningin apengan, aning gighuzir mizimning iti. Ezi Huram ivemin min irighizir sen bras inigha, mizir kamning gisin da ike. Egha aning gisin a pomigranetin temer ovizibar nedaziba bizir pumuning dagh itui. Ezi dipenir akinimning vaghvagha 200plan pomigranetin ovizibar nedaziba iti. ‡ ²¹ Huram guarir akinimningin ingangariba agivagha, aning isa Ikiavira Itir Godin Dipenimin azuarimin tiar akamin boroghin aning asara. Egha guarir akinir sautin amadaghan tughav itim, kamaghin a dibori, Jakin. Egha notin amadaghan tughav itim kamaghin a dibori, Boas. § ²² Guarir akinir kamningin dapanimning gisin, me akimarir dirir onezimn mirara ingarizir bizimning aningin iti. Ezi guarir akinir kamningin ingangariba bar gifa.

*Huram tengin dipar ekiam
brasin an ingari
(2 Eghaghaniba 4:2-5)*

---

‡ **7:20:** Hibrun akam, deragha akar kamın mınгарim abıghizir puvati. § **7:21:** Hibrun akamın ziar kam Jakin, a mong akar otevir kamın mın ghu, “God a gamizi an oto.” Hibrun akamın ziar kam Boas, a mong akar otevir kamın mın ghu, “Godin gavgavim.”

²³ Ezi Huram brasin aviriba inigha da tuezzi da isia amerezi, a bras tengin bar ekiamin ingarigha, a dibora ghaze, Ongarim. Tengin kamın arozimın ababanim, 4 mita ko 57 sentimitan tu, ezi an tuirivimın ababanim, 2 mita ko 28 sentimitan tu, ezi an akam gighuizir ababanim, 13 mita ko 71 sentimitan tu. ²⁴ Egha a kerbezbar nedaziba tengin kamın dapanimın miriaba, bar bızir pumuningin da arigha a gighui. Ezi tengin kamın dapanim gighuizir nedazibar tıziba, a 1 mita 1 mita, a kerbezbar nedazir 20pla iti. Egha a tengin ingarigha givagha nedazir kaba tengin azenan da poghezir puvati. Puvati, a tengin ingarava nedazir kaba sara ingari. ²⁵ Egha Huram 12plan bulmakaun apuriba brasin dar ingara, uaghan maghira tengin kam dar ogabagh isin an ingari. Ezi bulmakaun kabar 3plan guaba, aruem anadi naghin gari, ezi 3pla aruem uaghiri naghin gari, ezi 3pla notin amadaghan gari, ezi 3pla sautin amadaghan gari. Ezi dar ogaba tengin dikinimın apengan ikia, egha uarir akuighav iti. ²⁶ Tengin kamın brasin mitiam, azenan ikegha ghua averiamın tuzim, a bar mitemegha, an ababanim, 8 sentimitan tu, mati gumazimın dafarimın ababanim. Tengin kamın miriam mati kavın akam, egha akimarir aghuarir onezir mamın mın oneghirigha iti. Tengin kam 40,000 litan dipam an aven ikiam.

Huram brasin wilkarbar ingari

²⁷ Egha Huram itarir ekiabar afasa 10plan wilkarba brasin dar ingari. Wilkarın kabar 4plan miriabar ababanim magh ghuegha, 1 mita ko 82

sentimitan tu, ezi dar tuirivibar ababanim, 1 mita ko 37 sentimitan tu. ²⁸⁻²⁹ A kamaghin wilkarbar ingari. Wilkarba da boksiabar min, miriar 4pla iti. Huram faragha dar agharibar ingari. Egha gin a brasin maba inigha laionin nedaziba ko, bulmakaun apuribar nedaziba ko, enselin bar gavgavibar nedazibar ingari. A brasin nedazir kaba inigha wilkarin 4plan miriabar poke. Egha bar dar aghariba avezir puvati. Ezi wilkarin aghariba adiarir ababaniba iti, dagh aghuizir adiariba iti. Ezi adiarir kaba laionin nedazim ko bulmakaun nedazir itibar apengan ikia, egha uaghan dar pin iti. ³⁰ Wilkarin kaba vaghvagha brasin ingarizir wilin 4pla iti, egha wilningin suizir ighuvir brasin aghariba iti. Wilkarin kabar pin, da mikebar 4pla iti, ezi mikebar kabar pin, brasin akinir 4pla iti, mati dipenir akinir itarir ekiam aterim. Ezi akinir kabagh aghuizir adiariba iti. ³¹ Brasin bizir mam, a ringin ekiamin min gari, ezi 4plan akinir kaba ringin kamın suiragha ikia aneteri. Ezi itarir ekiam ringin kam gisin aperaghav iti. Wilkarin kamın siriamin ikegha pin ghuanaga ringin apenamın ababanim, a 50 sentimitan tu. Ezi wilkarin siriamin ikegha pin ghuanaga ring gisin tuzir ababanim, a 68 sentimitan tu. Nedazir aghuiba ringin kam gighui. Ezi wilkarin apenam, a ringin min gari puvati, a boksiamin min ikia miriar 4pla iti. **

³² Wilkarin kaba, da vaghvagha 4plan wilba ikia nedaziba itir miriabar apengan iti. Ezi wilkarin wilningin suizir ighuvir brasin agharir kamning, Huram dar ingarizir puvatigha wilkar gatizir pu.

** **7:31:** Hibrun akam, deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

Puvatı. Agharir kamning, wilkarın poroghav ikia bizir vamıran mın oto. Ezi wilbar arozibar ababanım, da 68 sentimitan tu. ³³ Wilın kaba, mati midorozir karisbar wilba. Ezi Huram bizir kaba bar brasın amerezimın dar ingari, kar wilın suizir ighuvir aghariba ko, spokba ko, wilın suizir bizir igharaziba sara. ³⁴⁻³⁵ Ezi ringın kaba ko akınir teng ateramiba, Huram dar ingarizir puvatıgha wilkar gatizir pu. Puvatı, da wilkarın poroghav ikia bizir vamıran mın oto. Ringın tuirivimın ababaniba, da 25 sentimitan tu. ³⁶ Huram akınir kaba ko wilkarbar miriaba, a bar dar enselın bar gavgaviba, ko laionba, ko detın temebar nedazıbar ghore. Danganir maba pura itima, ana da sara gighuizir adiaribar ghora, nedazir igharazir kabar dagh ighuagharui. ³⁷ Kamaghıra, Huram wilkarın 10plan kabar ingarizi, da bar voroghıra ghue. Ezi dar ababaniba bar voroghıra ghu.

³⁸ Ezi Huram vaghvagha wilkarın kabar afasa 10plan itarir ekiabar ingari. Tengın dipar kabar arozibar ababaniba, vaghvagha 1 mita ko 80 sentimitan tu. Ezi itarir ekiar kaba, 800 litan dipam dar aven ikiam. ³⁹ Egha Huram bizir kabar ingarigha gıvagha, a wilkarın 5pla sautın amadaghan Godın Dipenimın boroghın da atı, egha 5pla isa notın amadaghan Dipenimın boroghın da atı. Egha a tengın dipar ekiar kam isa Dipenimın mıkebamın boroghın aruem anadi nagh ko sautın amadaghan aningın tızimın aneti.

*Huram Godın Dipenim bagha
ingarizir bizibar ziaba
(2 Eghaghaniba 4:11-18)*

⁴⁰ Egha Huram uaghan ruamin mineba, ko savolin muziariba, ko ghuziba kavamadir itariba sara ingari. Egha datirighin, Huram Atrivim Solomon a ganingizir ingangariba bar ada agifa. Kar Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingangariba. ⁴¹ Bizir Huram ingarizibar kara: Brasin ingarizir guarir akinir ruarir pumuning ko, aningin pin itir dapanimning ko, a sen brasba ivemin min dar ingarigha, a da isa guarir akinimningin dapanimningin asuamning asingi. ⁴² A uaghan 400plan temer pomigranetin ovizibar nedazibar ingarigha da isa guarir akinir dapanimning garuzur ivemin min garir bizim gike. Guarir akinimningin dapanimningin asuamning vaghvagha pomigranetin ovizir bizir pumuning aningin iti. ⁴³ A uaghan 10plan wilkarbar ingari, egha 10plan itarir ekia dagh isin itibar ingari. ⁴⁴ Egha uaghan tengin dipar bar dafar kam in ingari, me a dibora ghaze, Ongarim. Egha uaghan 12plan bulmakaun apuribar nedazir tengin kam ateramibar ingari. ⁴⁵ Egha a uaghan ruamin mineba, ko savolin muziariba, ko ghuziba kavamadir itariba, a brasin bar dar ingari. Huram, Solomonin akamin gin ghua, Ikiavira Itir Godin Dipenim bagha biziba bar adar ingari. An adar ingarigha givagha, iniba inigha bar deraghavira da isa dagh amizi, da bar deragha taghtasi.

⁴⁶ Atrivim Solomon Saretan nguibar ekiam ko, Sukotin nguibar ekiamningin tizimin, Jordanin Faner danganir zarimin, a bizir kabar amuasa Huram mikeme. Danganir kam, a bizir kabar ingaramin nguazir gavgavir aghuim iti. Hu-

ram brasba inigha, da tuezı da isigha ameregha dipamin min oto. Ezi ana da isa mozir me bizir kabar nedazibar min nguazir kuizibagh fugha dar ingari. ⁴⁷ Solomon Huram mikemezi, a brasin bizir kaba bar dar ingari. Da bar aviraseme, ezi me brasin kabar osimtızim mengezir puvati. Ezi gumazitam brasin kabar osimtızim gifozir puvati.

Me Ikiavira Itir Godın Dipenim darıghasa golin bizibar ingari
(2 Eghaghaniba 4:19--5:1)

⁴⁸ Solomon Ikiavira Itir Godın Dipenimin bizibar ingarasa, ingangarir gumazibav keme. Ezi me gol inigha, ofa gamir dakozim ko, God ganidir bret arızir dakozimin ingari. ⁴⁹ Egha me Anogoroghezir Danganimin birimningin boroghın darıghasa golin bar aghuim inigha 10pla lamba afamin aghoribar ingari, 5pla birir agharir guvimin tughav itima, 5pla agharir kiriamın itir birimin tuivighav iti. Me uaghan golin bar aghuim inigha akımariba ko, lamba ko, bizir akamimin min garir avimin suighamibar ingari. ⁵⁰ Egha me golin bar aghuim inigha, ofan ghuziba arıghamin itariba ko, itarir igharaziba ko, bizir lamba amungamiba ko, itarir paura tutima mıgharir mughuriar aghuim mangamiba, ko itarir avim ateramiba, me bar dar ingari. Me uaghan gol inigha, Bar Anogoroghezir Danganim ko Danganir Anogoroghezim ko Godın Dipenimin guamin itir tiar akabar ainsisbar ingari.

7:48: Ua Me Ini 25:23-30; 30:1-3

7:49: Ua Me Ini 25:31-40

⁵¹ Atrivim Solomon, uan ingangarir gumaziba ko, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingangariba bar ada agifa. Egha Solomon, an afeziam Devit Ikiavira Itir God baghavira inabazir bizir kaba, silva ko gol ko itarir aghuiba, an ada inigha iza Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven itir danganir biziba arizimin da ariki.

8

Me Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam inigha Godin Dipenimin ize
(2 Eghaghaniba 5:2--6:2)

¹ Egha Atrivim Solomon Israelian gumazir aruaba ko, men anababar gumazir dapaniba ko, men inazir afeziabar dakozibar gumazir ekiaba bagha akam amaga ghaze, me bar izi Jerusalemın a bativam. A kamaghsua, me Atrivim Devitin Nguibar Ekiam Saionın Mighsiamın mangi, Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam inigh izi, Ikiavira Itir Godin Dipenimin mavanang, danganir igiam darigham. ² Ezi Israelian gumazamiziba bar, namba 7in iakinimin iza Atrivim Solomonın boroghın uari akufa, kar iakinir me kamaghın diborim, Etanim.* Kar Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam. ³ Israelian gumazir aruaba bar otivigha givazi, ofa gamir gumaziba, Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam gisaghpu. ⁴ Ofa gamir gumaziba ko Livaiba, Ikiavira Itir Godin Boksiam ko, God bativamin Purirpenim

---

7:51: 2 Samuel 8:11; 1 Eghaghaniba 18:11   **8:1:** 2 Samuel 6:12-16; 1 Eghaghaniba 15:25-29   **8:2:** Ofa Gami 23:34   * **8:2:** Israelian iakinir kam Etanim, a en iakinir Septemba o Oktoban otifi.

ko, an biziba bar ada inigha, Ikiavira Itir Godin Dipenimin boroghin zui. ⁵ Me ghua otivigha givazima, Solomon Israelian gumazamiziba ko me bar iza Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiamin guamin uari akuvagha iti. Egha me God bagh ofa damuasa sipsipba ko bulmakaun apurir aviribav soke. Egha me God bagh ofa damuasa sipsipba ko bulmakaun apurir bar aviribav soghezi, gumaziba da mengan ibura.

⁶ Me ofaba bar dagh amigha givazima, ofa gamir gumaziba Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam inigha, Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven itir Danganir Bar Anogoroghezimin ghua, enselin bar gavgavimningin avizimningin apengan aneti. ⁷ Enselin kamningin aviziba kuiagherigha ikia, Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam ko iter otevir Boksiam aterimning sarama avara. ⁸ Boksiam aterir iter otevir kamning bar ruara. Ezi aningin ruaghatevimning, tiar akamin inir ekiamin porozi, aningin otevir pumuning mong fighav iti. Eghti gumazim Danganir Anogoroghezimin tugh, aningin ruaghatevimningin inim fighav itir danganimningin ganam. Gumazim Danganir Anogoroghezir kamin azenan ikiva, aningin ganighan kogham. Iter otevir kamning, datirighin ikia kamaghira iti.†

⁹ Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiamin aven bizir aviritaba itir puvati. Godin Akar Gavgaviba

---

† **8:8:** Migirigiar otevir kam, aghoriba iti moghira iti, e itir dughiar kam migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizir dughiam migei. **8:9:** Godin Araziba 10:5

itir dagiar akuamningra, an aven iti. Israelia fomira Isip ategha iza Sainain Mighsiamin itima, Ikiavira Itir God me ko Akar Dikirizir Gavgavim akiri. Ezi Akar Dikirizir Gavgavir kam, a dagiar akuar kamningin iti, ezi Moses fomira aning isa Boksiar kam garu.

¹⁰ Ezi ofa gamir gumaziba Bar Anogoroghezir Danganim ategha azenan izimrama, ghuariam Ikiavira Itir Godin Dipenim avara.† ¹¹ Ikiavira Itir Godin angazangarim ghuariam in aven isiragha, bar angazangarigha Dipenim bar anevara. Kamaghin amizi, ofa gamir gumaziba uan ingangarim damuan ibura. ¹² Ezi Solomon kamaghin Ikiavira Itir God ko migia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni ghaze, ni ghuariar bar mitarmemin aven ikiam. ¹³ Ezi ki datirighin ni bagha Dipenir bar aghuir mam in ingari, kar dipenir ni zurara ikivira iki-amim.”

Solomon gumamazibav gei
(2 Eghaghaniba 6:3-11)

¹⁴ Atrivim Solomon God ko mikemegha givagha, raghirigha Israelian gumamazizibar gara, deragh

---

† **8:10:** Ikiavira Itir God ghuariam in aven Israelia batifi, eghti me ganigh fogh suam, a me ko iti. Ikiavira Itir Godin ghuariar kam, gumamaziziba puvatizir danganim in tuavim in men akakasi. (Ni Ua Me Ini 13:2 in gan.) Egha Ikiavira Itir God ghuariam in aven ikia, akam Moses ganingi, (Ni Ua Me Ini 19:9 ko 20:21 in gan.) Israelia zurara Ikiavira Itir Godin Purirpenim in, gumamaziziba puvatizir danganir kam in, an asara, ezi Ikiavira Itir Godin ghuariar kam Purirpenim ave. (Ni Ua Me Ini 40:34 ko Ofa Gami 16:2 in gan.)

8:12: Onger Akaba 18:11; 97:2

me damuasa Godin azangsi. ¹⁵⁻¹⁸ Egha a kamaghin miġei, “E Ikiavira Itir Godin ziam fam, a Israelian God. An akar dikirizir nan afeziam Devit bagha amir kam, deraviram an ġin ghu. Devitin niġhnizim kamakin, a Dipenitamın ingarighti, gumazamiziba Ikiavira Itir God, Israelian Godin boroghın iziva an ziam fam. Ezi Ikiavira Itir God kamaghin a miġei, ‘Ki Isipin kantrin uan gumazamiziba inigha izir dughiamın iza datirighın, ki Israelia nan ziam fasa ua bagh Dipenitamın ingarasa, ki nguibar ekiatam ginabazir puvati. Egha Devit, ki uan gumazamizibar ganasa ni a miġefe. Ni na bagh Dipenimın ingarasava amir niġhnizir kam, a dera. ¹⁹ Egh ni uabi na bagh Dipenimın ingaran kogham. Nin otarir nin otoghamimra, ġin na bagh Dipenimın ingaram, eghti gumazamiziba an mangiva nan ziam fam.’

²⁰ “Ikiavira Itir God, akar dikirizir kam gamizi, a datirighın guizbangiram oto. Ezi Ikiavira Itir God akam akirizi moghin, ki uan afeziam Devitin danganim inigha Israelian atrivimın otogha iti. Egha ki Ikiavira Itir God, Israelian God bagha Dipenir mamın ingari, eghti Israelia an boroghın mangi an ziam fam. ²¹ Egha ki Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam arighasa, Dipenir kamın aven danganir mamın ingari. Boksiar kamın aven, dagiar akuar pumuning iti, Akar Dikirizir Gavgavim aningın iti. Ikiavira Itir God fomira en inazir afeziaba inigha Isipin kantri ategha azenan izezir dughiamın, a me koma Akar Dikirizir Gavgavir kam gami.”

Solomon God ko miġei
(2 Eghaghaniba 6:12-42)

²² Egha Solomon Israelian gumamazibar damazimin, Ikiavira Itir Godin ofa gamir dakozimin boroghin tughha uan dafarimning fegha overiamin aka. ²³ Egha a kamaghin God ko miġei, “O Ikiavira Itir God, Israelian God, godin tam nin min overiam ko nguazimin itir puvati. Ni zurara, uan Akar Dikirizir Gavgavir kamın ġin ghua, uan ingangarir gumamazir uan navir averiabar aven ni baghavira itiba, apanguvir ekiam men ikiavira iti. ²⁴ Nan afeziam Devit, a nin ingangarir gumazim, ni fomira a ko amizir akar dikirizir kam deraghaviram an ġin ghua, datirighin a gamizi a guizin oto. ²⁵ Kamaghin amizi, O Ikiavira Itir God, Israelian God, ki datirighin nin azai, ni nan afeziam Devit ko dikirizir akar igharazim uaghan a ġinighnigh. Ni a miġia ghaze, ‘Devit, nin ovavir boriba nin min zurara nan ġin izi, deraghvira nan damazimin daruti, ki zurara nin adarazir aven gumazitam amisevegħti, a Israelin kantrin atrivimin iki mamaghira ikiam.’ ²⁶ O Israelian God, ki kamagsua, ni nan afeziam Devit, a nin ingangarir gumazim, ni a ko dikirizir akar kam damighi an daghem guizin otogh.

²⁷ “O God, guizbangira ni ti izi nguazir kamın ikiam o? E fo, overiar bar pin itim a bar ekefe, ezi ni an ikiamin danganiba ti puvatighama! Egha dipenir ki ni bagha ingarizir kam, a manmagħin nin tugħatigham? ²⁸ O Ikiavira Itir God, nan

God, ki nın ingangarir gumazim, ni datirighın nan ararem ko azangsizim barakigh. ²⁹ Ni kamaghın miġia ghaze, ‘Dipenir kam kar nina, eghti gumazamiziba an aven izıva nın boroghın izam.’ Ki kamaghın ifonge, Ni arueba ko dimagaribar zurara damazim Dipenir kam gasaragh mamaghıra iki. Eghti ki Dipenir kamın ganıva ni ko mikimamin dughiabar, ni nan migirigiaba baragh. ³⁰ O Ikiavıra Itir God, ni uan Nguibamın pın iti. Ki Israelia ko, e nın gumazamiziba e nın Dipenimın ganıva ni ko mikimamin dughiabar, ni en migirigiaba baragh en arazir kuraba ġın amang.

³¹ “Gumazitam, arazir kuratam gumazir igharazitam damighti, an namakaba a inigh nın Dipenimın aven izi, egh nın ofa gamir dakozimın boroghın mangi, egh pazi gumazir kam damusi nın azangam. ³² O Ikiavıra Itir God, ni uan nguibamın iki, uan ingangarir gumazamizibar akaba baragh, deraghvıra men kotiam akirigh. Egh ni mızazim isi gumazir osımtızim gamizim gasi, egh osımtızir kuramın uam a ikaragh. Egh ni deraghvıra osımtıziba puvatızir gumazim damighti, gumazamiziba bizir kamın ganigh fogh suam an arazir kuram gamizir puvatı.

³³ “E Israelia, nın gumazamiziba e arazir kurabar amuti, bizir kam bangın en apaniba e misoghti, ni apanibar amamangatighti me e abıragham. Eghti e ti ua uan navibagh iragh, uan arazir kuraba ġın amangısi, nın Dipenimın izi nın ziam fi nın azangsighti, ³⁴ ni uan Nguibamın

---

8:29: Godın Araziba 12:11

8:32: Godın Araziba 25:1

8:33:

2 Eghaghaniba 7:12-20

iki e Israelia nın gumazamiziba en azangsiziba baragh, en arazir kuraba gın amang. Egh en apaniba e inigh kantrin igharazimın mangıghtı, nı uam e inigh izi kantrin nı fomıra en inazir afeziabagh anıngizimın e atıgh.

³⁵ “Eghtı e nın gumazamiziba arazir kurabar amuti, nı en arazir kuraba ikarvagh amozimın anogoregham. Eghtı, e uan navibagh iragh Dipenir kamın gan nın ziam fi, nın azangsighti, ³⁶ nı uan Nguibamın iki, e Israelia, nın ingangarir gumazamiziba, en azangsiziba baragh, en arazir kuraba gın amang. Egh nı uan arazir aghuibar en sure damu. Egh amozim amadaghti a nguazir nı fomıra e ganıngizim giri.

³⁷ “Eghtı dagheba otevir dughiam en kantri batogham, o arımarıar kurar ekiatam otogham, o amınir avimın mın isitam izi azenibagh asıghasıgham, o azenibar itir dagheba pura kuram, o odezir avırıba daghebar amı da ağıvam, o apaniba izi en nguıbar ekiabar e korogh e misogham, o arımarıar ıgharagha garir avırıba e gasıghasıgham, ³⁸ bizir kaba otıvtı, e Israelia nın gumazamiziba, en tav osımtızir kabar tamın mızazim baragh, uan agharıba fegh nın azangsighti, ³⁹ İkiavıra İtir God, nı uan Nguıbamın ikıva en azangsizim baregh en akuragh, en arazir kuraba gın amadagh. Nırara gumazamizıbar nıghnızıba bar dagh fo, kamaghın, nı uabı vaghvagh en arazir kurar e amızıba ikarvagh ivezir kuram e danıng. ⁴⁰ Nı kamaghın damıghtıma, e nın gumazamizıba

zurara nın apengan iki, egh nguazir ni en inazir afeziabagh aningizir kamın ikiam.

⁴¹⁻⁴² “Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me nın adarazi Israelian aven itir puvati, egh me nın ziam bangın, uan nguibar saghon itiba ategh kagh izam. Guizbangıra, me nın ziar ekiam ko, ingangarir bar ekiar ni en gumazamizibar akurvaghasa amiziba, me da baraki. Egh men tarazi, nın ziam fisi, nın Dıpenir kamın boroghıra izi, egh ni ko mikımam. ⁴³ O Ikiavıra Itir God, ni uan Nguibamın iti, egh ni men dımdiam baragh, egh bizir me damuasa nın azangsızibar amu. Kamaghın amizi, e Israelia, nın gumazamiziba, e ami moghın, nguazir kamın gumazamiziba bar ni gifogh egh nın atiating nın apengan ikiam. Egh me fogh suam, Dıpenir ki ingarizir kam, kar nın Dıpenimra, eghti an aven nguazir kamın gumazamiziba me nın boroghıra izam.

⁴⁴ “Egh danganir manamın ni uan gumazamiziba amadaghti, me mangı uan apanibav soghsi, nın nguibar ekiar ni ua bagha misevezir kam ko Dıpenir ki ni bagha ingarizir kam, guam a mituagh ni ko mikımti, ⁴⁵ Ikiavıra Itir God, ni uan Nguibamın iki, e uarir akurvaghasa ni ko migeir migirigıaba baragh en apangkufigh.

⁴⁶ “Gumazamiziba bar moghıram arazir kurabagh ami. Eghti e arazir kurabar amighti ni en atar en apanibar amamangatıghti, me izi e ko misogh e abınigh e inigh mangi, kantrin saghon itim o roghıra itimın e isi kalabuziabar mın e arıgham. ⁴⁷⁻⁴⁹ Eghti e men kantrin kamın

aven kalabuziar gumamazizibar min ikiva, uan arazir kuraba bagh nighnigh navibagh iraghti, Ikiavira Itir God, ni e uarir akurvaghamin azangsiziba baragh. Guizbangira, e uan apanibar kantrin ikiva nighnizir gavgavim nin iki, uan navir averiabar aven ni baghvira iki guizbangira navibagh iragh, egh e nguazir ni en ovavibagh aningizir kam ko, nguibar ekier ni ua baghvira inabazir kam ko, gumamaziziba ni bagh izamin Dipenir ki ni bagha ingarizir kam in ganiva guam a mituagh kamaghin ni ko mikim suam, 'E arazir kurabar tuavimin ghua arazir kurar aviribagh amigha gifa.' Eghti ni uan Nguibamin iki, e ni ko migeir migirigiaba baragh, e nin gumamaziziba, ni en kuarkuvigh en akuragh, en arazir kuraba gin amadagh. ⁵⁰ Egh e nin gumamaziziba, en nin akaba batozir arazim ko, en arazir kurar avirir e amiba, ni da gin amadagh, egh en apanibar amighti me en kuarkufigh. ⁵¹ E Israelia guizin nin gumamaziziba. Ni Isipin kantrin e inigha azenan ize, kantrin kam avir fefer ekier mam in min iti, ezi ni an e inigha ize.

⁵² "O Ikiavira Itir God, e nin gumamaziziba ko en atrivim, a nin ingangarir gumazim, e ni ko migeir migirigiaba ni zurara da baraghsi oragh iki. ⁵³ Ni akam akirizim moghin, e Israelia, ni kantrin igharazibar tongin e amisevezi e nin gumamazizibar otifi. O Ikiavira Itir God, ni en Ekiam, ni en inazir afeziaba Isipin me inigha izir dughiamin, ni uan ingangarir gumazim Moses, an akatorimin aven, ni akar dikirizir kam gami."

God deragh gumamazizibar amuasa, Solomon

an azangsisi

⁵⁴ Solomon Ikiavira Itir God ko mikimasa, ofa gamir dakozimin boroghin tevimning apirigha agharimning fuegha a ko migei. Egha an a ko mikemegha gifa. ⁵⁵ Egha Solomon dikavigha tugha gumazamizibar damazimin tiarir ekiamin, God deragh Israelia damuasa a ko migei. ⁵⁶ A ghaze, "E Ikiavira Itir Godin ziam fam, a uan akar dikirizimin gin ghua, navir amirizim ko dabirabir aghuim isa Israelia ganingi. A uan ingangarir gumazim Moses ko dikirizir akatam, pura ghuzir puvati. ⁵⁷ Ikiavira Itir God, a en God, a faragha en inazir afeziaba ko ikezi moghin, datirighin an e ko ikiam. An e ateghti, e pura uarira ikian kogham. ⁵⁸ An e damuti en naviba a baghvira iki, egh an Akar Gavgaviba, ko an arazir a ifongeziba ko, bizir a damuasa en inazir afeziabav kemeziba, e deravira dar gin mangam. ⁵⁹ Ki God ko migeir migirigibaba, ko bizir ki damuasava an azangsiziba, an ada isi bar uan nighnizim darigham. A uaghan, Israelia uan atrivim ko, apangkuvim men iki men akurvagh, dughiabar vaghvagh men akurvaghti, me dagheba ko bizibar oteveghan kogham. ⁶⁰ Eghti nguazir kamın gumazamiziba bar fogh suam, Ikiavira Itir God, a God, ezi godin tam ua itir puvati. ⁶¹ Ia bar moghira uari isi Ikiavira Itir God, en God daning, egh an Akar Gavgaviba ko an arazir a ifongeziba, ia datirighin ami moghin deraghvira dar gin mangi."

Dipenir kam, me Ikiavira Itir God baghavirama

*a ginaba**(2 Eghaghaniba 7:4-10)*

⁶² Egha Atrivim Solomon uan gumazamiziba ko me bar moghira, Ikiavira Itir God bagha ofabagh ami. ⁶³ Solomon God ko navir vamiran ikiasa 22,000plan bulmakaun apuriba ko 120,000plan sipsipba inigha ofa gami. Arazir kamın atrivim uan gumazamiziba ko me Dipenir kam gamizima, a Ikiavira Itir Godın Dipenimın oto. ⁶⁴ Aruer kamra atrivim nguazir Godın Dipenimın guamın boroghın itir danganir uari akuvim, a Ikiavira Itir God bagha anemisevezi, an a baghavira iti. Egha nguazir asızir kamın, an ofan bar isia mighiriba ko, wit tuamin ofaba ko, God ko navir vamiran ikiamin ofa bagha asızibar oviba isa ofabagh ami. Ikiavira Itir Godın damazimın tughav itir ofa gamir dakozir kam, me faragha brasın an ingarizi, a mong suvizi me an ofan avirir kabar amuan iburagha, danganir arozir gumazamiziba uari akuvir kamın ofabagh ami.

⁶⁵ Kar Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam. Ezi Atrivim Solomon Israelia ko uari akuvagha Jerusalemın iti. Me Ikiavira Itir God, en Godın damazimın, 7plan aruebar uari akuvagha ikegha, gın me ua 7plan arueba isafuragha 14plan arueba me bar dar ike. Gumazamizir avirim nguazir kamın danganiba bar dar ikegha ize. Notın amadaghan Hamatın nguibar ekiamın zuir tuavir akamın ikegha, ghua sautın amadaghan kantri Isipın nguazir mitaghniamin tu. ⁶⁶ Aruer ekiar kaba gıvazima, amımzaraghan Solomon gumazamiziba ua me amadima, me uamategha uan nguibabar zui. Egha gumazamiziba atrivim me

ganingizir biziba bagha a minabagha, God deragh atrivim damuasa me an azai. Me fo, Ikiavira Itir God uan ingangarir gumazim Devit ko, dikirizir akamin gin ghua, uan gumazamiziba Israelia deraghavira me gami. Egha me uamategha ghua, bizir aghuir kabagh nighnigha bar akongegha uan nguibabar zui.

9

Ikiavira Itir God ua Solomon bato (2 Eghaghaniba 7:11-22)

¹ Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenim ko, atrivimin dipenimin ingarigha gifa. A dipenir kamningin ingaramin nighniziba, a bar ada gifa. ² Ezi gin, Ikiavira Itir God faragha Gibeonin nguibar ekiamin irebamin a batozi moghin, uam a bato. ³ Egha Ikiavira Itir God kamaghin a migei, "Ki nin azangsiziba baregha gifa. Egha ni ingarizir Dipenir kam ua bagha a ginabagha gifa, eghti gumazamiziba zurara dughiabar Dipenir kam in aven iziva nan boroghin izam. Eghti ki zurara Dipenir kam damazim a gasi, egh uan navir averiamin aven a ginighnigham. ⁴ Eghti ni uan afeziam Devit amizi moghin, ni navir averiamin aven na baghvira nighnigh nan damazimin deravira daru, egh arazir ki ifongeziba ko bizir ki damuasa ia mikemeziba, ki ni mikemezi moghin bizibar amu. ⁵ Ni kamaghin damuti, ki zurara nin ovavir boribar amuti, me Israelin atrivibar iki mangivira ikiam. Egh ki nin afeziam Devit ko amizir akar dikirizir kam damighti, a guizin

---

9:2: 1 Atriviba 3:5; 2 Eghaghaniba 1:7   **9:4:** 1 Atriviba 3:14;
11:4-6   **9:5:** 1 Atriviba 2:4

otivam. Ki kamaghin Devit migia ghaze, 'Devit, ki zurara nin ovavir boribar amuti, me Israelian atrivibar iki mangivira ikiam.'

⁶ "Egh Solomon, ni uan ovavir borir gin otivamiba ko, ia na ategh nan Akar Gavgaviba ko arazir ki ifongezibar gin mangan kogh, egh asebar gin mangi dar ziaba fiti, ⁷ ki nguazir Israelia ia ganingizimin bar ia batuegham. Eghti ikizir igharazibar gumazamiziba dibovir akabar ia mikim ian ziam gasighasigham. Ki uaghan, akirim ragh Dipenir ki ua bagha inabazim gasaragham, egh uam a ginighnighan kogham. ⁸ Dipenir kam, datirighin ziar ekiam iti. Eghti gin gumazir danganir kam in izamiba me iziva an gan me dipov aki misoribar aning, digavir kuram damigh, egh bar atiatigh, kamaghin mikimam, 'Ikiavira Itir God, manmaghsuavira nguazir kam gasighasigha, egha Dipenir kam sarama asighasiki?' ⁹ Eghti gumazitaba men akam ikaragh suam, 'Bizir kam in mingarim kamakin, Israelia Ikiavira Itir God men God, anetaki. A fomira men inazir afeziaba Isipin me inigha nguzir kam in ize. Ezi me God ategha, ragha uan asebar gin ghua dar ziaba fe. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God asighasizir kam gamizima a me bato.'"

*Solomon bizir aghuir mam isa
Atrivim Hiram ganingi
(2 Eghaghaniba 8:1-2)*

¹⁰ Solomon uan ingangarir gumaziba ko, me Ikiavira Itir God in Dipenim in ingara anegivagha,

egha gın me Solomonın dipenimın ingari. Ingangarir me amir kaba bar, me 20plan azenibar dar ingari. ¹¹ Tairın nguibar ekiamın Atrivim Hiram, Solomon ifongezı moghın, sidan temeba ko painın temeba ko golin avırıba, ingangarir kabar amuasa Solomon ganıngi. Kamaghın amizi, ingangarir kaba bar gıvazi, Solomon 20plan nguibar ekiaba bizir aghuimın mın da isa Hiram ganıngi. Nguibar ekiar kaba da Galilin Distrighın iti. ¹² Ezi Hiram Tairın nguibar ekiam ategha iza Solomon a ganıngizir nguibar ekiar kabar ganıgha, dagh ifongezir puvati. ¹³ Egha a kamaghın Solomon mıgei, “Nan aveghbuam, kar manmagh garir nguibar ekiaba, nı da isa na ganıngi?” Bizir kam bagha, datırighın gumazamiziba danganir kam ziar kam a garısi, “Kabul.”* ¹⁴ Hiram faragha golin bar avırım isa Solomon ganıngi, ezi dar osımtızim 4pla tanın tu.

*Solomon amizir bizir igharaziba
(2 Eghaghanıba 8:3-18)*

¹⁵ Atrivim Solomon gumazir bar avırım inıgha me mıgia ghaze, me an ingangaribar amuam. A me mıgeima, me Ikiavıra Itir Godın Dipenimın ingarigha uaghan an dipenim sara ingarigha, divazir ekiar Jerusalem avınızimın ingari. Egha me mıkemezi, me Jerusalemın nguazibagh kua da isa Jerusalemın danganir iraghuezibav kira da apeme. Egha me mıkemezi, me nguibar ekiar kaba uam adar kırı, Hasor, Megido ko

---

* **9:13:** Hıbrun akamın ziar kam, “Kabul,” a mong akar kam ko voroghıra ghu, “Nguazir ikuvim.” **9:15:** 2 Eghaghanıba 8:16

Geser. ¹⁶ Geserın nguibar ekiam, a fomıra Kenanian nguibar ekiam, ezi Isipian atrivim iza me misoghezi me ariaghirezi me a gaborozi a isi. Ezi Solomon Isipın atrivimın guivim inigha an itima, atrivim Geserın nguibar ekiar kam bizir aghuimın mın a isa uan guivim ganıngi. ¹⁷ Ezi Solomon gın ua Geserın nguibar ekiar kamın ingari. A gın Bethoronın nguibar ekiar vın amadaghan itim ko, ¹⁸ Balat ko Tamarın nguibamningın ingari. Tamarın nguibar ekiam, Judan anabamın gumazamiziba puvatızir danganimın iti. ¹⁹ Egha a uaghan dagheba itir nguibar ekiaba ko midorozir karisba arızir nguibar ekiaba ko, hoziaba arızir nguibar ekiaba ko, Jerusalem ko, Lebanon ko, nguazir an ativagha garibar aven, a bizir igharazir a ingarasa ifongeziba, bar adar ingari.

²⁰ Ezi Israelin kantrin aven, ikızir igharazir mabar gumazamiziba iti. Kar Amoria, Hitia, Persia, Hivia, ko Jebusia, men marazi Israelian tongın ikiavıra iti. ²¹ Israelia fomıra men avıribav soghezi me ariaghire, egha bar me kuavaremezir puvatızı, men ovavir borir vabara ikiavıra iti. Ezi datırighın Solomon me gamizıma, me puram an ingangarir gumazir kinibar mın otivigha, datırighın ikia kamaghıra iti.† ²² Ezi Israelia, Solomon me gamizi me an ingangarir gumazir kinibar itir pu. Bar puvatı, a me isa midorozir gumaziba ko, gavmanın ingangarim gamir gumazir dapaniba, ko midorozir gumazibar garir gumazir dapanibar me ariki. Egha

† 9:21: Migirigiar otevir kam, “datırighın uaghan,” an en itir dughiar kam miğeir puvatı. A gumazir akinafarir kam osirizimın dughiam miğei.

marazi isa, karisın tuiva ghua misozir ingangarim ko, gumazir hoziabagh apiagha ghua misozibar ingangarim me ganıngi. ²³ Solomonın ingangaribagh amir gumaziba, men garir gumazir dapanibar dibobonim, a 550ın tu.

²⁴ Solomonın amuim, a Devitin Nguibar Ekiam ategha ghua Solomon a bagha ingarizir dipenir igiamın iti. Amizir kam, a Isipian atrivimın guivim. Egha gın, Solomon gumazibav mikemezi, me Jerusalemın itir danganir iraghueziba apeme.

²⁵ Egha azeniba vaghvagha, Solomon 3plan dughiabar ingarizir ofan dakozir kamın Ikiavıra Itir God bagha ofa bagh ami. A ofan bar isia mighırıba ko, Ikiavıra Itir God ko navir vamıran ikiamın ofaba tue. Egha a Ikiavıra Itir Godın damazimın ofan migharir mughuriar aghuim zuibagh ami. Kamaghıra, Solomon ofan kabagh amua Dipenir kamın ingangarim gamizi, a guizbangırama oto.‡

²⁶ Atrivim Solomon, a Esiongeberın nguibar ekiamın kurir avıribar ingari. Esiongeber a kantri Idomın iti, an Ongarir Aghevımın dadarımın ikia Elatın nguibar ekiamın boroghın iti. ²⁷ Ezi Atrivim Hiram uan gumazir aghuir kuribar aven ingara ongarımın aruir arazımın bar a gifoziba amadazi, me ghua Solomonın kuribar aven ingarir gumazıba ko me kurir kabar aven ingari. ²⁸ Ezi kurir kaba kantri Ofırın ghua golın avırıba isa Solomon bagha izi. Golın kabar osımtızim 14plan tanbagh afıra.

9:25: Ua Me Ini 23:17; 34:23; Godın Arazıba 16:16   ‡ **9:25:** Hibrun akam, deragha akar kamın mingarim abıghızir puvati.

10

Seban kantrin atrivir amizim Solomonin ganasa izi

(2 Eghaghaniba 9:1-12)

¹ Kantri Seban atrivir amizim kamaghin oraki, Ikiavira Itir God deraghavira Solomon gamizima a ziar ekiam iti. Kamaghin amizi, atrivir amizim Solomonin fofozim gifofoghasa azangsizir gavgavibar an azangsighasa izi. ² Atrivir amizim uan ingangarir gumazir aviriba ko, kamelin bizir aviriba sara iza Jerusalem in oto. Kamelin kaba golin aviriba ko, pauran igharagha garir mughuriar aghuiba itiba, ko dagiar igharagha garir iveziba bar pin koziba inigha izi. Atrivir amizim izegha givagha, uan azangsizir a Solomonin azangsighasa nighnighiziba, a bar dar an azangsisi. ³ Ezi Solomon bar deraghavira an azangsiziba ikarvaki. An azangsizir an azangsiziba, Solomon tam ikarvaghan iburazir pu. Bar puvati. ⁴ Seban kantrin atrivir amizim, Solomonin nighnizir aghuim ko fofozim baraki, egha a uaghan atrivibar dipenir ekiar a ingarizimin gani. ⁵ Egha atrivir amizim uaghan garima, Solomon dughiabar vaghvagha dagher aghuir aviriba isa, uan ingangarir gumazir dapaniba ko apiav ikia da api. Ezi atrivir amizim uaghan garima, ingangarir gumaziba ko men korotiar aghuir me azuiba ko gumazir wain anidiba, me kurkazir aghuiba iti. Egha a garima, Solomon asizir aviriba inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghua a bagha ofan bar isia mighiribagh

ami. A bizir aghuir kabar ganigha digavir kuram gamigha ua mikiman ibura.

⁶ Egha gin, a kamaghin Atrivim Solomon migei, “Ki uan kantrin ikiava bizir ni amibar eghaghaniba ko, nin nighnizir aghuim ko, fofozim barasi. Ezi ki datirighin fo, akar kaba da bar guizbangira. ⁷ Ki faragha nighnizir gavgavim akar kabar itir puvati. Egha datirighin ki uabi iza, uan damazimin bizir kabar ganigha gifa. Guizbangira, bizir ki datirighin gariba, da akar ki oraghiziba bar dagh afira. Nin nighnizir aghuim ko fofozir aghuim bar ekevezi, nin dagiaba bar aviraseme. ⁸ Nin gumazamiziba ti zurara bar akueghama. Ezi nin ingangaribar faragha zuir gumazir ni ko ikia zurara nin nighnizir aghuiba baraziba, me ti bar akueghama. ⁹ Ki Ikiavira Itir God, nin Godin ziam fe. A navir aghuim nin ikia ni gamizi, ni Israelian atrivimin iti. A bar Israelia ia gifongegha, an ifongiar kam ian ikiavira iti. Ni guizin arazim ko arazir aghuimin deraghvira Israelian gan me geghuvam. A kamagsua ni gamizi, ni atrivimin oto.”

¹⁰ Egha Seban atrivir amizim golin bar aviriba isa Solomon ganingi, ezi golin kabar osimtizim 4 tan gafira. Atrivir amizim uaghan pauran mughuridar aghuiba itir aviriba ko, dagiar igharagha garir iveziba bar pin kozir aviriba a ganingi. Bar guizbangira, bizir kaba bar aviraseme. Dughiar kam in gin, pauran avirir igharagha garitaba ua kantri Israelin aven izezir puvati.

¹¹ Ezi Atrivim Hiram in ingangarir gumaziba, an kuriba ghua kantri Ofirin ghua golin aviriba

ko, temer aghuibar biǵhizir arariba ko, daǵiar avirir iveziba bar pin koziba, me da inigha Israelin ize. ¹² Ezi Solomon uan ingangarir gumazibav mikemezi, me temer aghuir kaba inigha Ikiavira Itir Godin Dipenim bagh adiriziar aghuibagh amua an dipenim bagha mabagh ami. Egha a me mikemezi, me temer aghuir kabar arariba inigha gumazir gitabav soziba bagha gitabar ingari. Bar fomira iza datirighin, gumaziba kantri Israelin aven, ua temer kamagh garitabar garir puvati.

¹³ Ezi Atrivim Solomon, bizir aghuir aviriba isa Seban atrivir amizimin ifongiam agivasa a ganingi. Solomon atrivir amizim ganingizir bizir aviriba, da bar bizir atrivir amizim Solomon bagha inigha izezir bizibagh afira. Ezi Seban atrivir amizim, uan ingangarir gumaziba ko me uamategha uan kantrin ghu.

*Solomon daǵiar aviriba iti
(2 Eghaghaniba 9:13-28)*

¹⁴ Solomon azenibar vaghvagha 23 tan gol isi.

¹⁵ Egha a uaghan daǵiar ingangaribagh amir gumaziba da takis isi. Ezi Arabian atriviba ko, Israelin distrighbar garir gumazir dapaniba daǵiaba isa a ganidi.

¹⁶ Solomon mikemezima, an ingangarir gumaziba 200plan ter araribar orar misoghamibar ingari. Egha me gol inigha orar kabar pogha da ave. Orar kaba vaghvagha da avezir golin osimtizim, a 7 kilogremin tu. ¹⁷ Egha 300plan ter araribar orar dozir misoghamiba uaghan dar ingari. Egha gol inigha orar dozir kabar pogha da ave. Orar kaba vaghvagha da avezir golin osimtizim, a 2

kilogremın tu. Ezi Solomon mikemezıma, me orar kaba bar da inıgha dipenir me kamaghın diborımın da ariki, Lebanonın Ruarir Pızımın Dipenim.

¹⁸ Ezi Solomon mikemezi, me atrivir dabirabir ekiar mamın ingari. Egha me golin aghuim ko, elefanın atariba inıgha an kurke. ¹⁹⁻²⁰ Atrivimın dabirabim bar pın iti, ezi adırızıar tuiv mavanangamim, a 6plan ıghuvıba iti. Ezi ıghuvir kaba, me 12plan laionın nedazıbar ingarıgha da asezi da tuivıghav iti. Ezi adırızıar ıghuvir kaba vaghvagha laionın nedazir pumuning iti, mam vongın iti, ezi mam vongın iti. Ezi atrivimın dabirabir kamın girakırangın, vongın ghuavanabogha ikıragha ua vongın izaghiri. Atrivir dabirabir kam, an agharımning arıghamın danganir pumuning iti. Ezi agharımning arıghamın danganir kamningın boroghın, me laionın nedazir pumuningın ingarızı, aning vong ko vong sara iti. Kantrin ıgharazıbar atrivıba, men atrivıbar dabirabıtam tong kamaghın garir puvati.

²¹ Ezi ingangarir gumazıba gol inıgha Solomon bagha dipaba apir itarıbar ingari. Egha Lebanonın Ruarir Pızımın Dipenimın aven itir itarıba bar, me golin aghuımın dar ingari. Solomonın dughıamın, gumazamızar nıghnızim, silva pura bizim, kamaghın amızı, me silvan bizir katamın ingarızir puvati.

²² Solomon kurir avırıba iti, ezi kurir kaba da Atrivim Hiramın kurıba ko, ongarımın arui. Kurir kaba zurara azenir 3pla gıvaghti, me bizir aghuir kaba ater ua Israelın izam. Kar gol, ko silva,

ko elefanin atariba, ko monkiba, ko kuarazir bar diriba.

²³ Atrivim Solomon, dagiar aviriba ko bizir aviriba ko nighnizir aghuiba ko fofozir aghuiba ikia, egha kantrin igharazibar atriviba bar me gafira. ²⁴ Kantrin igharazibar atriviba bar, Ikiavira Itir God, Solomon ganingizir nighnizir aghuiba ko, fofozir aghuiba baraghasa Solomon bagha izi. ²⁵ Atrivir kaba azenibar vaghvagha Solomon bagha bizir aghuiba isa izava a ganidi. Me bizir gumaziba silva ko golin ingariziba ko, korotiar aghuiba ko, afuziba ko, pauran igharagha garir mughuriar aghuiba zuiba ko, hoziaba ko, donkiba, a bagha da isa izi.

²⁶ Solomon dughiabar zurara midorozir karisba ko, uan midorozir gumaziba bagha hoziaba isi. Egha a karisba ko hoziaba da ikiasa a inabazir nguibar ekiabar ada ariki, ezi maba a ko Jerusalem in iti. A 1,400plan karisba ikia, egha 12,000pla hoziaba iti. ²⁷ Solomon atrivimin itir dughiamin, a temer sidan aviriba ko silvan aviriba inigha Jerusalem in ize. Ezi dughiar kam in silvan aviriba ikia, dagiar kinibar min pura tintinibar irav iti. Egha uaghan temer sidan bar aviriba iti, mati temer Israel in mighsiar muziaribar izezibar min iti. ²⁸ Solomon uan hoziaba, kantri Musri* ko kantri Silisian da ini. A dagiar ingangaribagh amir gumaziba amadima, me Silisian ghua a bagha hoziabagh ivesi. ²⁹ Ezi

10:26: 1 Atriviba 4:26   **10:27:** Godin Araziba 17:17   **10:28:**

Godin Araziba 17:16   * **10:28:** Kantri Musri, kantri Lebanon in notin amadaghan iti. Ezi gumazir maba ghaze, a kantri Isipin migei.

dag̃iaba bagha ingangaribagh amir gumazir kaba, Musrin karisba ko hoziabagh ivesi. Karisba vaghvagha dar ivezim 6,000 kinan tu, ezi hoziaba vaghvagha dar ivezim 1,500 kinan tu. Egha dag̃iar ingangaribagh amir gumazir kaba, me karisba ko hoziaba isa ghua da amadima, Hitia ko Siriabar atriviba dagh ivesi.

11

Solomon ak̃irim ragha God gasara

¹ Solomon kantrin igharazibar amizir aṽirim gifonge. A faragha Isipian atrivim̃in guivim̃in ikia, egha uaghan kantri Moap̃in amizibar ikia, egha kantri Amoñin amiziba ko, kantri Idom̃in amiziba, ko Saidoñin nguibar ekiam̃in amiziba, ko Hitian amizibar iti. ² Nguibar kabar amiziba, Ikiaṽira Itir God faragha, men ikian Israelian anogoroke. Ikiaṽira Itir God Israelia mĩgia ghaze, “Ia Israel̃in azenan itir amizir kabar ikian bar marki. Ia kamagh̃in damuti, guizbangira, me ia gekuti ia na ategh men asebar g̃in mangam.” Ikiaṽira Itir God kamagh̃in mikemegha g̃ifa. Ezi puvati, Solomon amizir kabagh ifongeghavĩra iti. ³ Solomon amuir 700pla ikia, amuir dozir 300pla iti. Ezi amizir kaba an nĩghnĩzim girazi, an ak̃irim ragha Ikiaṽira Itir God gasara. ⁴ Solomon ghurizir dughiam̃in, amizir kaba an navir averiam girazi a men asebar g̃in zui. Kamagh̃in amizi, Solomon uan afeziam Devit̃in araziba ategha, egha Ikiaṽira Itir God, an God̃in g̃in zuir puvati. Bar puvati.

11:1: God̃in Araziba 17:17
Araziba 7:3-4

11:2: Ua Me Ini 34:16; God̃in

⁵ Solomon aser kam Astarten ziam fe, kar Saidonian aser amizim. Egha a uaghan asem Molekîn ziam fe, a Amonian asem, ezi an amizir arazim bar ikuvizi, Ikiavîra Itir God bar an aghua. ⁶ Solomon kamaghîn amua, Ikiavîra Itir Godîn damazimîn arazir kuram gami. A uan afeziam Devitîn arazir aghuiba ategha, Ikiavîra Itir Godîn arazim guizîn an gîn zuir puvati. ⁷ A uaghan, aser kam Kemosîn ziam fasa danganir mamîn ingari, kar Moopian aser arazir bar kurir God bar aghuazibagh amim. A uaghan Molekîn ziam fasa danganir mamîn ingari, kar Amonian aser arazir bar kurir God bar aghuazibagh amim. Danganir kamning, aning Jerusalemîn aruem anadi naghîn miġhsiam gisîn iti. ⁸ Egha a uaghan uan amuir azenan itir kaba bagha danganir mabar ingari, eghti me dar mangîva ofan miġharir mughuriar aghuim zuim ko, ofan igharagha gariba uan aseba bagh dar amuam.

⁹⁻¹⁰ Ikiavîra Itir God, a Israelian God, a faragha dughiar pumuningîn Solomon batogha aser kabar ziaba fan an anogoroke. Ezi Solomon Ikiavîra Itir Godîn Akar Gavgavim batuegħa, akirim ragħa a gasara. Kamaghîn amizi, Ikiavîra Itir God adarim Solomonîn ikia, ¹¹ egha kamaghîn a miġei, “Ni oragh! Ni uan ifongiamîn gîn ghua, arazir ki ifongeziba ko nan Akar Dikirizir Gavgavim abigha, nan Akar Gavgavimîn gîn zuir puvati. Kamaghîn amizi, ki kamaghîn niġhnigha giġvagh ghaze, ni atrivir ingangarimîn giġvagh, ua kantrin kamîn ganan kogham. Ki nîn ingangarir gumazitam amiseveghtima an atrivimîn otivam.

¹² Ni aremeghti nîn otarim atrivimîn ikitima, ki

a batuegham. Ki n̄in afeziam Devit gin̄ighn̄igha, datirigh̄in ni batueghan kogham. ¹³ Egh ki atrivir ingangarim̄in bar a batueghan kogham. Puvati. Ki uan ingangarir gumazim Devit ko, nguibar ekiar ki ua baghavira inabazim, ki aning gin̄ighn̄isi. Kamagh̄in amizi, ki n̄in otarim ateght̄i a Israelian anaba tam̄in atrivim̄in ikiam.”

Gumazir pumuning Solomon̄in apanim gami

¹⁴ Egha Ikiavira Itir God, gumazir mam gamizima, a Solomon̄in apanim̄in oto. Gumazir kam̄in ziam Hadat, a Idomian atrivim̄in ikizim̄in gumazir mam. ¹⁵ Atrivim Devit fomira Idomia ko misoke. Ezi Israelian midorozir gumazibar dapanim Joap, a Idom̄in ghugha, midorozim̄in ariaghirezir gumazibar kuaba afe. ¹⁶ Joap uan midorozir gumaziba ko me iakinir 6plan Idom̄in kantrin ikia gumazibav sogha ghua bar me kuavareme. ¹⁷ Dughiar kam̄in Hadat suvighavira ikia, egha Idom̄in gumazir maba ko ara Isip̄in kantrin zui. Gumazir kaba, kar an afeziam̄in ingangarir gumaziba. ¹⁸ Me Midian̄in nguazim ategha ghua Paran̄in gumazamiziba puvatizir danganim̄in otifi. Egha Paran̄in gumaziba inigha, me bar moghira Isip̄in ghue. Me otivigha givagha, ghua Isip̄in atrivim batozima a nguazir asizir mam ko, dipenir mam Hadat ganigha, daghebar an akurvasi. ¹⁹ Isipian atrivim bar Hadat gifongegha anetaghizima, a Tapenes̄in afumim̄in iti. Tapenes, a Isip̄in atrivim̄in amuim. ²⁰ Ezi Hadat̄in amuim otarir mam bate, ezi me ziam Genubat a gati. Ezi Tapenes Genubat inigha Isipian atrivim̄in boriba sara atrivim̄in

dipenimîn men gari. ²¹ Ezi Hadat Isipin ikia orazi, Devit ko an midorozir gumazibar dapanim Joap, aning areme. A kamaghin oregha ghua Isipian atrivim miġia ghaze, “Ni nan amamangatighi, ki uamategh uan kantrin mangam.”

²² Ezi atrivim an azara, “Ni manmaghsua uamategh uan kantrin mangasa? Ni na ko ikia bizitabar otevez ti.”

Ezi Hadat a miġia ghaze, “Ki bizitam gasazir puvati. Ki kamaghsua, ni pura na ateghti ki mangam.”

²³ God gumazir igharazir mam uaghan a gamizima, a Solomonin apanimîn oto. Gumazir kamîn ziam Reson, a Eliadan otarim. Reson a kantri Soban Atrivim Hadateserin ingangarir gumazir mam. An Hadateser ategha arav ghu.

²⁴ Egha a gumazir maba akuvagha men faragha ghua, tintinibar puram arua, gumazamizibav sogha men biziba okei. Ezi Devit fomira Hadateserin midorozir gumazibav sogha me agivazi,* bizir kamîn gin, Reson uan adarazi ko me ghua Damaskusin nguibar ekiamîn iti. Egha an adarazi an akurazi, a Damaskusin atrivimîn oto. ²⁵ Ezi Solomon atrivimîn itir dughiamîn, Reson zurara Israelian apanim gami, Hadat amizi mokîn. Egha Reson kantri Sirian atrivimîn ikia, Israelia bar men aghua.

Ikiavira Itir God, Jeroboam bagha akam akiri

²⁶ Solomonin ingangarir gumazir dapanir mam uaghan akirim ragha a gasaragha an apanim gami. An ziam Jeroboam. An afeziamîn ziam

---

* **11:24:** Ni 2 Samuel 8:3-6 ko 10:15-19in gan.

Nebat, ezi an amebamin ziam Serua. Ezi an afeziam Nebat areme. Jeroboam, a Seredan nguibamin gumazim. Kar Efraimin anabamin nguazimin itir nguibar ekiam. ²⁷ Jeroboam Atrivim Solomon abinasa nighnisi. Bizir kamın mingarim kamaghın ghu, Solomon Jerusalemın danganir iraghueziba apeava, Devitin Nguibar Ekiam avinizir divazim akırir dughiamın, ²⁸ Jeroboam bar deraghavira ingari. Solomon an ingangarir aghuir kabar ganigha anemisevezi a Josepin anabamin adarazir gativagha men gari. Ingangarir kaba, atrivim da isa me ganingi.

²⁹ Dughiar mamın, Jeroboam Jerusalem ategha tuavir mamın zuima, Godın akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon gumazim, a iza tuavimın a bato. Aning uaningra itima, gumazitam uam aning ko itir puvati. Dughiar kamın, Ahiya korotiar igiar mam arugha egha ize. ³⁰ Egha Ahiya korotiar igiar kam suegha, an suiragha 12plan akuabar anebiki. ³¹ Egha a Jeroboamin migia ghaze, “Ikiavira Itir God, Israelian God, kamaghın ni migei, ‘Ni gan! Ki Ikiavira Itir God, ki atrivir ingangarimın Solomon agivasa nighnigha gifa. Ki ni damighti ni Israelian anabar 10pla gativagh men ganam. Kamaghın amizi, ni korotiar akuar 10pla ua bagh dar suikigh. ³² Ki uan ingangarir gumazim Devit ko, Israelin anababar tongın Jerusalemın nguibar ekiar ki ua baghavira inabazim, ki aning ginighnisi. Kamaghın, ki Solomon ateghti, an anabar vamiran ganam. ³³ Israelia akirim ragha na gasaragha Saidonın aser amizim Astarten ko, Moapian asem Kemos, ko, Amonian asem Molek, me men ziaba

fe. Me tuavir aghuir ki men akaziba dar gin zuir puvatigha, nan arazir ki ifongeziba ko, bizir ki damuasa ia mikemezibar gin zuir puvati. Egha ki ifongezir puvatizir biziba me dagh ami. Me Solomonin afeziam Devitin arazir aghuiba bar ada ataki. Ezi bizir kam bangin ki arazir kam men akagham.

³⁴ “Egh ki atrivir ingangarimin Solomon da bar anegivaghan kogham. Ki uan ingangarir gumazir ki ua bagha misevezim Devit, a ginighnisi. A nan Akar Gavgaviba ko arazir ki ifongeziba bar dar gin zuir gumazim. Ki a ginighnigh, Solomon aneteghti an atrivimin iki mangi aremegham. ³⁵ Solomon aremegh givaghti, an otarim an danganim inigh atrivimin ikiti, ki an dafarimin 10plan Israelian anababa inigh ni Jeroboam, nin dafarim darigham. ³⁶ Egh ki Solomonin otarim ateghti, a Israelian anabar vamiran ganam. Eghti nan ingangarir gumazim Devitin lam mungueghan kogham.† Bar puvatigham. An ovavir boriba atrivibar iki mangivira ikiam. Devitin ikizimin adarazir tongin gumazitam zurara Jerusalem in atrivimin ikiam. Nguibar ekiar kam, gumazamiziba an iziva nan boroghin izi nan ziam fasa ki a ginaba. ³⁷ Jeroboam, ki ni damightima ni Israelian atrivimin otogh, nguazir ni ganasa ifongeziba, ni bar dagh ativagh dar ganam. ³⁸ Ni nan Akar Gavgavir ki ni migeiba deragh da baragh, egh deragh

---

† **11:36:** 2 Samuel 21:17in, gumazir maba ghaze, Devit mati lam, angazangarim Israelia ganidi. Gin akar kam, Devitin lam, a Devitin adarazir akar isin zuimin min oto. Akar kam, “Devitin lam mungan kogham,” an mingarim kamaghin, “Devitin ikizim givan marki.”

tuavir ki nın akaghamibar gın mangi, egh nan damazimın arazir aghuibar amu, egh nan ingan-garir gumazim Devit amizi moghin, ni nan Akar Gavgaviba ko arazir ki ifongezibar gın mangiti, ki ni ko ikiam. Egh ki nın ikizimın adarazir amuti, me atrivibar iki mangivıra ikiam. Eghti ki Israelian anabar 10pla isi ni danıngam. ³⁹ Solomon arazir kuram gami, ezi bizir kam bangın ki ivezir kuram isi Devitın ovavir boribar anıngam. Egh ki zurara mızazim me gasivıra ikian kogham.’”

⁴⁰ Solomon gın kamaghın fo, Jeroboam anebınasa. Kamaghın amizi, Solomon Jeroboam misueghti an aremeghasa. Ezi Jeroboam ara ghua Isipian Atrivim Sisak ko iti. Egha Isipın ikiavıra itima Solomon areme.

Solomon areme
(2 Eghaghaniba 9:29-31)

⁴¹ Solomon amizir bizir igharaziba, ko an nıghnızir aghuiba ko fofozim, me bar ada isa, Solomonın Eghaghaniba Itir Akınafarımın ada osiri. ⁴² Solomon 40plan azenibar Jerusalemın atrivimın ikia, egha Israelia bar me gativagha men gari. ⁴³ Egha Solomon uan inazir afeziabar mın aremezi, me an kuam isa, an afeziam Devitın Nguibar Ekiam Jerusalemın, anefa. Ezi an otarım Rehoboam an danganim inıgha atrivimın iti.

**Israel ko Juda, kantrin
pumuningın oto**

12

(Sapta 12--16)

*Anabar notin amadaghan itiba
bigha Judaba ataki
(2 Eghaghaniba 10:1-19)*

¹ Israelian notin amadaghan itir anababa bar, me uari bagh Rehoboam amiseveghti, a men atrivimin otivasa me nguibar ekiam Sekemin uari akufa, kamaghin amizi Rehoboam me bagha ghua.

² Nebatin otarim Jeroboam, a fomira Atrivim Solomonin ara ghua Isipin iti. Ezi Israelia Rehoboam damighti an atrivimin otivasa amima, Jeroboam bizir kamın akam baraki. ³ Ezi Israelian gumazir maba Jeroboam bagha ghua a migia ghaze, “Ni uamategh Israelin izi.” Ezi a Isip ategha uamategha izegha givagha, Israelia ko bar Rehoboam bagha ghua kamaghin Rehoboam migei, ⁴ “Nin afeziam Solomon osimtızir ekiam e ganiga, e gamizi e osimtızir ekiam atera pamtemin ingari. Kamaghin amizi ni en asughasugh en osimtızir taba agifagh. Ni kamaghin damighti, e datirighin nin apengan ikiam.”

⁵ Ezi Atrivim Rehoboam akar kam baregha kamaghin me migei, “Ia mangi, 3plan dughiaba givaghti ia ua iziti ki uan nighnizimin gun ia mikimam.” Ezi me anetegha uamategha ghue.

⁶ Ezi Rehoboam ghua gumazir ghuriba ko migei. Gumazir kaba, me fomira nighnzir aghuiba an afeziam Solomon ganidi. Rehoboam kamaghin men azara, “Ia manmaghin nighnisi, ki akar manatamin gumazamizir kabav kimam?”

⁷ Ezi me kamaghin a migei, “Ni arazir aghuimin gumazamizir kabar amuva men akurvaghsi datirighin akar aghuitamin me mikimtima, me zurara nin apengan ikiam.”

⁸ Ezi Rehoboam gumazir ghurir kabar akam baraghizir puvatigha, ghua gumazir igiabar azangisi. Gumazir kaba me an kuaba, egha me uagharam aghungi, egha datirighin me an ingangarir gumazibar otifi. ⁹ A kamaghin me migei, “Gumazamizir kaba ghaze, nan afeziam Solomon me gatizir osimtizir kaba, ki dar taba agivam. Ezi ia manmaghin nighnisi, ki akar manatamin me ikarvaghham?”

¹⁰ Ezi ingangarir gumazir igiar kaba kamaghin a migei, “Ni men azangisizir nin afeziam me gamizir osimtizir kataba ikarvaghsi, ni kamaghin me mikim, ‘Ia ghaze, nan afeziam paza ia gami, a? Puvati. Kar pura bizim. Nan dafarir tereghiam, bar nan afeziamin gavgavim gafira. ¹¹ Guizbangira nan afeziam osimtizim ia ganingi, ezi ki osimtizir ekiar bar aviriba ia daningam. Nan afeziam benim in ia ifozoroke, ezi ki benir gavgavir atariba itibar ia fozoroghti, ian inivafiziba asighiram.’”

¹² Ezi dughiar 3pla givazima, Jeroboam Israelian gumazamiziba bar me ko uamategha, Atrivim Rehoboam mikemezi moghin me izi. ¹³⁻¹⁴ Ezi atrivim gumazir ghuribar nighnizimin gin zuir puvatigha, a gumazir igiabar nighnizimin gin ghua, pamtemin gumazamizibav gei. A kamaghin me migei, “Guizbangira, afeziam osimtizim ia ganingi, ezi ki osimtizir ekiar aviriba ia darigham. Nan afeziam benim in ia ifozoroke, ezi ki benir gavgavir atariba itibar ia fozoroghti, ian inivafiziba asighiram.” ¹⁵ Fomira akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon gumazim, a Ikiavira Itir

Godin akar dikirizim Nebatin otarim Jeroboam ganingi. Egha God datirighin uan akar dikirizir kam damuti, a guizin otivasava ami. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God uabi Rehoboam gamizi, a gumazamizibar nighnizimin gin zuir puvati.

¹⁶ Gumazamiziba me datirighin fo, atrivim men akam bareghan kogham. Kamaghin amizi, me pamtemin dia kamaghin migei, “E Devitin adarazir apengan ikian aghua. E Devitin adarazi puvati, e uaghan Devitin otarir kamın adarazi puvati. E Israelin gumazamiziba bar uamategh uan nguibabar mangam. Eghti ia Devitin adarasi, ia uarira uarir gan.” Me akar kam mikemegha, me tintinibar uan nguibabar ghue. ¹⁷ Ezi Israelian marazi uaghan Judan nguibar ekiabar ikia, Judabar tongin iti. Ezi Atrivim Rehoboam men gari.

¹⁸ Egha gin Atrivim Rehoboam Adoniram amadazima, a Israelia bagha zui. Adoniram, a fomira gumazir atrivimin ingangaribagh amir gumazibar garir gumazim. An ziar igharazim Adoram. Dughiar Adoniram ghua Israelia batozimin, me bar moghira dagiabar a ginivizima an areme. Ezi Rehoboam bizir kamın akam baregha, zuamira uan karisin ghuavanabogha ara Jerusalemın ghu. ¹⁹ Dughiar kamın ikegha iza datirighin,* Israelian notin amadaghan itiba me akaba batoghavira iti, me Devitin ikizimin tav atrivimin otogh men ganan me bar aghua.

²⁰ Ezi Israelian gumazamiziba kamaghin oraki,

12:16: 2 Samuel 20:1 * **12:19:** Akar kam, “dughiar kamın ikegha iza datirighin,” a datirighin en dughiar kam migeir puvati. A gumazir akınafarir kam osirizimin dughiam migei.

Jeroboam Isip ategha ize. Egha me uari ko iviriamin ikiasa a bagh akam amada. A izezima, me a gamizima a Israelian ikiziba bar men atrivimin iti. Ezi Judan anabamin adarazira, me Devitin ikizimin otivizir atrivibar apengan iti.

Akam inigha izir gumazim Semaia, Godin akam akuri

(2 Eghaghaniba 11:1-4)

²¹ Ezi Rehoboam ghua Jerusalem in otogha, Juda ko Benjamin in anabamning in midorozir gumazir gavgavibar diazi, me iza uari akufa. Modorozir gumazir kabar dibobonim 180,000 in tu. Rehoboam kamaghsua, me mangi Israelian notin amadaghan itir anababav suegh, me damighti me ua izi an apengan ikiam. ²² Ezi God kamagh in akam inigha izir gumazim Semaia migei, ²³ “Ni Judan Atrivim Rehoboam bagh mangi, egh a ko, Judaba ko Benjamin in anabamning in adarazi ko, gumazamizir igharaziba sara kamagh in me mikim, ²⁴ ‘Ki Ikiavira Itir God, ki kamagh in migei: Ia mangi Israelia misoghan marki, me ian adarasi. Guizbangira, ki uabi kamagh in amizi, Israelia ian bighiaghiri. Kamagh in ia uamategh uan nguibabar mangi.’” Ezi Semaia Ikiavira Itir God in akam me mikinizi, me uamategha uan nguibabar ghue.

Jeroboam akirim ragha Ikiavira Itir God gasara

²⁵ Ezi Atrivim Jeroboam, Efraimin anabamin nguazir mighsiaba itibagh isin nguibar ekiam Sekem avinizir divazim, gavgavim a ganiga an ingarigha, egha nguibar kam dughiar mabar an ike. Egha gin anetegha, Gileatin Distrigh in itir

nguibar ekiam Penuel avinizir divazimin ingara, gavgavim a ganidi.

²⁶ Jeroboam kamaghin nighnigha ghaze, “Nan gumazamiziba ti na tegh, ua Devitin adarazir apengan mangigham. ²⁷ Me datirighin Jerusalem in itir Ikiavira Itir Godin Dipenim zurarama an ghua, a bagha ofabagh ami. Me ti uan nighnizibagh iragh, uamategh uan Ekiam Rehoboam, a Judabar atrivim, me an apengan ikiam. Egh me ti na misueghti ki aremeghti, me uamategh Atrivim Rehoboam bagh mangam.”

²⁸ Jeroboam nighnizir kam deraghavirama a tuisigha givagha, kamaghin bulmakaun apurir pumuning marvir guamningin min, golin aning in ingari. Egha kamaghin uan gumazamizibav gia ghaze, “Ia dughiar aviribar Ikiavira Itir Godin ziam fasa Jerusalem zui. Ezi datirighin ia ua mangan kogham. Israelia, ia gan, ian godning kara. Aning Isipin ia inigha, ian akua kagh ize. Ia aning in ziam fi.” ²⁹ Egha a golin bulmakaun mam Betelin nguibar ekiam in anetigha, igharazim Dan in nguibar ekiam in aneti. ³⁰ Ezi gumazamiziba bulmakaun kamning in ziamning fe. Me kamaghin amua arazir kuram gami. Dan bar saghon iti, ezi gumazamiziba Dan in itir bulmakaun kam in ziam fasa pura Dan in zui. ³¹ Ezi Jeroboam uaghan asebar ziaba fasa tintinibar mighsiabagh isin danganibar ingari. Egha dar ofa damuasa gumazir kinir maba pura adav sefe. Me Livain anabam in adarazi puvati.

Ikiavira Itir God, Betelin itir danganir gol bulmakauningin ziamning fem gasighasighasa

³² Egha Jeroboam, gol bulmakauningin ziamning fasa dughiar ekiar mam ginaba, a namba 8in iakinim an namba 15in aruem. Kar bulmakaun kamningin ziam fer dughiam, a Judaba Godin ziam fer dughiam ko ekevegha magh ghu. Egha a bulmakaun ingarizimning bagha, asizibav suegha ofa gamir dakozim gisin da tuegha ofa gami. A Betelin ofan kabagh ami. Egha a ofa gamir gumazir a uabi miseveziba bagha akam amadagha ghaze, Me Betelin izi danganir ofabagh amibar ingangarimin faragh mangi a damuam.

³³ Egha namba 8in iakinim, an namba 15in aruer a uabi inabazim, kar Israelian dughiar ekiar me marvir guabar ziaba famim. Ezi Jeroboam, Betelin nguibamin ingarizir ofa gamir dakozimin ghugha, mughuriar aghuim zuir ofa gami.

13

¹ Atrivim Jeroboam ofa gamir dakozimin tughav ikia ofa gami, ezi Godin akam inigha izir gumazir mam a bagha izi. Akam inigha izir gumazir kam a Judabar gumazim, ezi Ikiavira Itir God, Juda ategh Betelin mangasa a mikeme.

² Ikiavira Itir God, an akam ofa gamir dakozir kam in ikia, egha akam inigha izir gumazim migia ghaze, Ni kamaghin ofa gamir dakozir kam mikim: "O ofa gamir dakozim, ki Ikiavira Itir God, ki akam nin iti. Otarrir mam, an ziam Josaiia, a Devitin ikizimin aven otivam. An atrivimin ikiamim

dughiamin, a nin ofa gamir gumazir ni gisin ofa gamiba inigh, ni gisin me arigh me misueghti me arimighiregham. Egh a gumazir kabar aghariba ni gisin da tueghti, ni bar mizegham.”

³ Egha akam inigha izir gumazim akar kam kunigha ua kamaghin migei, “Ki datirighin bizitam ni mikimam, Ikiavira Itir God arazitam nin akaghti ni fogh suam, kar guizbangira Ikiavira Itir Godin akamra. A kamakin: Ofa gamir dakozir kam dipirighirighi, an itir averenim tintinibar iregham.”

⁴ Jeroboam ofa gamir dakozimin boroghin mitighav ikia, akar kam baraki. Egha uan dafarim fuegha akam inigha izir gumazimin akuigha ghaze, “Gumazir mamın suiragh.” Ezi Jeroboamin dafarim maghira mineghirigha ikia mamaghira iti, ezi an anepirigh ua izan ibura.

⁵ Ezi ofa gamir dakozir kam, Ikiavira Itir God, uan akam inigha izir gumazimin akamin aven mikemezi moghira, a dipirizi averenim tintinimin nguazim gire. ⁶ Ezi Atrivim Jeroboam kamaghin akam inigha izir gumazim migei, “Nan ifongiam kamakin, ni na bagh uan Ikiavira Itir God, nin God, ni a ko mikimti, a nan akuraghti nan dafarim ua deraka.” Ezi akam inigha izir gumazim Ikiavira Itir God ko migeima, an atrivimin dafarim gamizi, a ua deragha iraghu.

⁷ Egha atrivim kamaghin akam inigha izir gumazim migei, “Ki kamaghin ifonge, ni nan dipenimin izi ga damam. Egh ki bizir aghuitam ni daningam.”

⁸ Ezi akam inigha izir gumazim kamaghin a migei, “Ni uan dagiaba akuar pumuningin da

abigh tam na daningisi damuti, ki nin dipenimin mangan kogham, egh Betelin nguibamin kagh ni ko dagheba ko dipabar aman kogham. ⁹ Guizbangira, Ikiavira Itir God na migia ghaze, ki dagheba ko dipatam aman kogham, egh uaghan tuavir ki izezim, ki ua nguibamin mangisi an mangan kogham. Ki uamategh tuavir igharazitamin mangam.” ¹⁰ Ezi akam inigha izir gumazim tuavir a izezim ghuzir puvati. A Betel ategha tuavir igharazimin ua ghu.

Akam inigha izir gumazir ghurim, Judan akam inigha izir gumazim gifara

¹¹ Dughiar kamın akam inigha izir gumazir ghurir mam Betelin nguibamin iti. Ezi an otariba iza, Judan akam inigha izir gumazim Betelin amizir bizibar gun a migei. Egha uaghan akam inigha izir gumazim, Atrivim Jeroboam mikemezir akabar gun a migei. ¹² Ezi afeziar ghurim kamaghın otaribar azara, “Akam inigha izir gumazir kam, tuavir manamra a uamategha an ghu?” Otariba akam inigha izir gumazim ghuzir tuavimin gani, kamaghın amizi, me uan afeziam mikeme.

¹³ Ezi a kamaghın me migei, “Ia mangi satel inigh izi nan donki gisin datigh.” Ezi me amigha givazi, a donki gaperagha zui. ¹⁴ A Judan akam inigha izir gumazimin gin ghua an garima, a temer okin povimin aperaghav iti.

Ezi akam inigha izir gumazir ghurim kamaghın an azara, “Ni akam inigha izir gumazir kam, ni Juda ategha ize?”

Ezi akam inigha izir gumazim a ikaragha ghaze, “Are, kar kirara.”

¹⁵ Ezi gumazir ghurim kamaghin a migei, “Ni nan dipenimin izi na ko damasa ki ifonge.”

¹⁶ Ezi Judan akam inigha izir gumazim a migia ghaze, “Ki uamategh ni ko nin dipenimin mangan kogham. Egh ki danganir kamın daghetam ko dipatam ameghan kogham. ¹⁷ Guizbangira, Ikiavira Itir God na migia ghaze, ki dagheba ko dipatam aman kogham, egh uaghan ki tuavir ki izezim, ki ua nguibamin mangisi uam an mangan kogham. Ki tuavir igharazitamin uamategh mangam.”

¹⁸ Ezi akam inigha izir gumazir ghurim kamaghin a migei, “Ki uaghan nin min akam inigha izir gumazir mam. Ezi Ikiavira Itir God uan en-sel na bagha anemadagha ghaze, ki ni inigh uan dipenimin mangi dagheba ko dipam ni daningti, ni dar ami.” Egha gumazir ghurir kam a gifara. ¹⁹ Ezi Judan akam inigha izir gumazim, kamaghin oregha, gumazir ghurir kamın gin an dipenimin ghugha dagheba ko dipaba api.

²⁰ Aning dagheba apir dakozimin aperaghav itima, Ikiavira Itir God, akar mam isa akam inigha izir gumazir ghurir kam ganingi. ²¹ Ezi akam inigha izir gumazir ghurir kam, Judan akam inigha izir gumazir kam pamtem a migia ghaze, “Ikiavira Itir God, nin God kamaghin migia ghaze, ni an Akar Gavgavim batuegga, egha a ni mikemezi moghin amizir puvati. Bar puvati. ²² Ni ua iza danganir a dagheba ko dipabar aman nin anogoroghezi, ni da ame. Kamaghin amizi, ni

aremeghti me nin kuam isi nin inazir afeziabar mozimin ni afaghan kogham.”

²³ Ezi Judan akam inigha izir gumazim amegha givazi, akam inigha izir gumazir ghurim, a bagha uan donki akirigha a ganingizi ana gaperagha zui.

²⁴ A ghuavira itima laionin mam iza a batogha a misoghezi an areme. Ezi an kuam irighav itima donki an boroghin tughav itima, laion uaghan an kuamin boroghin tughav iti. ²⁵ Ezi gin gumazir maba tuavir kamın ghua garima, an kuam tuavimin irighav itima, laion an boroghin tughav iti. Ezi me ghua Betelin nguibamin otivigha ganizir bizir kamın gun gumazamizibav gei.

²⁶ Ezi akam inigha izir gumazir ghurim akar kam baregha ghaze, “Mar Judabar akam inigha izir gumazimin kuamra. A Ikiavira Itir Godin akam batoke. Ezi Ikiavira Itir God, mikemezi moghiram amua laion amadazi, a iza a misoghezi an areme.”

²⁷ Ezi a uan otaribav gia ghaze, “Ia satel isi nan donki gisin anetigh.” Ezi a mikemezi moghin me ami. ²⁸ Ezi a tuavimin ghua garima akam inigha izir gumazimin kuam tuavimin irighav iti. Ezi donki ko laion an kuamin boroghin tughav iti. Laionin kam, an kuam apir puvatigha, bizitamin donki gamizir puvati.

²⁹ Ezi akam inigha izir gumazir ghurir kam an kuam isa uan donki gati. Egha a inigha Betelin ghugha, an kuam bagha azia, a isa mozimin anefam. ³⁰ Egha akam inigha izir gumazir ghurim an kuam isa uan dagiar torimram anefa. Egha

uan otariba ko azia kamaghin miġia ghaze, “O, en aveghbuam! O, en aveghbuam, noki!”

³¹ Me anefagha ġivagha, akam inigha izir gumazir ghurim kamaghin uan otaribav ġei, “Ki aremeghti ia nan kuam isi Godin akam inigha izir gumazir kamin kuam itir mozimin boroghin na afagh. ³² Guizbangira, Ikiavira Itir God, akar an akam inigha izir gumazim mikemezibar amighti, da bar guizbangirama otivigham. Ikiavira Itir God, Betelin itir ofa gamir dakozim gasighsigh, egh Samarian Distrighin itir nguibabar itir asebar ziaba feir dipeniba bar dagh asighasigham.”

Jeroboam arazir kuram gamua ghuavira iti

³³ Jeroboam bizir kabar gari da otifi, ezi a uan arazir kuraba ataghiraghasa nighnizir puvati. Bar puvati. An ofa damuamin danganir a uabi ingarizibar ofa damuasa gumazir kinibav siva ghuavira iti. Gumazir manam ofa damuamin ingangarim bagha nighnisi, Jeroboam puram anemiseveghti, a ingaram. ³⁴ Jeroboam uan adarazi ko me arazir kurar kabagh amua, men arazir kurar kaba me gamima me osimtizim iti. Arazir kam bangin, Ikiavira Itir God Jeroboamin adarazi bar me kuavareme.

14

Jeroboamin otarim arimariam ini

¹ Dughiar kamin, Atrivim Jeroboamin otarim Abiya arimariam a ini. ² Ezi Jeroboam kamaghin uan amuimin miġia ghaze, “Ki kamaghin ifonge, ni igharagh kurkeghti, gumazamiziba suam, ni

nan amuim puvati. Egh ni Silon mangi. Ni fo, Godin akam inigha izir gumazim Ahiya a nguibar kamın iti. Gumazir kam na miġia ghaze, ki Israelian atrivimın otivam. ³ Ni 10plan bretin rubuziba ko, bisketin taba ko, hanin minetam inigh mangi a daningigh. Egh otarimın arimariam gifofoghsı an azaragh. Eghti a ni mikimam.” ⁴ Ezi Jeroboamın amuim a mikemezi moghin ghua Silon nguibamın Ahiyan dipenimın zui. Ahiya datirighın bar ghurigha damaziba okafi.

⁵ Jeroboamın amuim izavira itima, Ikiavira Itir God Ahiyan miġia ghaze, “Jeroboamın amuim ni bagh izi, uan otarimın arimariam gifofoghsı nin azangsiġhasa izi, a deraghăm ti. A ifar amizir igharazimın min gan ni bagh izam.” Egha Ikiavira Itir God, biziba bar dar gun Jeroboamın amuim mikimasa Ahiya mikeme.

⁶ Ezi Ahiya orazima, Jeroboamın amuimın dagariba tiar akamın azenan tingazima a kamaghın miġei, “Jeroboamın amuim ni aven izi. Ni tizim bagh amizir igharazimın min uabi ġarigha na ġifarasa? Ki miġirigiar mam iti, ki ni mikemeghti nin navim bar ni basemegham. ⁷ Ni uamateġh Jeroboam bagh mangi, kamaghın Ikiavira Itir Godin akamın a mikim, ‘Ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki kamaghın miġei: Jeroboam, ki uan gumazimiziba Israelia, men tongin ni amisevezi ni men atrivimın oto. ⁸ Ki Devitin adarazi da atrivir ingangarim adegħa, a isa ni ganingı. Ezi ni nan ingangarir gumazim Devit amizir arazir aġhuibar ġin zuir puvati. Devit nan Akar Gavġaviba bar adar ġin ghua, uan navir averiamın aven na bagħavira ikia, egha arazir nan damazimın der-

azibaram ami. ⁹ Ni arazir kuram gamua ghuavira ikia, faragha ikezir darazir arazir kuraba bar dagh afira. Ni ua bagha godin igharaziba ko marvir guar ni ainin amerezibar dar ingari. Egha akirim ragha na gasaragha aser kabar ziaba fe. Ezi ki nin arazir kaba bagha, bar nin aningaghe. ¹⁰ Bar guizbangira! Ki nin adarazigh asighasigham. Egh Jeroboam, Israelian aven nin gumaziba gin otivti, ki bar moghira me agivagham, gumazir igiaba ko aruaba sara. Ki bar me agivagham, mati gumazim buariba bar da suegha da makunizi tam ua itir puvati. ¹¹ Nin adarazir aven gumazitaba nguibar ekiamin arimighiregh men kuaba ikiti, afiaba dar amam. Eghti tarazi nguibar ekiamin azenan arimighireghti isaba men kuabar amam. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.’”

¹² Egha Ahiya ua Jeroboamin amuim migia ghaze, “Ni uamategh uan nguibamin mangi. Ni nguibar ekiamin aven mangitimira nin otarim aremegham. ¹³ Eghti Israelia bar moghira an aziva anefam. A uabira Jeroboamin adarazir tongin, Ikiavira Itir God, Israelian God, an garima, an arazir aghuibagh ami. An kuamra gumaziba a isi mozim darigham. Eghti Jeroboamin adarazir gumazir igharaziba, puvatigham. ¹⁴ Eghti Ikiavira Itir God, gumazitam amiseveghti an atrivimin ikiam, egh atrivir kam Jeroboamin adarazi bar me agivagham. Bizir kam, datirighin ikegh mangivira ikiam.*

¹⁵ “Israelia, temer guarir aser amizim Aseran

14:10: 1 Atriviba 15:29 * **14:14:** Hibrun akam, deragha akar kamin mingarim abighizir puvati.

nedazim itiba dar ziaba fe, men arazir kam Ikiavira Itir God gamizi, a bar men aningaghe. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God, mizazim me gasegti, me atiatigh akongam, mati aperiam uaghira ighurunim amozorozi a ivazvasi. Egh Ikiavira Itir God, nguazir aghuir a Israelian inazir afeziabagh aningizir kamın me batuegham. Egh Yufretisin Fanemın vongın tintinibar me aghamsigh me akunigham. ¹⁶ Jeroboam uabi arazir kurar kam gamigha, bar Israelia gekuizi me arazir kuram gami. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God Israelian arazir kurar kam ginighnigh, akirim ragh me gasaragham.”

¹⁷ Ezi Jeroboamın amuim akar kaba baregha dikavigha uamategha Tirsan nguibar ekiamın zui. A ghua uan dipenimın aven zuima, an otarim areme. ¹⁸ Ezi Ikiavira Itir Godın akam inigha izir gumazim Ahiya mikemezi moghira, Israelia bar moghira otarimın azia, egha a isa mozim gati.

Jeroboam areme

¹⁹ Atrivim Jeroboam amizir araziba, da bar akınafarir mamın aven iti, akınafarir kam me kamaghin a dibori, Israelian Atrivibar

Eghaghaniba.† Akinafarir kamın, a uan apanibav soghezir eghaghaniba ko, a kantri gativagha amizir bizibar eghaghaniba, an aven iti. ²⁰ Jeroboam 22plan azenibar atrivimın ikegħa uan inazir afeziabar mın aremezi, me an kuam isa anefa. Ezi an otarim Nadap an danganim inigha atrivimın iti.

Rehoboam Judabar atrivimın iti
(2 Eghaghaniba 11:5--12:16)

²¹ Solomonın otarim Rehoboam, a Judabar atrivimın iti. A 41plan azeniba ikia, egha atrivimın oto, egha 17plan azenibar atrivimın ike. A Jerusalemın aperagħa iti, nguibar ekıar kam İkiavıra Itir God, İraelian nguibar ekıar igharazibar tongın, ua bagħa a ginaba, eghı danganir kamın İraelia bar Godın boroghın izıva an ziam fam. Rehoboamın amebam, an ziam Nama, a kantri Amonian amizim.

²² Dughıar kamın Judabar gumazamiziba arazir kurar avırıba İkiavıra Itir Godın damazımın dagħ ami. Ezi arazir kurar me amizir kaba, İkiavıra Itir Godın anıngagħarım gamızı, a ghua bar ekefe. Men inazir afeziaba faragħa arazir kurabagħ

---

† **14:19:** En Godın Akinafarımın aven, akınafarir pumuning iti, me kamagħın aning dıbora ghaze, İraelia ko Judabar Atriviba 1 ko, İraelia ko Judabar Atriviba 2. Ezi uagħan akınafarir igharazir pumuning iti, me aning dıbora ghaze, Atrivıbar Eghaghanıba 1 ko, Atrivıbar Eghaghanıba 2. Ezi marazi kamagħın nıghnısi, bar fomıra akınafarir igharazımning uagħan ike, Kar, İraelian Atrivıbar Eghaghanıba ko, Judan Atrivıbar Eghaghanıba. Dughıar mabar, Godın Akinafarımın aven itir akınafarıba, akınafarir igharazir kamningın akaba dar iti. Ezi datırıghın akınafarir igharazir kamning, bar ovenge, ezi e uam adar ganan kogħam.

ami, ezi Ikiavira Itir Godin adarir datirighin Judabar itim, a bar ekevegga adarir fomira men inazir afeziabar ikezim bar a gafira. ²³ Judaba datirighin mighsiaba ko temer ekiabar apebabar, dagiar guarir dighoriba itiba ko temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba, isa danganir kabar da asava dar ziaba fe. ²⁴ Ezi arazir bar kurar mam oto. Gumazir maba, me asebar ziaba fer danganir kabar poroghamiba uari isava akuir arazibagh ami. Judan gumazamiziba, me gumazamizir fomira nguazir kam in ikezibar min, arazir bar kurir ki aghuazibagh ami. Gumazamizir fomira ikezir kaba, Ikiavira Itir God me batuegga, nguazir kam isa Israelia ganingi.

²⁵ Ezi Rehoboam atrivimin itima an namba 5in azenim otozi, Isipian Atrivim Sisak uan midorozir gumaziba ko iza Jerusalem ko misosi. ²⁶ Egha me Jerusalemia misogha, me abinigha Ikiavira Itir Godin Dipenim ko, atrivimin dipenimin bizir bar aghuiba, me bar da ini. Egha uaghan Solomon midorozim bagha ingarigha golin noghezir oraba, me bar ada inigha Isipin ghue. ²⁷ Ezi gin Atrivim Rehoboam uan ingangarir gumazibav kemezi, me bras inigha uam orar igiabar ingarigha brasin da noke. Ezi da Isipia okemezir orabar danganiba ini. Ezi Rehoboam da isa, ingangarir gumazir an dipenimin tiar akabagh eghuvibagh aningizi me dar suigha tiarakabar gari. ²⁸ Atrivim Ikiavira Itir Godin Dipenimin zuir dughiabar, a geghuvir gumazir kaba orar kaba inigh an aku mangam.

14:23: 2 Atriviba 17:9-10

14:24: Godin Araziba 23:17

14:25: 2 Eghaghaniba 12:2-8

14:26: 1 Atriviba 10:16-17; 2

Eghaghaniba 9:15-16

Eghti atrivim uamategh uan dipenimın izeghti, me orar kaba inigh da itir dipenimın mangi dar arigham.

²⁹ Atrivim Rehoboam amizir arazir igharaziba, da akınafarir me kamaghın diborimın aven iti, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. ³⁰ Rehoboam ko Jeroboam aning atrivimningin itir dughiamın, kantrin pumuning zurara uaning misosi. ³¹ Ezi gın Rehoboam uan inazir afeziabar mın aremezima, me Devitın Nguibar Ekiamın an inazir afeziabar kuaba afir danganımın anefa. Ezi an otarim Abiya an danganım inigha atrivimın oto. Rehoboamın amebam an ziam Nama, a kantri Amonın amizim.

15

Abiya Judan atrivimın oto (2 Eghaghaniba 13:1--14:1)

¹ Nebatın otarim Jeroboam, Israelın atrivimın itima, an namba 18ın azenimın, gumazir ziam Abiya, an ziar igharazim Abijam, a Judan atrivimın oto. ² A 3plan azenibar Jerusalemın atrivimın iti. Ezi an amebamın ziam Maka, Apsalomın guivim. ³ Abiya arazir kurar an afeziam amizibar mıraram ami. A uan inazim Devit amizi moghın, a bar uabi isa Ikiavıra Itir God, an God ganıdir puvatıgha, a ko navir vamıran itir puvati. ⁴ Ezi Ikiavıra Itir God Devit bangın, an otarir mam isa Abiya ganıngi, an an danganım inigh Jerusalemın atrivimın ikiam. Eghti a Jerusalem damighti, a deraghvıra iki gavgavigham. ⁵ Devit Ikiavıra Itir Godın

damazimın arazir aghuibagh ami, egha zurara an Akar Gavgavibar gın zui. Dughiar bar vamıra, Devit pazav Hitian gumazim Uria gami. ⁶ Abiya angamıra itir dughiamın,* Rehoboamın midorozir gumaziba, ko Jeroboamın midorozir gumaziba, zurara uariv soghavıra iti. ⁷ Atrivim Abiya amızir arazir igharaziba, da akınafarir me kamaghın diborimın aven iti, Judabar Atrivibar Eghaghaniba.

⁸ Abiya uan inazir afeziabar mın aremezi, me Devitın Nguibar Ekiamın aven anefa, ezi an otarim Asa an danganım inigha atrivimın iti.

*Asa Judabar atrivimın oto
(2 Eghaghaniba 15:16--16:14)*

⁹ Jeroboam Israelian atrivimın itima, an azenir namba 20ın, Asa Judan atrivimın oto. ¹⁰ Asa 41plan azenibar Jerusalemın atrivimın iti. An inaghamim Maka, an Apsalomın guivim. ¹¹ Asa uan inazim Devitın mın arazir aghuir Ikiavıra Itir Godın damazimın derazibagh ami. ¹² Egha Asa asebar ziaba fer danganibar, gumazir poroghamiba uari bakia uari koma akuir arazim gamiba, a bar me batoke. Egha an inazir afeziaba dighoregha asezir asebar marvir guaba, a bar da batoke.

¹³ Egha uan inaghamim Maka, atrivir danganımın a batoke. Ikiavıra Itir God bar aghuazir aser amızim Asera, Maka an nedazimın ingari, ezi

---

15:6: 2 Eghaghaniba 13:3-21 * **15:6:** Hibrun akınafarir bar ghuriba, danganır kamın, dar akaba ko uaghara garir puvati. Dar avırıba, ziar kam, Rehoboam dar iti, ezi vabara ziar kam, Abiya dar iti. **15:12:** 2 Eghaghaniba 15:8-15

atrivim an danganimın a batoke. Egha nedazir kurar kam okegha a inigha ghua Kidronın Fanemın danganir zarimın a gaborozi a isi.

¹⁴ Ezi asebar ziaba fer danganir bar pın itiba ikiavıra iti. Asa dagh asıghasıghızir puvatı. Egha dughiabar zurara Asan navir averiam Ikiavıra Itir God baghavıra iti. ¹⁵ Egha Asa, an afeziam Ikiavıra Itir God bagha inabazir biziba ko a uabi inabaziba, kar silvaba ko gol ko itarir ıgharagha gariba, a da inigha Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın ghu.

¹⁶ Egha Asa ko Basa atrivimningın ikia, zurara uaning misogha mamaghıra iti. ¹⁷ Basa dughiar mamın uan midorozir gumaziba inigha ghua Judaba ko misosi. Me Raman nguibar ekiam inigha, uam an divazimın ingarigha anevini, eghti gumazamiziba Judan mangıgh izegh damuan kogham. ¹⁸ Ezi Atrivim Asa silva ko golın nar Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın itiba ko atrivimın dıpenimın itiba sara ini. Egha uan ingangarir gumazibagh anıngi, eghti me da inigh nguibar ekiam Damaskusın mangı Sirian Atrivim Benhadat danıngam. Benhadat, a Taprimonın otarim, egha Hesionın igiavotarim. Asa kamaghın Benhadat mikımasa uan ingangarir gumazibav keme, ¹⁹“Datırighın ga uaning ko akar dikırızir gavgavim damigh, egh namakar aghuimningın ikiam, mati nan afeziam ko nın afeziam amizi mokın. Kı ni bagha silva ko gol amadi. Eghti ni mangı Israelian Atrivim Basa ko amızir akar dikırızir gavgavir mam abikigh, eghti a uan midorozir gumaziba inigh mangı nan nguazim atakigh.”

²⁰ Ezi Atrivim Benhadat, Atrivim Asan migirigiamın amamangatıgha, uan midorozir

gumazibar dapaniba amangizi, me ghua midorozir gumaziba inigha ghua, Israelian nguibar ekiaba konasa ghue. Me ghua nguibar ekiar kaba kora, Ijonin nguibar ekiam isava, Dan ko Abel Betmaka ini. Egha uaghan Galilin Dipar Akaremin boroghin itir nguazim isava, Naptalin anabamin nguazim bar moghiram a ini. ²¹ Ezi Atrivim Basa kamaghin akam baraki, Sirian midorozir gumaziba iza Israelia misosi, ezi a ingangarir Raman nguibar ekiamin amim ategha, ua ghua Tirsan nguibar ekiamin iti.

²² Ezi gin Atrivim Asa Raman nguibamin mangasa, Judan gumaziba bar moghira me bagha akam amada. Ezi me ghua, dagiaba ko temer kaba bar da ini, kar Atrivim Basa gavgavim divazim daningasa akuvazir biziba. Egha me da inigha zui, ezi Asa da isa, Mispan nguibam avinizir divazim ko Geban nguibar ekiam avinizir divazim gavgavim aning ganingi. Nguibar kamning, Benjaminin anabamin nguazimin iti.

²³ Atrivim Asa amizir arazir igharaziba, ko an gavgavir ekiaba, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, an Atrivim Asa nguibar ekiaba avinizir divaziba, gavgavim dagh aningizir ingangarir ekiaba ko ingangarir igharazir an amizibagh eghari. Ezi Asa ghurigha givazi, arimariar kurar mam an dagarimningin oto. ²⁴ Egha Asa uan inazir afeziabar min aremezi me an kuam inigha Devitin Nguibar Ekiamin, an inazir afeziaba koma anefa. Ezi an otarim Jehosafat, an danganim inigha atrivimin oto.

Nadap Israelian atrivimîn iti

²⁵ Asa namba 2in azenimîn Judabar atrivimîn itima, Jeroboamîn otarim Nadap, Israelian atrivimîn oto. Egha an azenir pumuningra atrivimîn ike. ²⁶ Egha Nadap uan afeziamîn arazir kurabar gîn ghua, Ikiavîra Itir Godîn damazimîn uabi arazir kurabagh ami. Egha a uaghan Israelia getuima me uaghan arazir kurabagh ami.

²⁷ Ezi Isakarîn anabamîn gumazim Ahiya, an otarim Basa, a Nadapîn misueghti an aremeghasa tuaviba buri. Ezi Nadap uan midorozir gumaziba ko ghua Filistiaba ko misogha, Gibetonîn nguibar ekiam ekiaruzir dughiamîn, Basa, Nadap batogha a misoghezi an areme. ²⁸ Ezi Asa uabi Israelian atrivimîn iti. Asa Judan atrivimîn itima, an namba 3in azenimîn, bizir kam oto. ²⁹ Ezi Basa zuamîra Jeroboamîn adarazi bar me misuaghariki. A men tav ataghizi a itir puvati. Bar puvati. Ezi arazir kamîn, akar Ikiavîra Itir God uan ingangarir gumazimîn akamîn aven mikemezim, a guizin oto. Akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon nguibamîn gumazim. ³⁰ Jeroboamîn adarazir batozir bizimîn mingarim kamakîn, Jeroboam faragha uabi arazir kuram Ikiavîra Itir God, Israelian Godîn damazimîn a gami, egha a uaghan Israelia getuima, me arazir kuram gami. Jeroboamîn arazir kurar kaba Ikiavîra Itir God gamima, a bar aningaghe, kamaghîn amizi a Jeroboamîn adarazigh asighasiki.

³¹ Atrivim Nadapîn arazir igharaziba, da akinafarir me kamaghîn diborimîn aven iti,

Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

Basa Israelian atrivimın oto

³²⁻³³ Asa namba 3ın azenimın Judan atrivimın itima, Ahiyan otarim Basa, Israelian atrivimın oto. Egha a 24plan azenibar Tirsan nguibar ekiamın atrivimın ike. Dughiar Asa ko, Basa atrivimningın itim, aning uaning misoghavıra iti. ³⁴ Egha Basa uan afeziam Jeroboamın mın, Ikiavıra Itir Godın damazimın arazir kurabagh ami. Egha a uaghan Israelia gekuizi, me arazir kurabagh ami.

16

¹ Ezi Ikiavıra Itir God, akam Basa daningasa, akam inigha izir gumazim Jehu mikeme, a Hananin otarim. Ikiavıra Itir God ghaze, ² “Basa, ni deraghvıram oragh. Ni faragha gumazir kinim, ezi ki ni gamizi ni atrivimın otogha, nan gumazamiziba Israelia gativagha men gari. Egha ni Jeroboamın mın arazir kurabagh amua, gumazamizibagh etuima, me arazir kurabagh ami. Ezi men arazir kuraba na gamima, ki men aningaghe. ³ Kamaghın amizi, ki Nebatın otarim Jeroboamın adarazi gasıghasıghizi moghın, ki ni ko nın adarasi, bar ia gasıghasıgham. ⁴ Nın adarazir aven gumazitaba, nguibar ekiamın arımıghiregh men kuaba ikiti, afiaba dar amam. Eghti tarazi nguibar ekiamın azenan arımıghireghti, isaba men kuabar amam. Ki Ikiavıra Itir God, ki mikemegha gıfa.”

⁵ Atrivim Basa amizir arazir ıgharaziba, ko an gavgavir ekiaba bar, da akınafarir me kamaghın diborimın aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. ⁶ Ezi Basa uan inazir afeziabar mın

aremezi, me Tirsan anefa. Ezi an otarim Ela an danganim inigha atrivimın oto.

⁷ Atrivim Basa Ikiavira Itir Godın damazimın arazir kurabagh ami, mati Atrivim Jeroboam fomıram amizi moghin, ezi an arazir kurar kaba Ikiavira Itir God gamima an aningaghe. Basa uaghan Jeroboamın adarazi bar me misuaghariki. Ezi Ikiavira Itir God, Basa ko an adarazigh asighasighasa akam isa akam inigha izir gumazim Jehu ganingi. Jeroboamın adarazi kuavaremezi moghin Basan adarazi uaghan kuavaremegham.

Ela Israelian atrivimın oto

⁸ Atrivim Asa namba 26ın azenimın, Judan atrivimın itima, Basan otarim Ela, Israelın atrivimın oto. Egha a Tirsan nguibar ekiamın azenir pumuningra atrivimın ike. ⁹ Ezi Elan ingangarir gumazir mam, Simri, a Elan karisın mabar garir gumazibar dapanim, a Ela misueghti an aremeghasa tuaviba buri. Dughiar mam, Ela a Tirsan nguibar ekiamın ikia, Arsan dipenimın dipar onganiba apava ongani. Arsa, an atrivimın dipenimın garir gumazim. ¹⁰ Ezi Simri dipenimın aven ghugha, Ela misoghezi an areme, ezi an an danganim inigha atrivimın oto. Asa Judan atrivimın itima, an namba 27ın azenimın arazir kam oto.

¹¹ Simri atrivimın otozi dughiamın, a zuamira Basan adarazir gumaziba, bar me misuaghariki. Egha uaghan an anababa ko namakaba bar me misuaghariki. A tav ataghizi a itir puvati. ¹² Kamaghın amizi Simri, Basan adarazi bar me agıfa. Arazir kamın, Ikiavira Itir God, uan akam isa akam inigha izir gumazim Jehu ganingizim,

a guizin oto. ¹³ Basa uan otarim Ela ko, Ikiavira Itir God, a Israelian God, an damazimin arazir kuram gamua asebar ziaba fe. Egha Israelia gekuizi, me uaghan arazir kurabagh ami. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God aningaghegha, bar Basan adarazigh asighasiki. ¹⁴ Atrivim Ela amizir arazir igharaziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

Simri Israelian atrivimin oto

¹⁵ Atrivim Asa namba 27in azenimin, Judan atrivimin itima, Simri Israelian atrivimin oto. Egha a Tirsan nguibar ekiam 7plan aruebar atrivimin ike. Dughiar kamın Israelian midorozir gumaziba kantri Filistian, Gibetonin nguibar ekiam iniasa anekiarugha me ko misosi. ¹⁶ Me misogha ghua kamaghin oraki, Simri arazir bar kuram gamigha atrivim misoghezi an areme. Ezi aruer kamra, midorozir gumaziba uan gumazir dapanim, an ziam Omri, me anemisevezi a Israelian atrivimin oto. ¹⁷ Ezi Omri uan midorozir gumaziba ko Gibeton ategha ghua, Tirsan iniasa an ekiarugha misosi. ¹⁸ Ezi Simri Tirsan nguibar ekiamin garima, Omrin midorozir gumaziba an adarazi abiragha, nguibar ekiam isi, ezi a ghua atrivim iti naghin, dipenir gavgavir mamın aven ghu. Egha an avim gaborogha atrivimin dipenibagh aboi. Egha a uabi avir kamın aven areme. ¹⁹ Bizir Simri batozimin mingarim kamakin: Jeroboam faragha uabi arazir kuram Ikiavira Itir God, Israelian Godin damazimin a gami, egha a uaghan Israelia getuima, me arazir kuram gami. Ezi Simri, Jeroboamin arazibar gin

ghua, arazir kuram gamigha, an ivezir kurar kam ini. ²⁰ Atrivim Simri amizir arazir igharaziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, a Atrivim Ela abirazir eghaghanim, uaghan an aven iti.

Omri Israelian atrivimin oto

²¹ Atrivim Simri aremezi, Israelian ikizim bigha, ikizir pumuningin oto. Israelian gumazamizir maba, Ginatin otarim Tipni amiseveghti, an atrivimin ikiasava ami, ezi igharaziba Omri baka.

²² Egha gin Omrin adarazi Tipnin adarazi abira. Ezi Tipni aremezi, Omri atrivimin oto.

²³ Atrivim Asa namba 31in azenimin, Judan atrivimin itima, Omri Israelian atrivimin otogha 12plan azenibar atrivimin ike. An 6plan azenir faragha zuibar, a Tirsan nguibar ekiamin ike.

²⁴ Egha gin Omri mighsiar muziarim itir nguazir mam givese. Egha mighsiar kamın divazir gav-gavim avinizir nguibar ekiar mamın ingari. Gumazir an a da nguazir kam givezezim, an ziam Semer, Omri 60,000 silva isa Semer ganingi. Egha Omri gumazim Semer ginighnigha ziar kam nguibar ekiam ganingi, Samaria.

²⁵ Egha Omri arazir kurar avirim Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami. An arazir kuraba bar ekeveggha atrivir, faragha ikezibar arazir kurabagh afira. ²⁶ Omri, a Nebatin otarim Jeroboamin arazir kurabar gin ghua, Ikiavira Itir Godin damazimin uabi arazir kurabagh amua, uaghan Israelia getuima me arazir kurabagh ami,

ezi me aseba fer arazim, Ikiavira Itir God, Israelin God gamizi, a puvira men atari. ²⁷ Atrivim Omri amizir arazir igharaziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, a Omrin ingangarir gavgavibagh eghari. ²⁸ Ezi Omri uan inazir afeziabar min aremezi, me Samarian nguibar ekiamin mozimin an efa. Ezi an otarim Ahap, an danganim inigha atrivimin oto.

Ahap Israelian atrivimin oto

²⁹ Atrivim Asa namba 38in azenimin, Judan atrivimin itima, Omrin otarim Ahap Israelian atrivimin oto. Egha a 22plan azenibar Samarian nguibar ekiamin ike. ³⁰ Egha Ahap arazir kurar avirim Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami. An arazir kuraba bar ekevegga atrivir faragha ikezibar arazir kurabagh afira. ³¹ A Jeroboamin min arazir kurabagh amua, egha ghaze, pura bizim. Egha a Saidonian nguibamin Atrivim Etbalin guivim Jesebelin iti. Egha Saidonian asem Balin ziam fe. ³² Egha Ahap asem Bal bagha Samarian dipenir mam iningarigha, ofa gamir dakozir mam dipenir kam in aven an ingari. ³³ Egha a datirighin aser amizim Aseran marvir guamin ingarigha, an ziam fe. An arazir kam, Ikiavira Itir God, Israelian God, gamizi, a bar an aningaghe. An arazir kuraba bar ekevegga, atrivir faragha ikezibar arazir kurabagh afira.

³⁴ Dughiar Ahap atrivimin itimin, Betelin nguibar ekiamin gumazim Hiel, a ua Jerikon nguibar ekiamin ingari. Hiel nguibar ekiamin avinamin divazir mingarim bagha dagiar ekiaba

arizima, an otarir ivariam Abiram areme. Egha a nguibam avinizir divazimin tiar akar ekiabar ingarima, an otarir abuananam Segup areme. Bizir kam Hiel bato, mati akar Ikiavira Itir God bar fomira Nunin otarim Josua mikemezimin min oto.*

Akam inigha izir gumazim Elaijan eghaghanim

17

(Sapta 17--21)

Elaija ghaze, Israelin kantri, amoziba puvatigham

¹ Akam inigha izir gumazir mam, Elaija, a Gileatin Distrighin itir nguibar ekiam Tisben gumazim. Dughiar mamın, a iza Atrivim Ahap batogha kamaghın a miġia ghaze, “Ki Godın ingangarir gumazim. Ikiavira Itir God, Israelian Godın bar zurara itim, ki an ziamın, guizbangira ni miġei: Amoziba ko dimagarimin ghuariamın dipaba azenir tabar nguazim giran kogham. Egh kamaghira iki mangiti azenir taba ġivagham. Egh kamaghira iki mangiti, ki mikemeghti, amozim ua izam.”

² Ezi Ikiavira Itir God kamaghın Elaija miġei,
³ “Ni danganir kam ategh, Jordanin Fanemin aruem anadi naghın mangi, Keritin Daghurimin boroghın uabi modogh iki. ⁴ Egh ni daghurir kamın dipabar ami. Ki kuarazir kotkotbav kemegha ġifa, eghti me ni bagh dagheba inigh izam.”

---

* **16:34:** Ni Josua 6:26in gan.   **17:1:** Luk 4:25; Jems 5:17

⁵ Ezi Elaija Ikiavira Itir Godin akamin gin ghua, Jordanin Fanemin aruem anadi naghin Keritin Daghurimin boroghin iti. ⁶ A dipar kam apa itima, kuarazir kotkotba mizaraziba ko guaratizibar, a bagha bretba ko asiziba isa izi, ezi a dapi. ⁷ Ezi dughiar mabar kantri Israelin amoziba puvati, ezi daghurir dipar kam uaghan dake.

Elaija, amizim uan otarim ko aningın akura

⁸ Keritin Daghurim dakegha givazi, Ikiavira Itir God kamaghin Elaija migei, ⁹ “Ni dikavigh Saidonin nguibar ekiamin boroghin itir nguibar mam Sarefatın mangi, egh kagh daperagh iki. Ni oragh, nguibar kamın, amizir mam iti, an pam areme. Ki, dagheba ni daningıva egh nin gan nin akurvaghısa, ki amizir kam amisevegha a mikeme.”

¹⁰ Ezi Elaija dikavigha Sarefatın nguibamin ghu. A ghua nguibar kamın divazimin tiar akamin otogha garima, amizir pam aremezir mam dazibagh eghufi. Ezi an amizimin diagha an azaragha ghaze, “Ga uaning, ki dipatam amasa. Ni na bagh dipatam minemin a tuigh a inigh izi.”

¹¹ Ezi amizim Elaijan akam baregha dipam ini-asa zuima, a uam an diagha ghaze, “Noki, ni na bagh bretin otevitam sara inigh izi.”

¹² Ezi amizim a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir God, nin Godin ikia mamaghıra itim, a nan gari. An ziamın, ki guizbangıra migei, ki bretba puvati. Plauan bar muziarimra, a nguazir minemin iti, ezi olivin borer muziarim, uan misevimin iti.

Ki datirighin plauan muziarim tuasa daziba akumakui, egh da inigh uan dipenimin mangigh a tuam. Ki uan otarim ko, ga aneramegh givaghti, dagheba ua puvatigham. Mar ga ovengsivira mizuam ikiam.”

¹³ Ezi Elaija a migia ghaze, “Ni mamaghin nighnigh atiatingan marki. Ni uan dipenimin mangi, ni mikemezi moghira damu. Egh, ni faragh plauan muziarir tam ko borem inigh egh bretin muziarim tuagh a inigh izi na daningigh, egh ni gin uan otarim ko gua uaning bagh damu.

¹⁴ Guizbangira, Ikiavira Itir God, a Israelian God, a kamaghin migia ghaze: Nin plauan muziarim ko borer muziarim ikivira ikiti, Ikiavira Itir God uam amozim amadaghti a ua nguazim gizam.” ¹⁵ Ezi a dipenimin ghugha Elaija a mikemezi moghiram ami. Egha amizir odiarir kam uan adarazi ko Elaija, me dughiabar damamin dagheba zurara izivagha mamaghira iti. ¹⁶ Ikiavira Itir God, akam Elaija ganingizi, a mikemezi moghin, an plauan minem ko borer misevimin itim givazir puvati.

¹⁷ Dughiar maba givazi, dipenir kamın ghuamizimin otarim arei. An arimariam ghua bar ekevezima an areme. ¹⁸ Ezi amizim Elaija migia ghaze, “Ni Godin ingangarir gumazim, ni manmaghsua arazir kamın na gami? Ni ti kagh izegha nan arazir kuraba isa Godin damazim gati, ezi bizir kam bangin nan otarim areme.”

¹⁹ Ezi Elaija a ikaragha ghaze, “Ni otarim inigh izi na daningigh.” Egha Elaija otarimin kuam amebamin dafarimningin a inigha, a firagha dipenimin pin itir ghuriamin ghuavanabogha uan dakozimin aneti.

²⁰ Egha a pamten Ikiavira Itir Godin diagha ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni nan God. Amizir odiarir kam uan dipenim nan taghizi, ki a ko iti. Ezi ni manmaghsua osimtizir ekiar kam amizir kam gatigha, an otarim gamizi, an areme?”

²¹ Egha Elaija dughiar 3plan uabi aminegha otarim gisin irighav ikia, kamaghin Godin dia a migia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni nan God, ni otarir kam damighti, a ua dikavigh angamira iki.”

²² Ezi Ikiavira Itir God, Elaijan dimdiam baregha otarim gamizi a ua dikavigha angamira iti.

²³ Ezi Elaija akui naghin pin, otarim fegha a firagha izaghira an amebam ganiga, kamaghin an amebam migei, “Ni gan. Nin otarim ua dikavigha angamira iti.”

²⁴ Ezi amebam a ikaragha ghaze, “Bar guizbangira, ki datirighin fo, ni Godin ingangarir gumazim. Ezi Ikiavira Itir Godin akar nin akatorimin otiviba, da bar guizbangira.”

18

Elaija ko asem Balin akam inigha izir gumaziba

¹ Aruem dughiar ruarimin iti, ezi an dughiar namba 3in azenimin, Ikiavira Itir God kamaghin Elaija migei, “Ni mangi Atrivim Ahapin ganigh, eghti ki uam amozim amadaghti a izam.” ² Ezi Elaija dikavigha Ahap bagha ghu. Dughiar kamin, Samariaba dagheba bar puvati.

³ Atrivim Ahap, faragha uabin ganasa Obadia bagh akam amada. Obadia a gumazir atrivimin

dipenimin garim. Obadia Ikiavira Itir Godin ziam fa bar an apengan iti. ⁴ Dughiar Atrivir Amizim Jesebel Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazibav sozi me ariaghirimin, Obadia akam inigha izir gumazir 100pla inigha, me isa dagiar torir ekiabar me monge. A 50pla isa torir mamın me muegha, egha 50pla isa torir mamın me monge. Egha a dagheba ko dipaba me ganiga men gara iti. ⁵ Ezi Obadia Ahap bagha izezi, Ahap kamaghın a migei, “Ga kantrin danganiba bar dar mangıva, tintinibar danganir mozir dipaba faragha ikeziba ko, daghurir muziarir dipaba faragha ikeziba bar adar mangam. Egh ga ti danganir kamın dadaba buriam, eghti hoziaba ko donkiba dar amam. Dadaba ikiti, en hoziaba ko donkiba arımighiran kogham.” ⁶ Egha aning kantrin aven danganiba amısefe, Ahap tamın mangı dadaba buriti, Obadia tamın mangı dadaba buriam. Egha aning ghu.

⁷ Obadia zuima, Elaija iza tuavimin a bato. Ezi Obadia an ganigha fogha, uan guam isa nguazim gatigha Elaijan ziam fe. Egha a kamaghın an azara, “Elaija, nan gumazir ekiam, kar nırara?”

⁸ Ezi Elaija kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Are, ki Elaija. Ni ua mangı Atrivim Ahap kamaghın a mikim suam, Elaija izegha gıfa.”

⁹ Ezi Obadia kamaghın an azara, “Gumazir ekiam, ki bar arazir kurar manam gamizi, Atrivim Ahap na misueghti ki aremeghasa ni ifonge?
¹⁰ Ikiavira Itir God, nin Godin zurara itimin ziamın, ki bar guizbangıra migei, atrivim ua nin ganasa bar ifongegha, nguazir kamın danganiba

bar ni buria ni bagha gari.* Eghti kantrin tamin gumazir dapanitam kamagh mikim suam, ni an kantrin itir puvati, egha Ahap akar gavgavimin gumazir dapanibav gia ghaze, ni itir puvati. Eghti Ahap kamaghin guizbangira darigh mikim suam, ni itir puvati. ¹¹ Ezi datirighin ni ifueghti, ki mangi atrivim mikim suam, Elaija ua izegha gifa. Ki kamaghin damuan bar aghua. ¹² Ki ni ateghti, Ikiavira Itir Godin Duam ti ni inigh danganir ki fozir puvatizimin mangan maraghe. Eghti Atrivim Ahap izi ni buri nin apighan kogh, nan atar na misueghti ki aremegham. Ni na amangan marki. Markiam. Guizbangira, ki igiamra ikia zurara Ikiavira Itir Godin apengan ikia, an ziam fa iza datirikin. Kamaghin amizi, ni nan apangkufigh. ¹³ Egha Jesebel Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazibav soghezi me ariaghirir dughiamin, ki 100plan akam inigha izir gumaziba dagiar torir ekiabar me monge. Ki 50pla mozir igharazimin me mongegha, 50pla mozir igharazimin me monge. Egha ki dagheba ko dipaba me ganiga men gara iti. Ni ti ingangarir aghuir ki amizir kam gifos, o? ¹⁴ Ezi datirighin ni kamaghin ifonge, ki mangi atrivim mikim suam, Elaija ua izegha gifa. Egh ki ni mikemezi moghin damighti, atrivim gin izi nin apighan kogh na misueghti ki aremegham.”

¹⁵ Ezi Elaija a ikaragha ghaze, “Ni atiatingan marki. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin ingangarir gumazim, a zurara ikia mamaghira

---

* **18:10:** Aruer ekiamin dughiam otozi, kantrin biziba bar ikufi. Kamaghin, Atrivim Ahap, Elaija buri. A kamaghin ifongegha ghaze, Elaija mikimti, amozim ua izam. (Ni 1 Atriviba 17:1in gan.)

itim. Ezi an ziamin ki ghaze, bar guizbangira, Ahap aruer kamın nan ganam.”

¹⁶ Ezi Obadia ghua, Atrivim Ahap bativasa ghua a batogha, kamaghın a migei, “Elaija ua izegha gifa.” Ezi Ahap dikavigha Elaija bativasa zui.

¹⁷ Egha Ahap an garavira a migia ghaze, “Datirighın, ki nin apigha gifa. Nin osimtızim bangin, Israelia osimtızir ekiam ini.”

¹⁸ Ezi Elaija kamaghın Ahapın akam ikaragha ghaze, “Ni ifari. Ia Ikiavira Itir Godın Akar Gavaviba batoke, egha aser Balbar ziaba fe. Kamaghın amizi, kar nin afeziamın adarazi ko ian osimtızim. Nan osimtızim puvati. ¹⁹ Ni datirighın Israelian gumazamiziba bagh akam amadaghti, me izi Karmelin Mighsiamın na bativam. Egh ni uaghan asem Balın akam inigha izir gumazir 450pla, ko aser amizim Aseran akam inigha izir gumazir 400pla inigh izi. Kar Atrivir Amizim Jesebel akuaghpir akam inigha izir gumaziba.”

²⁰ Ezi Ahap Israelian gumazamiziba ko akam inigha izir gumazir ifavariba bar moghira men diazi, me ghua Karmelin Mighsiamın uari akufa.

²¹ Ezi Elaija ghua gumazamizibar boroghın tughav ikia, kamaghın migei, “Ia gumazamizir nighnızir pumuning itiba, ia manadızoghın nighnızir vamira ikiam? Egh Ikiavira Itir God, a guizbangira God, ia anarira an ziam fam. Eghti Bal a guizbangira God, ia anarira an ziam fam.” Ezi gumazamiziba tong akatam ikarazir puvati. Bar puvati.

²² Ezi Elaija me miġia ghaze, “Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazitam ua itir puvati. Ki uabira iti. Ezi asem Balin akam inigha izir gumazir 450pla iti. ²³ Ia bulmakaun apurir igiar pumuning inigh na bagh izi. Eghti Balin akam inigha izir gumaziba uari bagh bulmakaun kamningin tam inigh. Egh a misuegh an aghoregh ofa damusi, a isi ofa gamir dakozimin dazibagh isin anetigh. Egh avim a darighan marki. Eghti ki uaghan bulmakaun igharazim inigh ofa damuamin arazimin a damuam. Egh ki uaghan avim a datighan kogham. ²⁴ Eghti ia uan asem Bal ko mikim an dim, eghti ki Ikiavira Itir God ko mikim an dimam. Eghti godin manam en azangsim baregh avim amadaghti, a izighiri ofan kam in isighti, e bar fogh suam, a guizbangira God.”

Ezi gumazamiziba akar kam baregha dia ghaze, “Bar dera! E mamaghira damuam.”

²⁵ Ezi Elaija kamaghin Balin akam inigha izir gumazibav ġia ghaze, “Ia aviraseme, kamaghin amizi ia faragh mangi, uan bulmakau amisevegh a misuegh aneghoregh, a isi ofa gamir dakozim darigh. Egh avim arighan marki. Egh ia uan asem ko mikim an diaghti an avim amadaghti, a izighiri ofan kam in isi.”

²⁶ Ezi asem balin akam inigha izir gumaziba, bulmakaun gumazamiziba inigha izezir kamningin mam ini. Egha ofa damuasa bizibar kiri. Egha me mizaraghara asem Bal ko miġia, an dia ghua aruer arizimin tu. Me kamaghin dia miġia

ghaze, “Bal, ni en dindiam baraghasa e ifonge.” Ezi me dia migeir migirigiabar ikarvaziba pu. Bar puvati. Me onger akaba banga, igha uari akura ofa gamir dakozir gumaziba ingarizir kam gighuagha rui.

²⁷ Egha aruer arizimin Elaija kamaghin me dipova ghaze, “Ia amirvaghan marki. Kar ti godra. Ia tong mighigh a ko ua mikim. A ti bizitam ginighnigha iti, o a ti daviasa ghu, egha ian dindiam baraghizir puvati. A bizir igharazibagh amuama, o a ti nguibar igharazitamin ghughama. O, a ti akuama, kamaghin amizi ia a gaghuragh.”

²⁸ Ezi akam inigha izir gumaziba pamtemin dia, egha afuaba ko midorozir sababa inigha uan asemn ziam fer arazibar gin ghua, uari uan namnaba aghori. Ezi ghuziba men namnabar emira izaghiri. ²⁹ Me mati gumazir onganibar min dia ghuavira itima, guaratizimin ofa damuamin dughiam oto. Ezi men dindiar ararebar ikarvaziba puvati, ezi bizitam bar otozir puvati. Bar puvati.

³⁰ Ezi datirighin Elaija kamaghin gumazamizibav gei, “Ia nan boroghira izi.” Ezi me bar iza uari akuvagha an ekiaru. Ezi Elaija uam Ikiavira Itir Godin ofa gamir dakozim akiri, gumaziba fomiram a gasighasiki.

³¹ A ofa gamir dakozimin ingarasa 12plan dagiaba ini. Dagiab kaba, dar dibobonim, men inazir afeziam Jekopin otarir 12plan otivizir ababanim gami. Fomira Ikiavira Itir God kamaghin Jekop mikeme, “Gumazamiziba ziar kam Israel ni darigham.” ³² Egha Elaija dagiab kaba

inigha Ikiavira Itir God bagha ofa damuamin dakozimın ingari. An ofa gamir dakozimın ingarigha gıvagha, egha afemozir mam gıkua dakozim gıghui. Afemozir kam, me 14 litan dipam a gıngeghti a izıvaghı.†

³³ Egha Elaija daziba inigha ofa gamir dakozim gatigha, bulmakaun tuziba aghoregha da isa dazibagh isın ariki. ³⁴ Egha a kamaghın gumazamizıbav gei, “İa 4plan mınır dipar izeveziba inigh izi ofan asızır tuziba ko dazibagh isın dagh ingegh.” Me amigha gıvazı, a me mıkemezi me uam ami. Ezi me uam amigha gıvazı, a ua me mıkemezi me uam ami. Ezi me kamaghın ami. ³⁵ Ezi dipam ofa gamir dakozimın mırıamın emıra uaghıra afemozir kam gizıfa.

³⁶ Egha bar guaratızımın, ofa damuamin dughıamra, akam inigha izır gumazım Elaija ofa gamir dakozım boroghın ghugha kamaghın God ko mıgei, “O İkiavıra Itir God, nı Abraham ko Aısak ko İsrailın God, kı kamaghın ifonge, nı datırighın gumazamizıba kamaghın men akagh, nı uabıra İsrailian God. Egh nı uaghan kamaghın men akagh suam, kı nın ingangarır gumazım, egha nın akamra gın ghua bizır kaba bar dagh ami. ³⁷ O İkiavıra Itir God, nı nan dımdıam baregh, egh kı nın azarazı moghın damu, eghti gumazamizır kaba fogh suam, nırara guızbangıra İkiavıra Itir God, egh nı men navır averıabar amıghtı, me ua nı bagh izı.”

³⁸ Ezi İkiavıra Itir God avım amadazı, a izaghıra

---

† **18:32:** Hibrun akam deragha akar kamın mınğarım abıghızır puvati. **18:36:** Dibobonıba 16:28

ofan bar isia miġhirir kam bar an isia, daziba ko ofa gamir dakozim in dagiaba, ko nguazir minemeniar an miriam in itim sara isi. Ezi afemozim in itir dipam uaghan bar dake. ³⁹ Ezi gumazamiziba kamagh in ganigha, uari isa nguazim in uari akunigha kamagh in dia miġei, “Ikiavira Itir God, a uabira guizbangira God! Ikiavira Itir God, a uabira guizbangira God!”

⁴⁰ Ezi gin Elaija kamagh in me miġei, “Ia dikavigh Bal in akam inigha izir gumaziba bar moghira men suikigh. Ia men tav ateghti an arimangan marki!” Ezi me akam inigha izir gumazir ifavarir kabar suighizi, Elaija me inigha Kison in Daghurim in miriam in uaghirigha me misoghezi, me ariaghire.

Amozim ua Israel in kantri gizi

⁴¹ Me danganir kam in ikiavira ikiava, Elaija kamagh in Ahap miġei, “Ni zuamira mangi egh dami. Ki amozir ekiam barazi, a iza nidi.” ⁴² Ezi Ahap ghuava api. Ezi Elaija uan ingangarir gumazim ko Karmel in Miġhsiar orazim in ghuavanabo. Egha Elaija uan guam aviragha uan tevimming in tizim gati.

⁴³ Egha kamagh in uan ingangarir gumazim miġei, “Ni munagh mangi ongarim in gan.”

Ezi ingangarir gumazim ghua ganigha ua izegha ghaze, “Ki bizitam in ganizir puvati.”

Ezi Elaija ingangarir gumazim uam a miġei, “Ni mangi ua ganigh.” Ezi ingangarir gumazim kamagh irama ami. Ezi Elaija 7plan dughiabar miġirighar kamram ami.

⁴⁴ Egha namba 7in dughiamin ingangarir gumazim ua iza kamaghin miġei, “Ki ghuariar muziarir mamın garima, an ongarim gisin oto. A suvigha gumazimin dafarimin min gari.”

Ezi Elaija uan ingangarir gumazim miġei, “Ni zuamira Atrivim Ahap bagh mangi a mikemeghti, a uan karis inigh zuamira magirigh. Amozim an tuavim apirigham.”

⁴⁵ Ezi ghuariar piziba zuamira otivigha overiam bar anevara. Ezi aminim dikavizi amozir ekiam suaghiri. Ezi Ahap uan karisin ghuanabogha, Jesrilin zuir tuavimin zui. ⁴⁶ Ezi Ikiavira Itir Godin gavgavim Elaijan ize. Ezi Elaija pamtemin uan inim ikegha Ahapin karisin faraghavira ivegha zui. A kamaghira ivemara ghua aning Jesrilin oto.

19

Elaija ara Sainain Miġhsiamin ghu

¹ Atrivim Ahap Jesrilin otogha ġivagha, Elaija amizir biziba bar dar gun uan amuir Atrivir Amizim Jesebel mikeme. Egha uaghan Elaija asem Balin akam inigha izir gumazibav soghezi me ariaghirezibar miġirigiamin gun a miġei. ² Ezi Jesebel Elaija bagha akam amaga ghaze, “Ni asem Balin akam inigha izir gumazibav soghezi me aremezi moghin, ki ni misueghti ni aremegham. Ni gurumzaraghan dughiar kamra, ni aremegham. Ki kamaghin damighan koghti, aseba narara misueghti ki aremegham.” ³ Elaija kamaghin oregha, atiatigha uabi inigha arav ghu. A uan ingangarir gumazim inigha aning ghua, kantri Judan itir nguibam Berseban oto. Egha Elaija uan ingangarir gumazim nguibar kamin anetaki.

⁴ Egha Elaija uabira gumazamiziba puvatizir danganimin aruer vamiran an zui. A ghua temer muziarir mam batogha, an povimin aperagha aremeghasa God ko migei. Egha ghaze, “O Ikiavira Itir God, osimtizir na bativir kaba da kamaghira tugh, ni na inighti ki ovegh mangam. Ki gumazir aghuim puvati, nan ovaviba ovengezi moghin, ki ovengam. Kamaghin ni datirighin na ateghti ki aremeka.” ⁵ A God ko mikemegha givagha, temer kamın povimin irighava akui.

Ezi enselin mam zuamiram otogha, an suiragha a migia ghaze, “Ni osegh dikavigh dami.” ⁶ Ezi Elaija osegha uan dapanvirin gari dagiabar tuezir Bretin baravim ko dipar misevimin itim, aning iti. Ezi an apava dipam amegha, uamategha mitogha akui.

⁷ Ezi Ikiavira Itir Godin ensel ua iza an suiragha a migia ghaze, “Ni dikavigh dami. Ni dameghan koghiva, tuavir ruarimin mangiva avegham.”

⁸ Ezi Elaija dikavigha uam apa egha dipam api. Ezi dagher kaba gavgavim a ganingizi, a 40plan arueba ko 40plan dimagaribar arua ghua, Godin mighsiam Horep o Sainain oto. ⁹ Ezi aminim pirizi, Elaija ghua dagiar torir mamın aven ghugha akui. Elaija torir kamın aven ikiavira itima, Ikiavira Itir God a batogha an azara, “Elaija, ni tizim gamua kagh iti?”

¹⁰ Ezi an a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki zurara nin ziamra fasa gavgafi. Ni fo, Israelia nin Akar Dikirizir Gavgavim abigha, nin ofa gamir dakoziba akaragharigha,

nin akam inigha izir gumaziba, me midorozir sabamin bar me misoghezi me ariaghire. Ezi ki uabira iti, ezi me uaghan na misueghti ki aremeghasa.”

¹¹ Ezi Ikiavira Itir God a migia ghaze, “Ki Ikiavira Itir God, ki mighsiamin boroghira izi mangam, kamaghin amizi, ni azenan mangiva mighsiamin pin nan damazimin tugh.” Ezi Elaija garima, Ame! Ikiavira Itir God iza zui! Ezi aminir bar gavgavir mam, iva iza Ikiavira Itir Godin guamin mighsiaba ko dagiaba abiagharisi. Ezi Ikiavira Itir God aminir kam in aven itir puvati. Aminim iva iza ghugha givazi, mikimkizim oto. Ezi Ikiavira Itir God, mikimkizir kam in aven itir puvati. ¹² Ezi mikimkizimin gin, avim oto. Ezi Ikiavira Itir God, avir kam in aven itir puvati. Ezi avimin gin, Elaija orazi, tiarir muziarir mam mati gumazim sighsirir akabav gei.

¹³ Ezi Elaija a baregha, korotiar ruarimin uan guam avaragha, azenan ghua torir akamin tughav iti. Ezi tiarir mam, kamaghin an azara, “Elaija, ni tizim gamua kagh iti?”

¹⁴ Ezi an a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki zurara nin ziamra fasa gavgafi. Ni fo, Israelia nin Akar Dikirizir Gavgavim abigha, nin ofa gamir dakoziba akaragharigha, nin akam inigha izir gumaziba, me midorozir sabamin bar me misoghezi me ariaghire. Ezi ki uabira iti. Ezi me datirighin na misueghti ki aremeghasava ami.”

¹⁵ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin a migei, “Tu-avir ni izezir kamra, ni uamategh an mangi, Damaskusin nguibar ekiamin boroghira itir gumamaziba puvatizir danganimin otogh. Egh gin ni nguibamin aven mangi, Hasaelin ganigh borem an dapanim gingegh, anemiseveghti a Sirian kantrin atrivimin otogh.”

¹⁶ Egha Ikiavira Itir God ua kamaghin a migei, “Ni uaghan, Nimsin adarazir gumazir mam Jehu batogh borem isi an dapanim gingegh anemiseveghti, a Israelian atrivimin ikiam. Egh ni uaghan nguibam Abel-Meholan itir gumazim Safatin otarim Elisa, batogh borem isi an dapanim gingegh anemiseveghti, a nin danganim inigh egh akam inigha izir gumazimin otivam.

¹⁷ Eghti Hasael atrivimin ikiamin dughiamin, a gumamazizir aviribav soghti me arighiregham. Eghti tarazi an aregham, eghti Jehu me misueghti me arighiregham. Eghti tarazi an aregham, eghti Elisa me misueghti me arighiregham.

¹⁸ Eghti ki Israelian tongin itir gumamazizir 7,000in varazira amamangatighi, me angamira ikiam. Me asem Bal bagha teviba apirizir puvati. Egha an nedazibar torava, an ziam fer puvati. Gumamazizir kaba na baghavira ikia nan gin zui.”

Elaija Elisa bato

¹⁹ Ezi Elaija mighsiam ategha uamategha Israelin nguazimin ghua, Safatin otarim Elisan api. A 11plan gumazir igharaziba ko azenim gutui. Gumaziba vaghvagha bulmakaun pumuning ko

ingari. Me bar moghira 24plan bulmakauba abirima da nguazim abizir biziba mikirvasi. Ezi 11plan gumazir kaba uan bulmakauba ko faragha zui, ezi Elisa uan bulmakaun pumuning ko, me gin izi. Ezi Elaija, Elisa bagha ghua, uan korotiar rurarim suegha Elisa garu. ²⁰Egha Elaija zuima, Elisa uan ingangarir bulmakauning ategha ivegha an gin ghua kamaghin Elaija migei, “Ni na ateghti, ki uamategh mangi uan amebam ko afeziamin toreggh aningin agharibar suiragh, egh izi nin gin mangam.”

Ezi Elaija a migia ghaze, “A dera, ni mangi. Ki nin anogoreghan kogham.”

²¹Ezi Elisa anetegha uamategha ghu. A ghua uan bulmakaun pumuning misoke. Egha bulmakauningin tuemning gatizi, aning uaning inigha ingangarim gamizir temer kam inigha, avim atigha bulmakaun asiziba tue. Egha da isa gumazamizibagh aningizi, me da api. A kamaghin amigha givagha, Elaijan gin ghua an ingangarir gumazimin oto.

20

Siriaba Israelia misosi

¹Sirian Atrivim Benhadat, uan midorozir gumaziba akuvagha, Israelia misoghasa zui. Ezi 32plan atrivir igharaziba midorozir hoziaba ko karisba inigha iza an akura. Egha me bar ghua Samarian nguibar ekiam ekiarugha Israelia misosi. ²Dughiar kamın, Atrivim Ahap Samarian itima, Benhadat gumaziba amangizi, ³ me ghua

Ahapin miġia ghaze, “Ni uan silvaba, ko golba, ko amizir diriba, ko nin otarir gavgaviba, ni bar da na daningigh.”

⁴ Ezi Atrivim Ahap, Benhadat bagha kamaghin akam amaga ghaze, “O Atrivim Benhadat, nan gumazir ekiam, ki ni mikemezi moghin damuam. Ki uan biziba ko, e bar nin bizibara.”

⁵ Ezi gin Benhadat ua gumazir igharazir maba, kamaghin Ahap mikimasa me amada, “Ki faragha silvaba ko golba, ko amuiba, ko boriba uabi daningasa ni mikeme. ⁶ Eghti gurumzaraghan dughiar kamra, ki uan gumazir dapaniba ameghti, me nin dipenim ko, nin gumazir dapanibar dipenibar izam. Egh me bizir aghuir ni bar ifongeziba inigh mangam.”

⁷ Ezi Atrivim Ahap akar kam baregha, Israelian gumazir dapanibar diazi, me iza uari akuvazi, a kamaghin me miġei, “Ia gan, gumazir kam osimtiziba buri. A faragha ghaze ni uan amuiba ko boriba, ko silvaba ko golba na daningigh. Ezi ki an akamin amamangati. Ezi a uam akam gira, kar a ti e gasighasighasa.”

⁸ Ezi gumazir dapaniba ko gumazamiziba bar Atrivim Ahap miġia ghaze, “Ni an akar kam in gin mangan marki. Egh arazir kam damuan marki.”

⁹ Ezi Atrivim Ahap kamaghin Benhadatin gumazibav ġia ghaze, “Ia mangi Atrivim Benhadat kamaghin a mikemegh: Ki an akar a faragha mikemezim gifonge. Egha akar a gin miġeim, ki an amamangatighan kogham. Bar puvatigham.” Ezi gumazir kaba ghua Ahapin akabar gun Benhadat mikeme.

10 Ezi Benhadat ua me amangizi, me iza akar igharazim Ahap ganiga ghaze, “Ki datirighin uan midorozir gumazir aviriba inigh iziti, me nin nguibar ekiar kam gasighasigham. Me bar bizibagh asighasighti da pura minezibar min iregham. Ki kamaghin damighan koghti, nan aseba na misueghti ki aremegham.”

11 Ezi Israelian atrivim a ikaragha kamaghin gumazir kabav gia ghaze, “Ia mangi Benhadat kamaghin a mikemegh. Gumazim a guizbangira midorozir gumazim, a misoghsi mangasa midorozir sabam ikegha dia ifaghata uan ziam fer puvati. A midorozim agivagh egh gin uan ziam fi bar akuegham.”

12 Dughiar kamın, Atrivim Benhadat atrivir igharazir maba ko, uan averpenibar ikia dipar onganiba api. Ezi gumaziba Ahapın akam inigha iza a miği. Ezi an akar kam baregha uan midorozir gumazibav gia ghaze, e dikavigh mangi Samariaba ko misogham. Egha me uan averpeniba ategha zui.*

13 Dughiar kamın, akam inigha izir gumazir mam Atrivim Ahap bagha ghua a miği ghaze, “Ikiavira Itir God kamaghin miği, ‘Ni gan, Benhadatin midorozir gumazir avirir kaba izasa. Eghti ki nin amamangatighti, ni datirighin me abinigham. Egh ni datirighin kamaghin fogh suam, kirara ki Ikiavira Itir God.’”

---

* **20:12:** Gumazir maba ghaze, Hibrun akam ves 12 ko ves 16in itir Sukotin nguibar ekiam miği. Ezi gumazir maba kamaghin nighnisi, a midorozir gumazibar averpenibav gei.

14 Ezi Ahap kamaghin akam inigha izir gumazim migei, “Tinara me misogh me abinigham?”

Ezi akam inigha izir gumazim kamaghin a migei, “Ikiavira Itir God ghaze, distrighbar gavmanin gumazir dapanibar midorozir gumazir igiaba, me dikabinigham.”

Ezi atrivim ua men azara, “Tinara midorozimin faragh mangi midorozim foram?”

Ezi akam inigha izir gumazim ghaze, “Nirara.”

15 Ezi atrivim, distrighbar gavmanin gumazir dapanibar midorozir gumazir igiar kabar diazi, me iza uari akufa. Men dibobonim 232in ghu. Ezi gin a Israelian midorozir gumazir igharazibar diazima, me iza uari akufa. Men dibobonim 7,000in ghu. 16 Egha me aruer arizimin nguibar ekiam ategha midorozim bagha ghue. Ezi Benhadat 32in atrivir maba ko, uan averpenibar ikia, puvira dipar onganiba apa, egha ongani. 17 Egha Benhadat midorozir gumazir maba amangizi, me moga Israelian ganasa ghue. Egha me Israelian midorozir gumazir igiar kabar garima me izi. Ezi me uamategha ghua Benhadat migia ghaze, “Gumazir maba Samarian nguibar ekiam ategha izi.”

18 Ezi Benhadat kamaghin uan midorozir gumazibav gei, “Ia mangi men suigh, egh me misoghinarighan marki. Me ti misoghasa izi o, me e ko navir vamiran ikiasa en azangsighasa izi, pura bizim. Ia me ateghti, me angamira iki.”

19 Ezi Israelin midorozir gumazir igiaba nguibam ategha faragha zuima, Israelian midorozir gumazir igharaziba men girakirangin zui. 20 Egha midorozimin, Israelian midorozir gumaziba deravira misogha, vaghvagha Siriabar

mīdorozir gumaziba inigha bar me mīsuagharīki. Ezi men marazir arima, Israelia men agīntisi. Ezi Benhadat hoziam gaperagha mīdorozir gumazir hoziabagh apia mīsoziba ko arav ghu.

²¹ Ezi Atrivim Ahap mīdorozir gumazir maba ko Samarian nguibar ekiam ategha ghua, Sirian mīdorozir gumazir hoziaba ko karisbar itiba ko mīsosi. Egha me Sirian mīdorozir gumazir avirim mīsuagharīgha, bar me abīni.

²² Ezi gīn, akam inigha izir gumazim, Atrivim Ahap bagha ghugha ua kamaghīn a mīgei, “Siriabar atrivim azenir munamīn ua izi ia ko mīsogham. Kamaghīn amizi, nī ua mangi uan mīdorozir gumaziba gavgavim me daning, egh Siriaba ko mīsoghsi deragh nighnigh iki.”

Siriaba ua Israelia ko mīsosi

²³ Ezi gīn Atrivim Benhadatin gumazir dapaniba kamaghīn a mīgei, “Israelian aseba, da mīghsiabar aseba. Kamaghīn amizi, aser kaba Israelian akurazi, me e abira. E me ko danganir zaribar uariv sogh, egh guizbangira me abīnigham. ²⁴ Kamaghīn amizi, nī kamaghīn damu: Nī atrivir kaba faragh me batueghti, me ua nīn mīdorozir gumazibar faragh mangan marki. Nī uan mīdorozir gumazibar faragh mangamin gumazir dapanitaba amīsefegh. ²⁵ Egh nī uaghan gumazir aviriba inighti, me nīn mīdorozir gumazibar ikiti, nīn mīdorozir gumaziba fomira avirasemezi moghīn ikiam. Egh e mangi danganir zarimīn Israelia mīsogh, me abīnigham.” Ezi Atrivim Benhadat akar kam baregha, me mīkemezi moghīrama ami.

²⁶ Egha azenir gın izimın a uan mīdorozir gumaziba inigha, me Israelia mīsoghasa Afekın nguibamın ghue.

²⁷ Ezi Israelian atrivim uan mīdorozir gumazibar diazi, me iza uari akuvagha, mīdorozir bizibar kırı. Egha me ghua danganir Sirian mīdorozir gumaziba itimın boroghıra ghugha, danganir pumuning aghuigha aningın iti. Israelian ikızim, a bar suvigha, mati memen okoruar bar muziarir pumuning. Ezi Sirian mīdorozir gumaziba bar avırasemegha tintinibar danganiba bar dar iti.

²⁸ Ezi akam inigha izir gumazir kam ghua kamaghın Atrivim Ahap mıgei, “Ikiavıra Itir God ghaze, ‘Sirian gumazamiziba ghaze ki mıghsiabar asem, egha danganir zaribar itir puvatı. Kamaghın amizi, ki ian amamangatıghti, ia men mīdorozir gumazir avırir kam abıragham. Eghti ia Israelia kamaghın fogh suam, ki uabi ki Ikiavıra Itir God.’”

²⁹ Ezi Siriabar mīdorozir gumaziba ko Israelian mīdorozir gumaziba uan averpenibara ikia ghua aruer namba 7ın tu. Egha aruer namba 7ın, me dıkavigha uariv sosi. Egha aruer kamra Israelia, Sirian mīdorozir gumazir bar avırıbar suagharıki, men dibobonim 100,000ın tu. ³⁰ Ezi Sirian mīdorozir gumazir maba bar ara Afekın nguıbar ekiamın aven ghue. Ezi nguıbar ekiam avınizir dıvazim akariaghırıgha ira ua 27,000plan gumazıbar suagharıki. Ezi Benhadat uaghan ara ghua nguıbar ekiamın aven ghugha, dıpenir mamın danganir bar aven itimın uabi modo.

³¹ Ezi an gumazir dapaniba ghua an ganigha kamaghın a mıgei, “E kamaghın akam baraki, Is-

raelian atriviba, me apangkuvim itir gumaziba. Egha e kamaghin nighnisi, e azirakar korotiabar aghuigh, benibar uan firibar afegh Israelian atrivim bagh mangam. E kamaghin damighti, a ti nin apangkuvigham, egh ni misueghti ni aremeghan kogham.”

³² Ezi Benhadat men azangsizimin amamangatizi, me azirakar korotiaba aghuigha, benim inigha uan firibagh ike. Egha me Atrivim Ahap bagha ghua kamaghin a migei, “Nin ingangarir gumazim, Benhadat ghaze, ni an apangkuvigh, a misueghti an aremeghan marki.”

Ezi Ahap me migia ghaze, “An angamira iti, o? A dera. A mati nan aveghbuam.”

³³ Ezi Benhadatin gumazir dapaniba deraghavira kuariba arigha Ahapin akaba baragha, zuamira nighnizir gavgavim an akar otevir kam in iti. Egha me zuamira kamaghin migei, “Bar guizbangira. Are, Benhadat nin aveghbuam.”

Ezi Ahap me migia ghaze, “Ia mangi a inigh na bagh izi.” Ezi me ghua Benhadat mikemezi an Ahap bagha ghu. Ezi Ahap uan karis gaperagha Benhadatin gara a mikemezi, an an karisin ghuanabo.

³⁴ Egha Benhadat kamaghin Ahap migei, “Ki nguibar ekiar nan afeziam faragha nin afeziam ko misogha iniziba, da isi ua ni daningam. Egh ni uaghan dagiar ingangarir taba Damaskusin dar amu. Nan afeziam fomira Samarian nguibar ekiamin amizi moghin ni damu.”

Ezi Ahap kamaghin a migei, “Ni mamaghin damusi, ki nin amamangatighti, ni mangam.”

Egha Ahap Benhadat ko akar mam akirigha, an amamangatizi a ghu.

Akam inigha izir gumazir mam ghaze, Ahap ikuvigham

³⁵ Ezi Atrivim Benhadat ghugha givazima, Ikiavira Itir God, akam inigha izir gumazibar ikizimin tongin mavin nighnizim fezi, a kamaghin akam inigha izir gumazir igharazim migei, “Ni na misoghasa, ki ifonge.” Ezi akam inigha izir gumazir kam, a misoghan ifongezir puvati.

³⁶ Ezi akam inigha izir gumazim, akam inigha izir gumazir igharazir kam migia ghaze, “Akar ki ni ganingizir kam, kar Ikiavira Itir Godin akamra. Ezi ni Ikiavira Itir Godin akam batoke, kamaghin amizi ni na ategh mangiti, laion tam ni misueghti ni aremegham.” Ezi akam inigha izir gumazir igharazir kam zuima, laion otogha a misoghezi an areme.

³⁷ Ezi gin akam inigha izir gumazir kam, gumazir igharazim bagha ghua, kamaghin a migei, “Ni na misoghasa ki ifonge.” Ezi gumazir kam a misogha, mizazir kuram a gasegha an mikarzim gasighasiki. ³⁸ Ezi akam inigha izir gumazir kam, nir avizir mam isa uan guam avara, eghti gumazamiziba a gifoghan kogham.† Egha an Atrivim Ahapin mizua tuavir miriamin tughav iti.

³⁹ Ezi atrivim izima, akam inigha izir gumazim an diagha ghaze, “Atrivim, ki midorozir ekiamin aven itima, en midorozir gumazir mam, apanir

---

20:36: 1 Atriviba 13:24 † **20:38:** Akam inigha izir gumazir maba, ababanir maba uan guabagh arisi. Ezi akam inigha izir gumazir kam, ababanir kam modi. Ni Esekiel 9:4in gan.

mam inigha iza na miġia ghaze, ‘Ni deraghvira gumazir kamın gan. An arimangıhti, ki ni misueghti ni aremegham. Puvatightima, ki ni damuti, ni 30,000plan kina isi uan ikirimirim uam a givezam.’ Midorozir gumazir kam na mikemegha ghu. ⁴⁰ Ezi Atrivim, ki ghua ingangarir avirir igharazibagh amua itima, gumazir kam arav ghu.”

Ezi Atrivim Ahap a miġia ghaze, “Ni uabi isa kotiam gatigha gıfa. Egha ni uabi fo, ivezir kurar manam ni bativam.”

⁴¹ Ezi akam inigha izir gumazir kam, zuamira nir avirir uan guam avarazim adangizi, atrivim maghira a gıfo, an akam inigha izir gumazim.

⁴² Ezi akam inigha izir gumazim atrivim miġia ghaze, “Tkiavira Itir God kamaghın miġia ghaze: Ki faragha ia mikeme, ia midorozim gamir dughiamın, ia apaniba bar me misueghti me arimighiregh. Ezi ni Benhadat ataghizi an arav ghuzi, an midorozir gumaziba uaghan are. Kamaghın amizi, ni an danganim inigh aremegham. Eghti nin midorozir gumaziba an midorozir gumazibar danganiba inigh bar ikuvigham.” ⁴³ Ezi Atrivim Ahap akar kam baregha gıvagha, atara navim ikuva, uamategha uan nguibar ekiam Samarian ghu.

21

Atrivim Ahap, Nabotın wainın azenim baka

¹ Ezi gın, bizir igharazir mam kamaghın oto. Nabot, a Jesrılın nguibamın gumazir mam, an wainın azenim Jesrılın iti, a Samarian Atrivim Ahapın dipenir ekiamın boroghın iti. ² Ezi Ahap

Nabot miġia ghaze, “Niñ wainin azenim nan boroghin iti. Kamaghin, ni a isi na danighti, ki nguazir kam inigh, an ua bagh zuravariba oparam. Ni a isi na danighti, ki wainin azenir bar aghuir igharazitam ni danigham, eghti a bar deragh, ni datirighin itir wainin azenir kam bar a gafiragham. O ni ifongegh, maghsuegh dagiaba bagh anemangiti, ki ivezir aghuimin ni givezam.”

³ Ezi Nabot ghaze, “Fomira fomira, nan inazir afeziaba nguazir kam in ghuaviba ikiangi, ezi ki datirighin a gativagha an gari. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir Godin ziamin, ki a isi ni danighan kogham.”

⁴ Nabot kamaghin Ahap mikemezi, an navim bar ikuvizi, an osemeghava atari. Egha a uamategha uan dipenir nguibar ekiam Samarian itimin ghu, egha dakuasava amua uan misiam girigha guam isa birim misuegha, daghebar aman aghua. ⁵ Ezi an amuim Jesebel a bagha ghua an azara, “Ni manmaghsua bar osemegha daghebar aman aghua?”

⁶ Ezi a uan amuim ikaragha ghaze, “Jesrilin gumazir kam Nabot, nan akam baraghizir puvati. Ki a miġia ghaze, Ki an wainin azenim givezam. O maghsuegh, a dagiabar aghuaghti, ki wainin azenir igharazitam a daningam. Ezi a na daningan aghua.”

⁷ Ezi Jesebel a miġia ghaze, “Tinara kantri Israelin atrivim? Ni, o igharaz tav? Ni osiman marki! Ni dikavigh daghetam ami. Ki Nabotin wainin azenim isi ni daningam.”

⁸ Egha Jesebel akinafarir maba osirigha, Ahapin ziam dagh arigha, an ababanim sara dagh atigha,

Jesrilin itir gumazir dapaniba ko gumazir aruaba bagha ada amangi. ⁹ Akinafarir kabar osiziriba kamaghin migei, “Ia dagheba ataghiraghamin dughiatam amisefegh. Egh dughiar kamin, ia Jesrilin gumazamiziba bar men diaghti, me izi uari akufagh. Egh faraghavira itir dabirabim Nabotin teghti an a daperagh. ¹⁰ Egh gumazir kuratamning an boroghin aning afaghti, aning daperagh akam a gasiva kamaghin a mikim, ‘Nabot, ni akar kurabar God ko atrivim mikeme.’ Ia Nabot inigh nguibar ekiamin azenan mangiva, dagiabar a ginivti an aremegh.”

¹¹ Ezi Jesrilin gumazir dapaniba ko gumazir aruaba Jesebelin akinafariba inigha a mikemezi moghin ami. ¹² Egha dagheba ataghiraghasa, dughiam amisevegha gumazamizibar diazi, me iza uari akufa. Egha faraghavira itir dabirabir danganim, me a isa Nabot ganingizi an a gapera.

¹³ Ezi gumazir kurar pumuning iza Nabotin boroghin apera. Egha gumazamizibar damazibar akaba agasa a migia ghaze, “Nabot akar kurabar God ko atrivim mikeme.” Ezi gumazamiziba kamaghin oregha, a inigha nguibar ekiamin azenan ghugha, dagiabar a ginivizi an areme.

¹⁴ Ezi me Jesebel bagha akam amaga ghaze, “Me Nabot dagiabar a ginivizi an areme.”

¹⁵ Ezi Jesebel kamaghin oregha zuamira ghua kamaghin Ahap migei, “Nabot aremegha gifa. Kamaghin amizi, ni datirighin dikavigh mangi, wainin azenir a faragha nin anogoroghezir kam ini.” ¹⁶ Ahap kamaghin oregha wainin azenir kam iniasa zui.

¹⁷ Ezi Ikiavira Itir God, Tisben nguibar ekiamin itir akam inigha izir gumazim, Elaija miġia ghaze, ¹⁸ “Ni Israelin Atrivim Ahap bagh mangi egh a mikemegh. A Samaria ategha, Jesrilin nguibamin ghua Nabotin wainin azenimin iti. A ua bagh azenir kam iniasava ami. ¹⁹ Ni kamaghin a mikim suam: ‘Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, Ni gumazir kam misoghezi an aremegha givazi, ni ua an wainin azenim sara iniasa, a? Ki guizbangira ni miġei, Danganir afiaba Nabotin ghuzim ozighizimin, da uaghan nin ghuzim ozigham.’”

²⁰ Ezi Elaija Ahap bagha zuima, Ahap an apigha kamaghin miġei, “O nan apanim, ni iza ua na bato, a?”

Ezi Elaija ghaze, “Are, ki ni mikimasa izi. Nin nighniziba ko ifongiaba, Ikiavira Itir Godin damazimin, arazir kurabar amuasa bar gavgafi. ²¹ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God kamaghin ni miġei, ‘Ki Ikiavira Itir God, ki ni gasighasigham. Egh nin adarazir gumazir igiaba ko aruaba sara bar me agivagham. ²² Ni Israelia getuima, me arazir kuram gamima, nin arazir kurar kam na gamima, ki bar aningaghe. Ki faragha Nebatin otarim, Atrivim Jeroboamin adarazi ko Ahiyan otarim Basan adarazigh amizi moghin, ki uaghan nin adarazir amuam.’ ²³ Egha Ikiavira Itir God, uaghan akam Jesebelin iti. Egha kamaghin a miġei: Jesebel aremeghti, afiaba Jesrilin nguibar ekiam avinizir divazimin boroghin, an kuam amam. ²⁴ Eghti Ahap, nin tarazi nguibar ekiamin aven arimighireghti, afi-

aba men kuabar amam. Eghti nın tarazi nguibar ekiamın azenan arimighireghti, kuarazir isaba men kuabar amam.”

²⁵ Bar guizbangıra, fomıra gumazitam Ahapın mın Ikiavıra Itir Godın damazımın, uabi isa arazir kurabagh anıga dagh amir puvati. An amuim Jesebel, anarıra anebıra a getuima, an a baragha arazir bar kurar kabagh ami. ²⁶ Ahap asebar ziaba fava, Amorian gumazamizir fomıra nguazir kamın ikeziba, a men arazir bar kuribar gın zui, kar arazir kurar God bar a aghuaziba. Ezi İkiavıra Itir God me batuegha, nguazir kam isa Israelia ganıngi.

²⁷ Ezi Ahap, Elaijan akam baregha gıvagha bar oseme. Egha uan korotiam abigha, azirakar korotiam arugha uan dakozim girıghav ikia, dagheba ataki. A nıghnızir avırıbagh amua, egha deragha uan ingangarıbagh amir puvati.

²⁸ Ezi İkiavıra Itir God kamaghın akam inıgha izir gumazim Elaija mıgei, ²⁹“Datırıghın Ahap nan damazımın uabi abıra. Nı an arazir kamın gari, o puvati? An arazir kam gami, kamaghın amizi, dughiar an angamıra itimın, kı an adarazigh asıghasıghan kogham. Puvatıgham. An otarım atrıvımın ikiamın dughiamın, kı an adarazigh asıghasıgham.”

Akam inıgha izir gumazim Mikaian eghaghanım

Akam inigha izir gumazim Mikaia ghaze, Ahap aremegham

(2 Eghaghaniba 18:2-27)

¹ Israelia ko Siriaba ua uariv sozir puvatigha, 3plan azenibar uari koma apiagha deravira iti.

² Ezi namba 3in azenimin, Judan Atrivim Jehosafat, Israelin Atrivim Ahapin ganasa Israelin ghu. ³ Ezi Ahap uan gumazir dapanibav gia ghaze, “Ia fo, Gileatin Distrighin aven itir nguibar ekiam Ramot, kar en nguibar ekiam. Ezi Siriaba a ini. Ezi manmaghsua e bizitam Sirian atrivim gamizir puvatigha, a dama uan nguibar ekiam Ramot inizir puvati?”

⁴ Egha Atrivim Ahap, Atrivim Jehosafat migia ghaze, “Ni na ko izam ti? Ki kamaghsua, ga mangi Ramotin nguibam bagh misuegh uam a iniam?”

Ezi Atrivim Jehosafat a ikaragha ghaze, “Ki nin gin mangasa purama oragha iti. Nan midorozir gumaziba ko, hoziaba ko karisba, nin akurvaghasa pura iti.”

⁵ Egha Atrivim Jehosafat uaghan kamaghin Israelin atrivim migei, “Bizir ga damuamin kam, ga ti faragh a bagh Ikiavira Itir Godin ifongiam gifoka.”

⁶ Ezi Atrivim Ahap 400plan akam inigha izir gumazibar diazi me izima a men azara, “Ki mangi Ramotin nguibar ekiam uam a iniam, o puvatigham?”

Ezi me ghaze, “A deragham, ni mangi. Ekiam nin akuraghti, ni me abiragham.”

⁷ Ezi Atrivim Jehosafat kamaghin Atrivim Ahapin azara, “Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazir igharazitam ua iti, o puvati? Tam ikiti,

ga an azaragh, egh Ikiavira Itir Godin ifongiam gifogham.”

⁸ Ezi Ahap a ikaragha ghaze, “Akam inigha izir gumazir igharazir mam iti, an ziam Mikaia, a Imlan otarim. A dughiatamin, Godin akam baragha, akar aghuitamin na migeir puvati. Dughiaba bar, a na gasighasighamin akar kuram na ganidi. Kamaghin amizi, ki gumazir kam bar an aghua.”

Ezi Jehosafat ghaze, “Ni mamaghin mikiman marki.”

⁹ Ezi Atrivim Ahap uan gumazir dapanir mamın diazi a izezi an a migia ghaze, “Ni zuavira mangi, Imlan otarim Mikaia inigh na bagh izi.”

¹⁰ Dughiar kamın, Atrivim Ahap ko Atrivim Jehosafat uan atrivir korotiaba aghuigha, uan atrivir dabirabimning gaperaghav iti. Me aningın atrivir dabirabimning, Samarian nguibar ekiam avinizir divazimın tiar akamın boroghın itir nguazir zarir mamın aning afa. Kar witi ovizibar iniba kua dar dagheba isir danganim. Ezi akam inigha izir gumaziba aningın guamın tugha, gın otivamin bizibav gei. ¹¹ Ezi Kenanan otarim, Sedekaia, a uaghan 400pla akam inigha izir gumazir kabar mav. An ainın mam inigha, ua bagha bulmakaun komın mın garir bizir mamın ingari. Egha uan dapanim garugha iza Ahap migia ghaze, “Ikiavira Itir God ghaze, Ni Siriabav sogh me abiragham. Mati ni komın kamın me gasivira ikiti me bar givagham.”

¹² Ezi akam inigha izir gumazir igharaziba uaghan kamaghira migei. Me ghaze, “Ni Ramotin nguibar ekiamın mangi misogh, egh guizbangira

nguibar ekiam kam iniam. Ikiavira Itir God, ni akuraghti, ni me abiragham.”

¹³ Ezi, gumazir dapanir Ahap Mikaia iniasa amadazi ghuzim, an a inigha izi. Aning atrivim boroghin iza, gumazir dapanir kam Mikaia migia ghaze, “Akam inigha izir gumaziba bar moghira ghaze, atrivim midorozimin Siriaba abiragham. Kamaghin amizi, ni uaghan kamaghira, akar atrivim bar akueghamin tamn atrivim mikim.”

¹⁴ Ezi Mikaia ua a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir Godin zurara itimin ziamin, ki guizbangira ni migei, akar manam Ikiavira Itir God a mikimasa na mikeme, anarira ki an gun mikimam.”

¹⁵ Egha a ghua Atrivim Ahap batozi, Ahap an azara, “Mikaia, e Ramotin nguibar ekiam bagh mangi, misogh uam a iniam ti, puvati?”

Ezi Mikaia atrivim dipova ghaze, “A dera, ni mangi misogh egh Ramotin nguibar ekiam ini. Ikiavira Itir God nin akuraghti, ni me abiragham.”

¹⁶ Ezi Atrivim Ahap a migia ghaze, “Ni ifaran marki. Ki zurara ni migia ghaze, ni Ikiavira Itir Godin ziamin guizbangira na mikim. Ni manadizoghin nan akam baragham?”

¹⁷ Ezi Mikaia Ahap migia ghaze, “Ki garima Israelian midorozir gumaziba mati, ghuaviba puvatizir sipsipbar min pura tintinibar mighsiabagh miri. Ezi ki Ikiavira Itir God barazi, a ghaze, ‘Gumazamizir kabar faragh mangamin gumazir dapaniba puvati. Ni me amangighti, me vaghvagh uan nguibabar mangi egh deraghvira iki.’”

18 Ezi Israelian Atrivim Ahap kamaghin oregha Atrivim Jehosafat migia ghaze, “Ni ge, ki ni mikemegha gifa. Akam inigha izir gumazir kam bizir aghuitamin gun na migeir puvati. A zurara bizir kurar na bativamibara gun na migei.”

19 Ezi Mikaia ua kamaghin migei, “Ni datirighin deragh kuarim atigh oraghti, ki Ikiavira Itir God nan akazir bizibar ni mikimam. Ki garima, Ikiavira Itir God uan Nguibamin uan atrivir dabirabim gaperaghav iti, ezi an enselba bar an okarigha tuivigha iti. 20 Ezi Ikiavira Itir God kamaghin men azara, “Tinara mangi Ahap gifariva a gekuighi, a Ramotin nguibamin mangi midorozimin aven ovengam?” Ezi enselba vaghvagha uan nighniziba Ikiavira Itir God ganidi.

21 “Me kamaghin amua ikiav itima, duar mam iza Ikiavira Itir Godin damazimin tugha, kamaghin a migei, ‘Ki mangi a gifaragh a gekuigham.’”

22 “Ezi Ikiavira Itir God an azara, ‘Ni manmaghiram a gifaram?’

“Ezi duam kamaghin Ikiavira Itir God migei, ‘Ki mangi Ahapin akam inigha izir gumazibar amuti, me a gifaragham.’”

“Ezi Ikiavira Itir God duar kam migia ghaze, ‘Ni mangi a gifaraghti, a nighnizir gavgavim nin akamin ikiam.’”

23 Ezi Mikaia bighavira Ahap migia ghaze, “Ikiavira Itir God, ni ikuvighasa a ifonge, egha ni gifarasa duar kam amadazi, a nin akam inigha izir gumazir kabagh amizi, me ni gifaragha gifa.”

24 Ezi akam inigha izir gumazim Sedekaia, a Kenanan otarim, an orazi, Mikaia akar kamın Ahap miġeima, an an boroghın ghua an koviam misuegha ghaze, “Ikiavira Itir Godın Duam manmaghın na ategha, nın ghugha akar kam ni ganingi?”

25 Ezi Mikaia, Sedekaian akam ikaragha ghaze, “Apaniba ġın izi Israelia ia abinighti, ni ari mangi dipenitamın aven danganir mogomemın modogh ikiam. Egh dughiar kamra ni fogham, Ikiavira Itir God uabi akar kam na ganingizi, ki an gun miġei.”

26 Ezi Atrivim Ahap uan gumazir dapanir mam miġia ghaze, “Ni Mikaiam suiragh nguibar ekiamın garir gumazir ekiam, Emon ko nan otarim Joas, aning bagh mangi. 27 Egh kamaghın aning mikemegh, ‘Atrivim kamaghın miġei: Gua gumazir kam isi kalabuziam datigh. Egh bretin muziariba ko dipabara, a daning mangiti midorozim ġivaghti ki uamategham.’”

28 Ezi Mikaia ghaze, “Ia gumazamiziba bar deravira nan akar kam baragh!”

Egha kamaghın Ahap miġia ghaze, “Ni osimtızitam inighan kogh ua deraghvira nguibamın izegh, egh ni kamaghın fogh suam, Akar ki miġeir kam, a Ikiavira Itir Godın izezir puvati.”

*Ahap ghua misosi
(2 Eghaghaniba 18:28-34)*

29 Kamaghın amizi, Israelın Atrivim Ahap ko Judan Atrivim Jehosafat, aning uan midorozir gumaziba inigha, Siriaba ko misoghasa ghua, Gileatin Distrighın itir nguibar ekiam Ramotin

otifi. ³⁰ Midorozim tighar akuighirighasava amima, Atrivim Ahap kamaghin Atrivim Jehosafat migei, “Ga midorozim bagh mangi, ki uan atrivir korotiaba sueghiva korotiar igharazitabar aghuighti, midorozir gumaziba nan atamangigham. Eghti ni uan atrivir korotiabar aghuigh.” Egha Israelian atrivim korotiar igharaziba aghuigha aning midorozim bagha zui.

³¹ Dughiar kamra, Sirian atrivim uan 32plan midorozir gumazir karisin pin tuiva misozibar dapaniba, akar gavgavim me ganiga ghaze, “Ia Israelian atrivim baghvira gan a misogh, egh gumazir igharazibav soghan marki.” ³² Ezi me misozir dughiamin, midorozir gumazibar dapanir kaba Atrivim Jehosafatin ganigha ghaze, a ti Israelian atrivim. Egha atrivim misoghasa ghua tiarim akara deima, ³³ me fo, kar Israelian atrivim puvati, egha me anetaki.

³⁴ Midorozim ghuavira itima, Sirian midorozir gumazir mam, uan barir pimn Israelia iti naghin puram asavamada. Ezi barim ghua Ahapin mikarzir midorozir korotiam avarazir puvatizim gasara. Ezi Ahap uan karisin suizir gumazim migia ghaze, “Ki ikuvigha gifa. Ni zuamira ua karis giragh midorozir danganim atakigh.” ³⁵ Ezi midorozim ghuavira ikia bar gavgavizi, Atrivim Ahap midorozim ategh mangan iburaghburaghizi, me karisin aven puram anefazi, a Siriabar damazimin uan karisin aven aperaghav ikia Siriabar gari. Ezi an duar torim ghuzim puvira ivemara izaghira karis gizivagha, kamaghira itima, aruem gevima an areme.

³⁶ Aruem ghuaghira miğoroghasava amima, Israelia ko Judan midorozir gumaziba me bar dia kamaghin migei, “E bar moghira uamategh uan kantriba ko uan nguibabar mangam!”

³⁷ Kamaghin amizi, Atrivim Ahap aremezi, me an kuam inigha ghua Samarian anefa. ³⁸ Egha an karis, Samarian dipar akarer mamın a rue. Ezi afiaba izava an ghuzim apima, tuavimın amiziba izava an ghuzim itir dipar akarem gure. Bizir kaba, Ikiavira Itir God mikemezi moghin otifi.

³⁹ Atrivim Ahap amizir araziba bar, da akınafarir me kamaghin diborimın aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akınafarir kam, dipenir a ingarigha elefanın ataribar asingiziba ko, an nguibar ekiaba avınizir divaziba gavgavim dagh aningizir ingangarir amizibagh eghari. ⁴⁰ Ahap uan inazir afeziabar mın aremezi, an otarim Ahasia an danganim inigha atrivimın oto.

*Jehosafat Judan atrivimın oto
(2 Eghaghaniba 20:31--21:1)*

⁴¹ Ahap Israelian atrivimın itima, an namba 4 azenimın aven Asan otarim Jehosafat Judan atrivimın oto. ⁴² Jehosafat azenir 35plan ikia atrivimın oto, egha 25plan azenibar Jerusalemın atrivimın iti. An amebam, Silhin guivim, an ziam Asuba. ⁴³ Jehosafat uan afeziam Asa faragha ikiava amizi moghin, a Ikiavira Itir Godın damazimın arazir aghuibagh ami. Egha bizir vamira, an a gamizir puvati, a miğhsiabar pın itir asebar ziaba fer danganibagh asighasighizir puvati. Kamaghin amizi, gumazamiziba danganir kabar ofabagh amua, egha pauran mughuriar aghuim zuiba

tue. ⁴⁴ Jehosafat uaghan Israelian atrivim ko aning uan dafarimning suiragha, aning deraghavira aperaghav ikia, ua uaning misozir puvati.

⁴⁵ Atrivim Jehosafat amizir araziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Judan Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, a uan apanibav soghezir eghaghaniba ko, an gavgavir ekiabar eghaghaniba an aven iti. ⁴⁶ Fomira Jehosafatin afeziam Asa, asebar ziaba fer danganibar, gumazir poroghamiba uari bakia uari koma akuir arazim gamiba batoke. Ezi men marazi ikiavira itima, Jehosafat bar me agifa.

⁴⁷ Dughiar kamin, Idomin kantri atriviba puvati. Ezi Judan atrivimra Idomin kantri gativagh, an ganasa gumaziba amisefi.

⁴⁸ Atrivim Jehosafat mikemezi, ingangarir gumaziba kantri Ofirin mangamin kuribar ingari, eghti da ongarimin mangi kantri Ofirin gol inghizam. Ezi kurir kaba, da nguibar ekiam Esiongeberin ikuvigha, puram apiaghav iti. Kamaghin amizi, me Ofirin ghuzir puvati. ⁴⁹ Ezi gin, Israelian Atrivim Ahasia kamaghin oraki, Jehosafatin kuriba ikufi, ezi a kamaghin Jehosafat migei, "Ni uan kuriba ua da amangighti, ki uan kurimin ingangarir gumaziba, nin ingangarir gumaziba ko me amadaghti me mangam." Ezi Jehosafat an nighnizimin aghua.

⁵⁰ Egha gin Atrivim Jehosafat uan inazir afeziabar min aremezima, me an kuam isa Devitin Nguibar Ekiamin, an inazir afeziabar kuaba afezir danganimin anefa. Ezi an otarim Jehoram an danganim inigha atrivimin oto.

Ahasia, Israelian atrivimın oto

⁵¹ Jehosafat Judan atrivimın itima, an namba 17ın azenimın aven, Ahapın otarim Ahasia Israelian atrivimın oto. Egha azenir pumuningın Samarian atrivimın ike. ⁵² A uan afeziam ko amebamın mın arazir kuraba Ikiavıra Itir Godın damazimın dar gın ghua, Nebatın otarim Jeroboamın mın ami. Jeroboam faragha Israelia gekuizi, me arazir kurar avıribagh ami. ⁵³ Ahasia, asem Balın ziam fe. An arazir kam bangın, Ikiavıra Itir God, Israelian God, an afeziam Ahapın anıngaghezi moghın, an anıngaghe.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea